

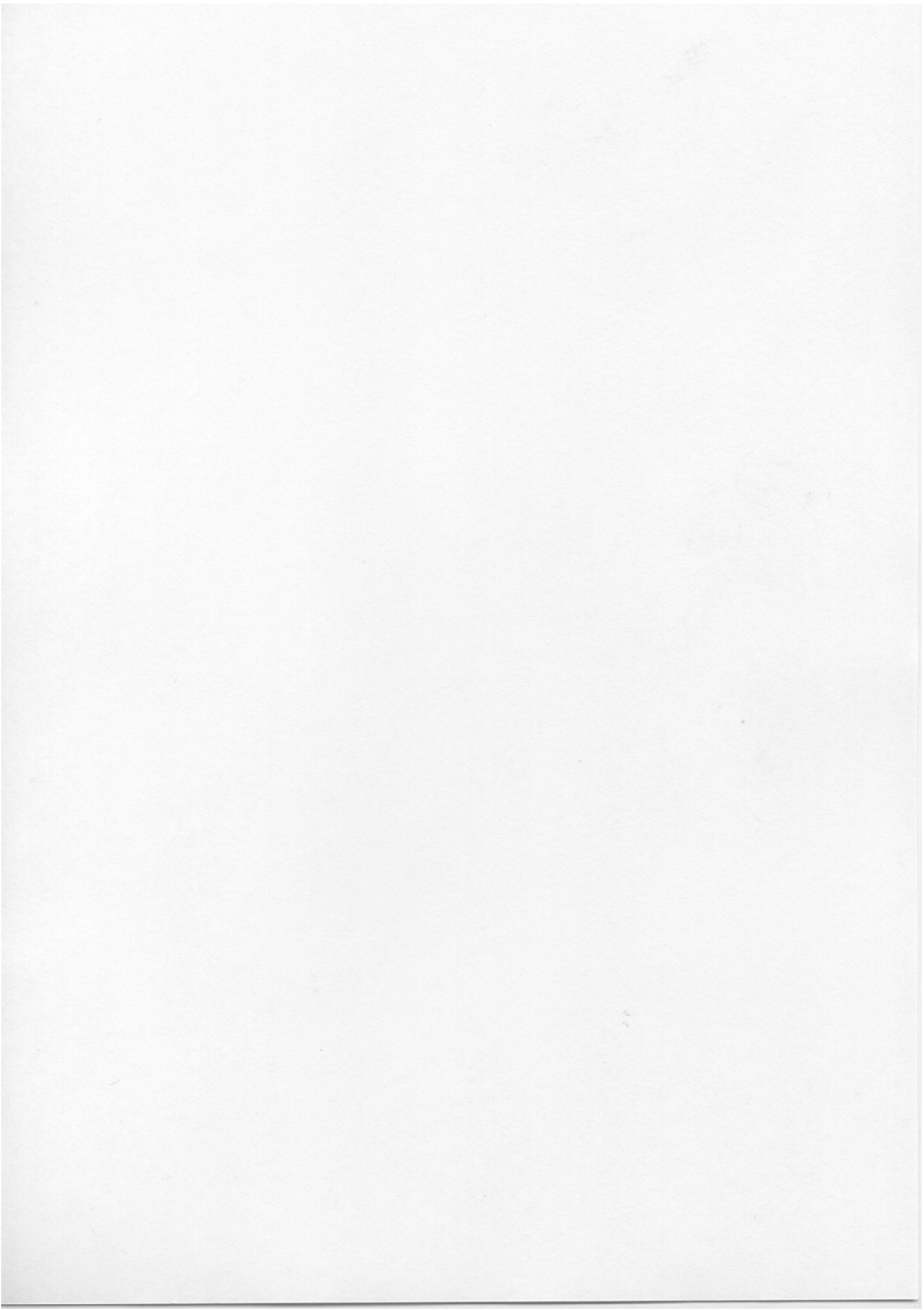
Stein på stein

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

ARBEIDSBOK

Norsk og
samfunnskunnskap
for voksne
innvandrere

CAPPELEN

Stein på stein

ELISABETH ELLINGSEN • KIRSTI MAC DONALD

ARBEIDSBOK

Norsk og
samfunnskunnskap
for voksne
innvandrere

3. utgave

CAPPELEN

© J.W. Cappelens Forlag AS, Oslo 2005

«Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, Interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.»

Grafisk formgiver: Ring Design, Ingunn Framgården

Omslagsdesign: Ring Design, Ingunn Framgården

Omslagsbilde: Fotobase, Øivind Leren

Tegninger: Solveig Lid Ball

Forlagsredaktør: Liv Veum Seljevold

Bilredaktør: Kjersti B. Laake

Illustrasjonsliste:

Samfoto: Øystein Søbye s. 37n, Mikkel Østergaard/BAM s. 51v
Scanpix: Berit Keilen s. 37ø, Rick Gomez/Masterfile s. 51mv, Mark L. Stephenson/Corbis s. 51mh, Pierre Tremblay/Masterfile s. 51h, Joe Castro/EPA s. 60øv, STR/EPA s. 60øh, Andy Lyons/AFP s. 60nv, Aud Ingebjørg Heldaas s. 60nh, Gali Tibbon/AFP s. 61øv, Abedin Taherkenareh/EPA s. 61øh, Jack Guez/AFP s. 61nv. Sergey Dolzhenko/EPA s. 61nh, Lise Åserud s. 160v, Stephen Hird/Reuters s. 160m, Mark Lennihan/AP s. 160h

Sats: Ring Design, Ingunn Framgården

Repro: RenaissanceMedia AS

Trykk: 07 Gruppen A.S, 2008

Utgave nr. 3

Opplag nr. 5

ISBN 978-82-02-24262-6

Internettadresser: www.cappelendamm.no

www.steinpastein.cappelen.no

Innhold

1	Hva driver du med?	5
2	Familie og hverdagsliv	19
3	Bolig og økonomi	29
4	Mat og helse	40
5	Massemedier og informasjon	54
6	Skole og utdanning	68
7	Ut i arbeid	79
8	Norge i gamle dager	88
9	Utvandring og innvandring	99
10	Det var en gang – om eventyr og folketro	110
11	Noen glimt fra Norges historie	124
12	Næringsliv og arbeid i dag	140
13	Velferdsstaten	150
14	Om menneskerettigheter og likeverd	160

Forord

Stein på stein er et læreverk for voksne som lærer norsk. Det passer for kursdeltakere som har gjennomgått begynnerboka *På vei* eller en annen begynneropplæring i norsk. Verket er en grundig revisjon av *Stein på stein* fra 2000. Denne utgaven er tilrettelagt for undervisning på Spor 2 og Spor 3 etter den nye *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, nivå B1.

Målet med læreverket er å utvide kursdeltakernes kjennskap til norsk språk og norske samfunnsforhold. Ved hjelp av varierte tekster og mange ulike oppgaver skal kursdeltakerne arbeide med temaer som gir dem bedre kunnskaper om det norske samfunnet og større språklig sikkerhet.

Tekstboka inneholder både faktaorienterte og mer fortellende tekster. Det er også tatt med smakebiter av skjønnlitteratur som passer til emnene som tas opp. Tekstboka inneholder i tillegg forslag til diskusjoner og samtaler.

Bak i tekstboka er det ei **ordliste** til hvert kapittel. Der kan man finne bøyningen av ordene og forklaringer på norsk. Til sist er det ei **alfabetisk ordliste** med en henvisning til hvor forklaringen står.

Mange av tekstene i tekstboka er spilt inn på en **elev-cd**. Den ligger bakerst i **arbeidsboka**.

Til tekstboka er det laget separate **ordlister** på engelsk, russisk, persisk og arabisk.

Arbeidsboka følger tekstboka og øver inn vokabular og strukturer fra tekstene. Arbeidsboka inneholder enkle grammatiske forklaringer og oppgaver som øver inn reglene. Arbeidsboka inneholder også ulike aktivitetsoppgaver, i tillegg til mange uttaleøvelser og lytteøvelser som er spilt inn på **lærerens cd-er**.

Lærerens cd-er inneholder uttaleøvelser, strukturøvelser og lytteprøver av ulike slag. Tekstene til oppgavene står i **arbeidsboka**. Tekstene til lytteøvelsene finnes i **lærerens bok**.

Lærerens bok er et viktig supplement for læreren. Her finnes det blant annet diverse forslag til ekstraoppgaver som fritt kan kopieres og brukes etter behov. Her står også tekstene til lytteøvelsene på lærer-cd-ene og svarene til mange av oppgavene i arbeidsboka.

Til læreverket hører det også et **Stein på stein-nettsted** med varierte og selvinstruerende interaktive øvelser. Her finner man ulike oppgavetyper til hvert kapittel. Det er gratis tilgang til nettstedet: www.steinpastein.cappelen.no

Takk til fagkonsulentene Torill Storvestre og Inger Mørch som har bidratt med gode ideer og verdifulle kommentarer til revisjonen.

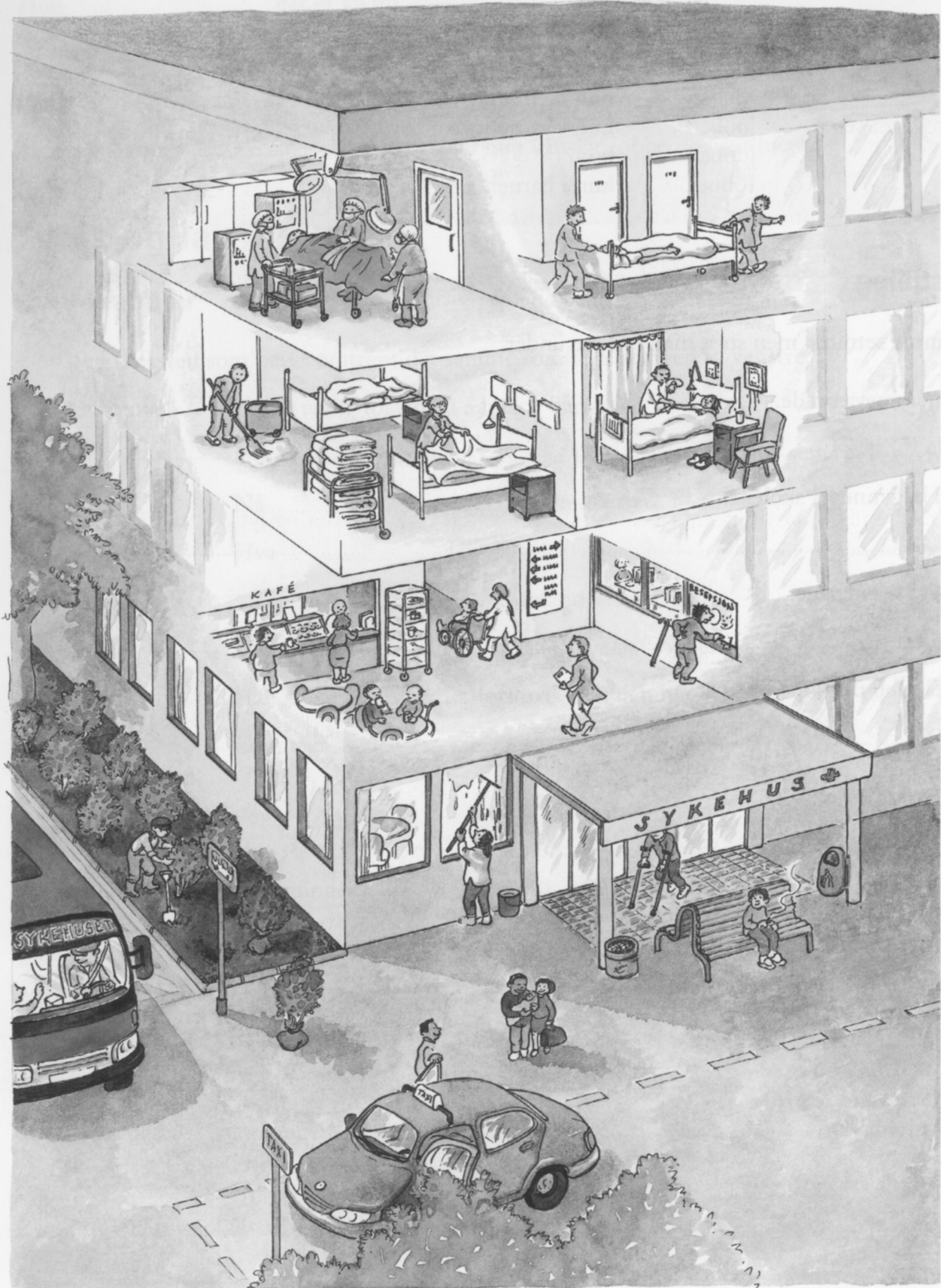
Elisabeth Ellingsen Kirsti Mac Donald

1 Hva driver du med?

1 Gruppearbeid

Hva gjør personene på bildet? Hva slags yrke har de?

Sonia

Helsetning

Ordstilling i fortellende setning og spørsmål:

	Verb	
Hun	jobber	hjemme.
Nå	jobber	hun hjemme.
Før hun giftet seg,	jobbet	hun i barnehage.
Hvor	jobber	hun?
	Jobber	hun i barnehage?

2 Ordstilling

Gjenta samme setning, men start med ordene under.

Sonia er hjemmeværende.

Nå for tida

Barna skal begynne på skolen.

Snart

Hun jobbet i barnehage.

Før hun giftet seg,

Hun kan få jobb på kjøpesenteret.

Hvis hun vil,

3 Setninger

Fortsett setningene.

Nå

Før jeg kom til Norge,

Familien min

Snart

Hvis jeg får jobb,

Hvor?

Hva?

Har?

4 Verb

Sett inn riktig verb.

Sonia vil være hjemme og på barna.

Hun det er viktig.

Før hun til Norge, hun i barnehage.

Hun å være hjemme nå.

Men når barna større, vil hun kanskje jobbe utenfor hjemmet.

Sonia og Jan

5 Vokabular

Finne ord i teksten som betyr omtrent det samme som forklaringen til venstre.

Det betyr mye	<i>Det er viktig</i> for Sonia å hjelpe barna.
ønsker	Det er mulig at hun jobbe senere.
vil helst	Nå hun å være hjemme.
gjør	Hva Jan
hvilken type utdanning har han?
ulike	Han har hatt jobber.
til nå	Han er fornøyd med den nye jobben.
ganske bra	Lønna er

6 Ordstilling

Sett sammen ordene til setninger.

nå – du – gjør – Hva – ?

.....

ikke – Hvorfor – du – jobber – som – nå – ingeniør – ?

.....

har – du – hatt – Hva – jobber – slags – i landet – her – ?

.....

lyst – du – Har – i – å – til – jobbe – barnehage – ?

.....

Ella

7 Spørreord

Sett inn et spørreord som passer.

- jobber du?
 gjør du?
 jobber du sammen med?
 vil du ikke jobbe nå?
 slags jobb har hun hatt?
 liker du jobben din? Ganske bra.

8 Spørsmål

Lag spørsmål til teksten om Ella.

-? Hun går på norskkurs og jobber i butikk.
? Tre kvelder i uka.
? Matematikk og kjemi.
? Oljeteknologi.
? En jobb i oljeindustrien.
? Hun kan få jobb i mange land og få god lønn.

Amir

9 Vokabular

a Sett inn ordene som mangler her.

Substantiv

1 jobb/en

2

3 utdanning/en

4 løft/et

5

6

7 håp/et

Verb

.....

å arbeide

.....

.....

å drømme

å erfare

.....

b Velg blant ordene over, og sett inn riktig ord i riktig form.

- 1 Hun har ikke lyst til å nå.
- 2 Er tungt?
- 3 Hva slags har hun?
- 4 Må du mange tunge ting?
- 5 Han om en bedre jobb.
- 6 Hun har fra sykehus.
- 7 Hun at hun kan få jobb snart.

10 Spørsmål

Lag fem spørsmål til teksten om Amir og spør hverandre.

.....

.....

.....

.....

.....

Linn

11 Tekst

Fyll ut med opplysninger fra teksten.

Linn drømmer

Hun vil gjerne

Hun har tenkt å spesialisere seg

Nå går

Der lærer

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Uttrykk for framtidsplaner

Hva har du tenkt å gjøre?

- Jeg har tenkt å* lære norsk først.
- Jeg kommer til å* være hjemme i et par år.
- Jeg har lyst til å* jobbe med barn.
- Jeg vil gjerne* arbeide i barnehage.
- Jeg vil helst* ha deltidsarbeid.
- Jeg håper* å få en jobb som sjåfør.
- Jeg skal* begynne i ny jobb i neste uke.

Mange menn drømmer om å bli flyger.

B. Spørsmål

Lag spørsmål til resten om Ella.

12 Uttrykk for planer

a Fyll ut med: (til) (å) begynne å jobbe snart.

- Jeg har tenkt
- Jeg kommer
- Jeg har lyst
- Jeg vil gjerne
- Jeg håper
- Jeg skal
- Jeg vil helst

b Fyll ut med andre verb.

- Jeg har tenkt
- Jeg kommer
- Jeg har lyst
- Jeg vil gjerne
- Jeg håper
- Jeg skal
- Jeg vil helst

13 Drømmejobben

a Hva er drømmejobben?

Hva slags jobb vil du helst ha hvis du ikke behøver å tenke på penger, utdanning eller livssituasjon?

Slik velger kvinner og menn:

Menn

- 1 Lederstilling
- 2 Flyger/pilot
- 3 Lege
- 4 Dataingeniør/IT-konsulent
- 5 Journalist
- 6 Musiker
- 7 Arkeolog
- 8 Ingeniør
- 9 Lærer/lektor o.l.
- 10 Advokat/jurist

Kvinner

- 1 Lege
- 2 Lærer/lektor o.l.
- 3 Sykepleier/helsearbeider
- 4 Advokat/jurist
- 5 Kunstner
- 6 Lederstilling
- 7 Interiørkonsulent/interiørarkitekt
- 8 Forfatter
- 9 Forsker
- 10 Arkeolog

(Dagsavisen, 17.10.04)

b Hvilke likheter og forskjeller er det i kvinners og menns drømmer ifølge undersøkelsen over?

c Alle kursdeltakerne skriver sin drømmejobb på en papirlapp uten å vise den til de andre. Skriv også *kvinne* eller *mann* på lappen. Læreren får lappene og skriver *kvinne* og *mann* på tavla – og skriver opp drømmeyrkene i klassen.

Er det stor forskjell mellom undersøkelsen over og drømmejobbene i klassen?

14 Den virkelige jobben!

Hva er viktig i jobben? Sett kryss. Sammenlikn svarene etterpå, og spør hverandre hvorfor dere har svart slik.

	Viktig	Ikke så viktig
Jeg vil ha god lønn. _____	☐	☐
Jeg vil ha kontakt med andre mennesker. _____	☐	☐
Jobben må være interessant. _____	☐	☐
Jeg vil ha regelmessig arbeidstid. _____	☐	☐
Jeg ønsker meg gode kollegaer. _____	☐	☐
Jeg vil hjelpe folk. _____	☐	☐
Jeg vil gjerne bruke det jeg kan. _____	☐	☐
Andre ting: _____	☐	☐

15 Ord og uttrykk

Hvilken forklaring er riktig?

å arbeide heltid	a	å ha 100 % jobb	_____	☐
	b	å arbeide hele tida	_____	☐
	c	å arbeide 50 %	_____	☐
en utfordring	a	noe vanskelig som man gjerne vil klare	_____	☐
	b	en umulig oppgave	_____	☐
	c	nokså lett	_____	☐
En vikar jobber	a	i kirka.	_____	☐
	b	i stedet for en annen.	_____	☐
	c	ikke.	_____	☐
Jeg har bare meg selv å tenke på.	a	Jeg er ikke interessert i andre mennesker.	_____	☐
	b	Jeg har ikke familie.	_____	☐
	c	Jeg tenker bare på å jobbe.	_____	☐

Uttrykk for nåtid og fortid

Nåtid

Presens uttrykker vanligvis nåtid:

Nå jobber jeg i en butikk. Jeg bor i Halden.

Perfektum kan uttrykke nåtid – når vi snakker om en situasjon som har vart en stund:

Jeg har jobbet her i to år. Jeg har bodd i Halden i hele mitt liv.

Fortid

Preteritum uttrykker vanligvis fortid – når vi snakker om noe som er avsluttet på en bestemt tid i fortida:

Jeg jobbet på et sykehus i fjor. Jeg bodde i Halden da jeg var liten.

Perfektum kan uttrykke fortid når handlingen eller situasjonen ikke er knyttet til en bestemt tid i fortida, men har betydning for nåtida:

Jeg har jobbet på et sykehus. (Det er en del av min erfaring nå.)
Jeg har bodd i Halden. (Jeg kjenner byen.)

16 Verb

Sett inn verbet i riktig form.

jobbe – jobber – har jobbet

Roger hjemme nå for tida.

Han hjemme i noen måneder nå.

Han vil gjerne på et sykehus senere.

være – er – har vært

Olga arbeidsledig i et halvt år nå.

Hun liker ikke å arbeidsledig.

Hun interessert i å få jobb.

lære – lærer – har lært

Nå går jeg på norskkurs. Der jeg norsk.

Jeg mye i de siste ukene.

Jeg synes jeg mange nye ord hver dag.

ha – har – har hatt

– Hva slags jobber du her i landet?

– Jeg mange forskjellige jobber.

Denne jobben jeg i et halvt år nå.

17 Verb

Sett inn ordene til venstre. Verbet skal være i *perfektum* eller *preteritum*.

hun – være Før hun flyttet hit, ingeniør.

jeg – jobbe I fjor i fiskeindustrien.

jeg – jobbe mange forskjellige steder.

hun – få Nå jobb på sykehuset.

han – studere kjemi i to år nå.

de – bo Før de giftet seg, i Bodø.

de – bo Nå i Bergen i noen år.

- du – bo Hvor lenge her nå?
- du – bo Hvor før du kom hit?
- vi – lære mange nye ord på dette kurset.

18 Uttrykk

Sett inn *han* sammen med et av uttrykkene under.

å glede seg (til), å være glad for, å ha lyst til, å like

Anton har vært arbeidsledig i noen måneder. Det ikke.

Nå har han fått ny jobb. Det

Han skal begynne å jobbe på tirsdag. Det

Han skal begynne å jobbe i en restaurant. Det alltid

Han må jobbe sent om kvelden, og det ikke så

Men å lage mat, så veldig likevel.

19 Et nytt språk

- a Hvordan går det med norsken? Sett kryss og diskuter etterpå.
Hva er vanskeligst for deg? Hva går ganske bra?

	Umulig	Litt vanskelig	Ikke så vanskelig	Nokså lett
å handle i butikkene _____	☐	☐	☐	☐
å forstå tv _____	☐	☐	☐	☐
å lese aviser _____	☐	☐	☐	☐
å prate med folk _____	☐	☐	☐	☐
å lese tekstboka _____	☐	☐	☐	☐
å gjøre oppgaver i arbeidsboka _____	☐	☐	☐	☐
å skrive stil _____	☐	☐	☐	☐
å uttrykke meninger _____	☐	☐	☐	☐

b Hvordan lærer *du* best norsk? Sett kryss.

	Veldig viktig	Ganske viktig	Ikke viktig
Ved å lese mye. _____	☐	☐	☐
Ved å pugge alle ord og uttrykk. _____	☐	☐	☐
Ved å snakke. _____	☐	☐	☐
Ved å spørre nordmenn. _____	☐	☐	☐
Ved å høre på læreren. _____	☐	☐	☐
Ved å se på tv. _____	☐	☐	☐
Ved å skrive mye. _____	☐	☐	☐
Andre måter _____	☐	☐	☐

Oppsummer i klassen.

20 Pararbeid

Velg en person hver fra kapittelet. Lag en samtale mellom to av personene. Dere kan selv finne på mer informasjon enn det som står i kapittelet.

21 Skriftlige oppgaver

- Fortell om drømmejobben din.
- Fortell om jobber du har hatt.
- Hva har du lyst til å gjøre i framtida?

Uttale- og lytteøvelser

22 u-lyd

Spør 1, Lærer-cd 1

Gjenta ordene og setningene.

du	Hva gjør du?
ut	Hun vil komme ut litt.
uke	Hun skal jobbe i neste uke.
utdanning	De trenger utdanning.
kurs	Hun går på kurs.
studere	Hun vil studere.
full	Jobber du full tid?
kunnskap	De krever gode kunnskaper.

23 å-lyd

Spor 2, Lærer-cd 1

Gjenta ordene.

jobbe	-	komme	-	som	-	norsk
lov	-	sove	-	foreløpig	-	foretrekke

24 o-lyd

Spor 3, Lærer-cd 1

Gjenta ordene og setningene.

to	De har to barn.
skole	De går på skolen.
tror	Jeg tror det går bra.
noen	Vi har noen problemer.
god	Maten er god.
teknologi	Hun jobber med ny teknologi.
komplisert	Jobben er komplisert.
tung	Det er en tung jobb.
ung	De er nokså unge.

25 y-lyd

Spor 4, Lærer-cd 1

Gjenta ordene og setningene.

syk	Hun er blitt syk.
mye	De jobber mye.
typisk	De har typisk tyrkisk mat.
lyst	Jeg har lyst på ny jobb.
nytt	Vi må prøve noe nytt.
lykke	Lykke til!

26 j-lyd

Spor 5, Lærer-cd 1

Gjenta setningene.

Hva gjør du?
 Jeg er hjemmeværende.
 Jeg vil gjerne være hjemme.
 Har du jobbet før?
 Jeg hadde jobb før jeg giftet meg.
 Er du gift?
 Hva gjør du, Jan?

27 Ordstilling

Spor 6, Lærer-cd 1

Les samme setningen som i *a*, men begynn med ordene i *b*.

1

- a Jeg jobber i butikk.
b Nå jobber jeg i butikk.

2

- a Jeg jobber deltid.
b Foreløpig

3

- a Jeg jobbet på en fabrikk.
b Før

4

- a Jeg var mekaniker.
b Før jeg kom hit,

5

- a Jeg jobbet på en skole.
b Før jeg giftet meg,

6

- a Jeg vil gjerne jobbe mer.
b Når barna blir større,

7

- a Hun går på norskkurs.
b Tre kvelder i uka

28 Lytteprøve

Spor 7, Lærer-cd 1

Hvilket ord hører du? Sett kryss.

før	ny	sik	du	han	like	lege
får	ni	syk	do	hun	lykke	legge

29 Diktat

Spør 8, Lærer-cd 1

Skriv setningene.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

De har to barn.
 De går på skolen.
 Jeg tror det går bra.
 Vi har noen problemer.
 Maten er god.
 Hun jobber med ny teknologi.
 Jobben er komplisert.
 Det er en tung jobb.
 De er nok så unge.

30 Diktat

Spør 9, Lærer-cd 1

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Hun er blitt syk.
 De jobber mye.
 De har typisk tyrkisk mat.
 Jeg har lyst på ny jobb.
 Vi må prøve noe nytt.
 Lykke til!

31 Diktat

Spør 10, Lærer-cd 1

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Hun er blitt syk.
 De jobber mye.
 De har typisk tyrkisk mat.
 Jeg har lyst på ny jobb.
 Vi må prøve noe nytt.
 Lykke til!

Skriv setningene.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

2 Familie og hverdagsliv

Mandag morgen

1 Riktig eller galt?

	Riktig	Galt
Turid og Knut er gift. _____	☐	☒
Jakob står opp klokka sju. _____	☐	☐
Jakob er sønnen til Turid. _____	☐	☐
Turid er på kjøkkenet. _____	☐	☐
Hun har vasket fotballdrakten til Jakob. _____	☐	☐
Jakob skal ut og spille fotball etter frokost. _____	☐	☐
Faren hans vil se på kampen. _____	☐	☐
Turid skal også se på kampen. _____	☐	☐
Knut skal lage middag. _____	☐	☐
Faren til Turid skal kjøpe mobiltelefon. _____	☐	☐
Han kan ikke så mye om mobiltelefoner. _____	☐	☐
Faren bor sammen med Turid og Knut. _____	☐	☐

2 En vanlig dag

Sett inn ordene nedenfor på riktig sted og i riktig form.

besøk – dessverre – ensom – etter – gjerne – hjelp – hjem – hjemme – kamp – kjøkken –
overtid – samboer – sende

Paul jobber på et sykehjem, og der er det mange som trenger Vanligvis går han hjem klokka fem, men i dag må han jobbe til halv sju. jobben drar han og lager middag. Paul er alene, for hans, Aina, er på kurs. Om kvelden ser han på fotball på tv. Det er en spennende, men Paul føler seg litt Han vil ha og SMS til en god venn. svarer ikke vennen, og Paul går ut på og vasker opp. «For en kjedelig dag,» tenker han.

3 Hva er det motsatte?

Du finner ordene i teksten.

Kommer han *før* eller middag?

Spiser dere eller *sent* i dag?

Vil du ha *mye* eller bare kaffe?

Er det *dumt* eller å kjøpe ny bil nå?

Er de her *ofte* eller bare?

Skal jeg ta på meg de *gamle* eller de buksene i dag?

synes – tror

Jeg tror han er litt ensom.

Jeg synes han er snill.

Jeg tror det blir en fin kamp.

Jeg synes kampen var bra!

Du *vet ikke* sikkert hvordan han har det.

Dette er din opplevelse av ham.

Kampen har ikke begynt. Du snakker om noe som kanskje vil skje.

Du har sett på kampen og har en personlig mening om den.

Jeg tror dette blir en fin kamp!

Jeg synes kampen var bra!

4 Synes og tror

Arbeid gjerne sammen to og to.

A: Å nei, tida går så fort. Jeg må bli ferdig med maten før gjestene kommer.

B: du at alle kommer i kveld?

A: Jeg vet ikke, men jeg i alle fall at Hans og Silvia kommer.

B: Hva du om den nye samboeren til Hans?

A: Hun er hyggelig, jeg. Hva du?

B: Jeg har ikke møtt henne, men jeg at jeg vil like henne.

A: Jeg vil gjerne spise middag i hagen i kveld. du at det blir for kaldt?

B: Nei, ikke for kaldt, men jeg det blir regn. Det er ganske overskyet allerede.

A: Kom hit og smak på maten. Nå? Hva du? Er det nok pepper?

B: Mm. Det smaker veldig godt, jeg.

Bestefar forteller

5 Boliger

enebolig
boligblokk

bygård
rekkehus

leilighet
tomannsbolig

hybel
terrassehus

Fortell hverandre hvordan de forskjellige boligtypene ser ut. Hva slags type boliger er det mest av der dere bor?

6 Spørsmål til teksten

Lag fem spørsmål hver til teksten «Bestefar forteller». Etterpå spør dere hverandre.

.....

.....

.....

.....

.....

7 Preposisjoner

Sett inn riktig preposisjon i teksten nedenfor. De fleste uttrykkene er hentet fra teksten om Einar. Einar var glad Borghild, og han ville gifte seg henne. Det var stor mangel boliger Oslo, så de måtte bo ett rom en gammel bygård. Senere fikk de en leilighet en drabantby. Da de fikk barn, var Einar glad at Borghild ble hjemme og tok seg ungene. Han satte pris at maten sto bordet når han kom hjem arbeidet, og han syntes at Borghild var flink ungene. Hun var stolt dem og lærte dem å takke det de fikk. De var høflige og reiste seg gamle bussen.

8 Verb

Hvordan vil du bøye disse verbene?

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
flytte
.....	vokser
gå
.....	tar
gjøre
bo
.....	setter
.....	treffer
prøve

9 Verb

Sett inn verb og subjekt på riktig sted. Husk riktig form av verbet.

- bo – Søren *Søren bor i Hammerfest.*
- komme – han egentlig fra et lite sted på Vestlandet,
- flytte – han men til Hammerfest for tre år siden.
- like – han Nå seg godt der.
- komme – han Da til byen,

- ha – han ikke noe sted å bo.
- bo – han Det første året på en hybel,
- få – han men så sin egen leilighet.
- bli – Søren I fjor kjent med ei alle tiders jente.
- skulle – de Snart gifte seg,
- glede – Søren og seg veldig til det.
- lese – han Nå alle lokalavisene for å finne en større leilighet.

Eiendomspronomen

Eier	Hankjønn	Hunkjønn	Intetkjønn	Flertall
jeg	faren min	søstera mi	huset mitt	barna mine
du	faren din	søstera di	huset ditt	barna dine
hun	faren hennes	søstera hennes	huset hennes	barna hennes
han	faren hans	søstera hans	huset hans	barna hans
vi	faren vår	søstera vår	huset vårt	barna våre
dere	faren deres	søstera deres	huset deres	barna deres
de	faren deres	søstera deres	huset deres	barna deres

Hennes, hans og deres heter alltid det samme. *Min, din* og *vår* bøyes i forhold til substantivet. Du kan si: søstera *mi* eller søsteren *min*, søstera *di* eller søsteren *din*.

10 Eiendomspronomen

I går var jeg hjemme hos foreldrene hans. Jeg hilste også på de to brødrene hans og søstera hans. Det var virkelig hyggelig å se hjemmet hans og snakke med familien hans.

Skriv teksten en gang til, men bruk *din* i stedet for *hans*.

.....

.....

.....

11 Eiendomspronomen

a Sett inn *deres* og *vår* i riktig form.

- Hvor gamle er barna
- Sønnen er fire år og dattera er to.

- Er det huset?
- Nei, huset ligger i Markveien.

b Spør en annen. Sett inn substantiv som passer.

Har du snakket med min?

Kan jeg få låne di?

Er dette dine?

Har du sett mitt?

Tobias er viktigst

12 Familierelasjoner

Se på uttrykkene under og forklar hverandre hva de betyr.

svigersønn

svigerinne

samboer

stedatter

halvsøsken

ektemann

barnebarn

fetter

kusine

oldemor

13 Samtale

- Hva er et lykkelig ekteskap? Hvilke faktorer er viktige for å oppnå et godt ekteskap?
- Mange her i landet bor sammen uten å være gift. Er det akseptabelt i andre land dere kjenner til?
- Hvor gammel bør man være når man gifter seg?
- Mange skiller seg i dag. Hva kan grunnene være til det?
- Se på tabellen på side 15 i tekstboka. Der ser dere at de fleste barn bor sammen med mor etter en skilsmisse. Hvorfor er det slik, tror dere? Er dette en riktig løsning?

14 Vokabular

Se på ordene nedenfor og sett dem inn i teksten i riktig form, slik at det blir god mening. Dere kan gjerne arbeide sammen og lese dialogen høyt.

gifte seg – skille seg – (være) gift – (være) skilt
samboer/en – ekteskap/et – skilsmisse/n – ektepar/et – ektefelle/n

A: Har du hørt at Ivar og Solveig skal

B: Nei, hva sier du? Jeg trodde de var et perfekt

A: Ja, det trodde jeg også. deres virket så lykkelig.

- B: Hvor lenge har de vært
- A: I ti år nå. De det året jeg flyttet hit til byen.
- B: Ja, og før det var de i tre år.
- A: Hvorfor går så mange fra hverandre? Flere av mine venner er i dag.
Jeg har inntrykk av at *prosenten* går opp hele tida.
- B: Jeg tror mange fordi de blir lei av sin.
- A: Nei, det høres litt for enkelt ut. Det må være andre grunner.

15 Skriftlige oppgaver

- a Skriv om familien din eller om en «typisk» familie i et land du kjenner godt.
Hvor stor er familien? Hvor mange generasjoner bor sammen? Når flytter barna ut?
- b Hva mener du er viktig i barneoppdragelsen?
- c «Separasjon» av Edvard Munch (side 18 i tekstboka)
Skriv hvordan du opplever dette bildet, eller lag en fri historie om paret på bildet.

Uttale- og lytteøvelser

16 Kj-lyden Spor 9, Lærer-cd 1

Gjenta ordene og setningene.

kjenne	Kjenner du foreldrene mine?
kjæreste	Hun har fått ny kjæreste.
kjøpe	Har du kjøpt melk i dag?
kjøre	Kjører du til jobben?
kjøkken	Hun lager frokost på kjøkkenet.
kjøleskap	Matpakken ligger i kjøleskapet.

17 Synes – tror Spor 10, Lærer-cd 1

Svar med: *Synes du det?* eller *Tror du det?*

Lukk vinduet! Det er så kaldt her!
I morgen blir det regn.

Synes du det?
Tror du det?

Han ringer nok senere i kveld.

..... ?

Jeg liker ikke kaffe, men te er godt.

..... ?

Det er kaldere på månen enn på jorda.

..... ?

Dette har vært en fin dag. ?

De ser så triste ut på bildet. ?

18 Verb i preteritum

Spør 11, Lærer-cd 1

Svar med: «Nei, men jeg i går.»

Eksempel:

Jobber du i dag? Nei, men jeg jobbet i går.

Hjelper du henne i dag? Nei, men jeg

Går du dit i dag? Nei, men

Prater du med ham i dag? Nei, men

Spør du dem i dag? Nei, men

Treffer du henne i dag? Nei, men

Får du hjelp i dag? Nei, men

Kommer han til deg i dag? Nei, men

Føler du deg syk i dag? Nei, men

19 Pronomen

Spør 12, Lærer-cd 1

Svar med riktig pronomen og riktig form av *vår*.

Hvem eier denne bilen? *Den er ikke vår.*

Hvem eier dette bildet? *Det*

Hvem eier denne kofferten?

Hvem eier disse bøkene?

Hvem eier dette skapet?

Hvem eier disse skoene?

20 Pronomen

Spør 13, Lærer-cd 1

Svar med riktig pronomen og riktig form av *min*.

Er bilen hans? *Nei, den er min.*

Er klærne hans? *Nei, de*

Er huset hans?

Er boka hans?

Er telefonen hans?

21 Hva forteller de? Spor 14, Lærer-cd 1

Tre personer forteller litt om seg selv. Hør på hva de sier, og svar på spørsmålene.

a Hvor gammel er Sarah?

.....

b Hvor er hun født?

.....

c Hvilket fag synes hun er lettest på skolen?

.....

d Hva vil faren at hun skal gjøre etter videregående skole?

.....

e Hva vil hun selv gjøre?

.....

f Hvilken jobb kan hun tenke seg senere en gang?

.....

g Hvor mange barn har Lasse?

.....

h Hvorfor er han redd for at barna skal kjede seg når de er hos ham?

.....

i Hva gjør han sammen med barna i helgene?

.....

j Hva slags jobb har han?

.....

k Hvor gammel er Anna Larsen?

.....

l Hvor stor familie har hun?

.....

m Hva har hun arbeidet med tidligere?

n Hva slags jobb har hun nå?

o Hvorfor lærer hun seg engelsk?

Jobber du i dag?	Nei, men jeg jobbet i gir.
Hjelper du henne i dag?	Nei, men jeg
Går du dit i dag?	Nei, men
Prater du med ham i dag?	Nei, men
Spør du dem i dag?	Nei, men
Treffer du henne i dag?	Nei, men
Er du hjelp i dag?	Nei, men
Kommer han til deg i dag?	Nei, men
Føler du deg syk i dag?	Nei, men

19 Pronomen

Svar med riktig pronomen og riktig form av *vi*.

Hvem eier denne bilen?	Den er ikke <i>vi</i> .
Hvem eier dette bildet?	Det
Hvem eier denne kofferten?	
Hvem eier disse bøkene?	
Hvem eier dette skapet?	
Hvem eier disse skoene?	

20 Pronomen

Svar med riktig pronomen og riktig form av *vi*.

Er bilen hans?	Nei, den er <i>min</i> .
Er klærne hans?	Nei, de
Er huset hans?	

3 Bolig og økonomi

Det har vi da ikke råd til!

1 Riktig eller galt?

	Riktig	Galt
Kåre leser i avisen. _____	☐	☒
Han vil kjøpe ny bil. _____	☐	☐
Grete er enig med ham. _____	☐	☐
De har ikke betalt strømregningen. _____	☐	☐
Kåre vil bare abonnere på én avis. _____	☐	☐
Han og Grete har snakket med banken om et ekstra lån. _____	☐	☐
Han mener at de kan leve billigere enn de gjør i dag. _____	☐	☐
De har nettopp pusset opp badet sitt. _____	☐	☐
Grete er redd for at de må betale mer i renter. _____	☐	☐

2 Rollespill

Tre eller fire personer sitter sammen og skal være en familie med voksne og barn. Dere har vunnet 500 000 kroner, og nå diskuterer dere hva dere vil bruke pengene på. Dere har forskjellige ønsker og argumenterer for ønskene på best mulig måte.

Her er noen uttrykk dere kan bruke:

- Det mest fornuftige er ...
- Etter min mening bør vi ...
- Det lønner seg å ...
- Jeg synes at ...
- Jeg har så lyst til ...
- Jeg har alltid drømt om ...

3 Vokabular

1 Velg passende ord og sett dem inn i riktig form i teksten.

(ha) råd til – konto – lån – låne – orke – planlegge – realistisk – regning – rente – spare – ta opp

I fjor bestemte Hanne og Per seg for å kjøpe bil. De hadde lang vei til jobben, og de
..... ikke å ta bussen fram og tilbake mer. De hadde
en del penger, men likevel måtte de penger i banken. De gikk til Sparebanken
Sør, der Per i mange år hadde hatt I banken fortalte de at de ønsket å

..... et på 200 000, men fikk vite at var ganske høy. Da Hanne hørte det, mente hun at det ikke var å be om så mye. Det hadde de ikke, for de hadde mange andre å betale hver måned. Per forsto henne, men mente at det var mulig å økonomien enda bedre enn de hittil hadde gjort.

4 Hva gjør de?

5 Hvordan gjør man det?

Skriv ned eller fortell en annen hvordan man gjør et stykke praktisk arbeid (sy en knapp i skjorta, henge opp et bilde på veggen, lime noe som er gått i stykker eller liknende).

På jakt etter bolig

6 Vokabular

Fortsett setningene slik at det blir god mening i teksten.

Simon ser på boligannonser i avisen.

Han synes det er dyrt

Kanskje han heller

Simon har spart litt penger, men han trenger

Banken lurer på

Etter to måneder

Han prøver å regne ut

Simon går på visning, og synes

Han bestemmer seg for

men han vet ikke

Han får tenke på det til i morgen.

7 Hva betyr det?

Fortell hverandre med egne ord hva uttrykkene nedenfor betyr:

å sette opp et budsjett

å gå på visning

å legge inn bud

å betale avdrag

10 Sett inn adjektivet i riktig form

gammel

Leiligheten var ganske

men møblene var ikke så

Han hadde en

Er skapet utv. i gull?

8 Annonser

Ryddesalg

Hybelkomf., tripp-tr. stol, hagemøbl.,
stereoanl., DVD-spiller, farge-tv m/fj.kontr.
og tekst-tv, div. verktøy, to lenestoler,
akvarium 375 l. m/tilbehør, herreklær
str. 50/52
Tlf. 44 65 02 11

- a Les annonsen og fortell hverandre hva som er til salgs.
Etterpå lager dere en telefonsamtale der A er interessert i noen av tingene og ringer til B.
A presenterer seg og forteller hvorfor han/hun ringer. A er også interessert i å få vite mer om
tingene og om pris. B forklarer og gir så mye informasjon som mulig.

Ubrukt brudekjole

modell «Askepott» selges. Str. 42/44
Tlf. 64 02 77 40

- b Hva har skjedd her, tror dere?
c Skriv en annonse.

Du skal flytte til utlandet og må selge noen av møblene dine. Du vil blant annet selge en
sofagruppe som består av en tre-seter, en to-seter og en lenestol. Sofagruppen er i blått skinn. Du
mener at denne gruppen er svært pen og vil ha med dette i annonsen. Du vil også selge et hvitt
kjøkkenbord og to kjøkkenstoler. Bordet er 1,50 m langt og 80 cm bredt.

Skriv annonsen. Du vet at du må skrive kort, fordi du må betale per bokstav.

.....
.....
.....

5 Hvordan gjør man det?

Skriv ned eller fortell en annen hvordan man gjør et stykke praktisk arbeid (sy en knapp i skjorta,
henge opp et bilde på veggen, lime noe som et gatt i stykker eller liknende).

Adjektiv. Bøyning i kjønn og tall

Hun/hankjønn	Intetkjønn	Flertall
1 en dyr leilighet	et dyrt hus	dyre leiligheter
2 ei snill søster	et snilt barn	snille barn
3 en ny bolig	et nytt tak	nye boliger
4 ei alvorlig jente	et alvorlig problem	alvorlige problemer
en interessant leilighet	et interessant tilbud	interessante leiligheter
5 en gammel stol	et gammelt bord	gamle stoler

- De fleste adjektiv får *-t* når de beskriver ord i intetkjønn og *-e* når de beskriver et ord i flertall.
- Når adjektivet ender på to like konsonanter, blir vanligvis den ene borte i intetkjønn: en tykk genser, et tykt skjerf
- Adjektiv som ender på trykktung vokal, får dobbelt *-t* i intetkjønn: en fri mann, et fritt land
- Noen adjektiv får ikke *-t* i intetkjønn. Det gjelder dem som ender på *-ig*, *-isk* og konsonant + *t*
- I flertall trekker vi sammen adjektiv som slutter på *-el*, *-en* og *-er*: en sulten gutt, to sultne jenter

Liten har spesiell bøyning:

en *liten* gutt

ei *lita* jente

et *lite* problem

små problemer

9 Hva heter det i flertall?

Budet er lavt.

Budene er lave.

Badet er nytt.

.....

Bordet er stygt.

.....

Boligen er gammel.

.....

Boka er dyr.

.....

Legen er ung.

.....

Byen er liten.

.....

10 Sett inn adjektivet i riktig form

gammel

Leiligheten var ganske,

men møblene var ikke så

Han hadde en bil som måtte på verksted.

Er skapet ute i gangen?

liten

Jeg har bare et spørsmål.

De fleste byene her i landet er

Hun kommer fra en by i Nord-Norge.

Huset er med ei stue og to soverom.

Forskjellen i pris mellom de to leilighetene var ganske

Adjektiv. Bøyning i bestemt form**Hankjønn**

den **røde** fargen

den **gamle** boligen

Hunkjønn

den **røde** lampa

den **gamle** døra

Intetkjønn

det **røde** bordet

det **gamle** huset

Flertall

de **røde** veggene

de **gamle** boligene

Adjektivet står i bestemt form når det kommer foran et substantiv i bestemt form. Bestemt form av adjektivet er den samme som i flertall (en gammel bolig – to *gamle* boliger) og ender på *-e*.

Foran adjektivet skriver vi adjektivets bestemte artikkel (*den*, *det* eller *de*).

Adjektivet *liten* har en spesiell bøyning:

den lille kofferten

den lille veska

det lille speilet

de små møblene

11 Adjektiv

Sett inn adjektivet i riktig form, eventuelt med artikkel.

ny

Eksempel:

Han vil ha *en leilighet*.

Leiligheten ligger i Olavs vei 8.

Han vil ha *en ny leilighet*.

Den nye leiligheten ligger i Olavs vei 8.

Han kjøper mange *møbler*.

De gleder seg til å flytte inn i *buset*.

Hun drømmer om *et bus* på landet.

høy

Han synes det er for mange *trær* i hagen.

Alle reagerte på *boligprisene*.

Han kunne se *fjellet* fra kjøkkenvinduet.

Han hørte *stemmer* fra stua.

Jeg ble sjokkert over *budene* på leiligheten.

liten

Kan du ikke sitte her *en stund*?

De tegnet *figurer* på arket.

Et øyeblikk, så kommer jeg!

Hun leste *annonsen* en gang til.

Hvem eier *skoene* som står i gangen?

12 Hvor er tingene?

Se på tegningen og fortell hverandre hva tingene heter, og hvor de er. Bruk preposisjoner som *i, på, under, over, mellom* osv.

Eksempel: Glassene står i skapet. Skjea ligger på benken.

Åpent kjøkken! Ikke tale om!

åpen

en åpen bil
et åpent hus

den åpne bilen
det åpne huset

åpne biler
åpne hus

de åpne bilene
de åpne husene

13 Sett inn riktig form av *åpen*

- a Døra var, og hun så inn i den store, leiligheten.
Vinduet i stua var, og gjennom det vinduet
kunne hun se ut i hagen.
- b Hun kjørte over en stor, plass og stoppet foran den første
..... butikken hun kunne se. Der kjøpte hun brød og kaffe. Etterpå dro hun
på verksted med bilen. Det var sent på ettermiddagen, og nesten ingen verksteder var
..... Heldigvis fant hun et verksted nederst i gata.

Hvorfor, fordi og derfor

Han ønsket seg en ny bil. Den gamle bilen måtte ofte på verksted.

Hvorfor ønsket han seg ny bil?

Han ønsket seg ny bil *fordi* den gamle bilen ofte var på verksted.

Den gamle bilen var ofte på verksted. *Derfor* ønsket han seg en ny bil.

14 Sett inn *hvorfor, fordi* eller *derfor*

Arbeid gjerne sammen med en annen, slik at én er A og én er B.

A: vil du ha en leilighet med mange rom?

B: Det er vi er en stor familie. vil jeg ha en
leilighet med tre eller fire rom og separat kjøkken.

A: Jeg forstår ikke du trenger separat kjøkken. Er det
du ikke vil se inn i kjøkkenet fra stua?

B: Nei, men vi bruker mye krydder i maten, og er det bedre å ha ei dør
mellom kjøkkenet og stua.

A: Jeg lurer på leilighetene er så dyre her i byen.

B: Kanskje det er de ikke bygger nok boliger.

A: Tror du det er? Jeg tror det er meglerner
 presser opp prisene.

15 Samtale. To leiligheter

Se på bildene og beskriv rommene for hverandre. Hvilket rom liker dere best? Hvem bor i disse to leilighetene, tror dere? Er de unge eller gamle? Har de god eller dårlig råd? Hva slags yrke har de?

16 Skriftlige oppgaver

- a Her bor jeg.
Fortell om boligen din, hvor stor den er, om møbler, farger og ting du er glad i. Hvor ligger den? Er det kort eller lang vei til butikker, busser osv.? Kjenner du noen andre i nabolaget?
- b Å flytte til en ny bolig
Enten:
Fortell om en gang du flyttet. Hadde du mye med deg? Måtte du pakke ned alle tingene dine? Brukte du flyttebil? Fikk du hjelp? Skjedde det noe spesielt?
Eller:
Tenk deg at du skal flytte. Hvordan vil du organisere det? Hva vil du ta med deg? Hva tror du vil være spesielt vanskelig?

Uttale- og lytteøvelser

17 Gjenta ordene

○ Spor 15, Lærer-cd 1

telefon	Hvem betaler for telefonen?
holdeplass	Det er fem minutter til holdeplassen.
annonse	Han leser alle annonsene.
kausjonist	Søstera hans vil være kausjonist.
kalkulator	Han finner fram papir, penn og kalkulator.
budsjett	Deretter setter han opp et budsjett.
forsikring	Han trenger en ny forsikring.
megler	Megleren mener at alt er i orden.

18 Gjør om til flertall

○ Spor 16, Lærer-cd 1

Var bilen dyr?	<i>Alle bilene var dyre.</i>
Var huset gammelt?	<i>Alle busene</i>
Var speilet nytt?
Var mannen irritert?
Var jenta sur?
Var barnet sykt?
Var boka spennende?
Var rommet lite?

19 Adjektiv i bestemt form

Spor 17, Lærer-cd 1

Lag spørsmål. Hør på eksempelet.

- Kan jeg få pennen min? (rød – grønn) *Den røde eller den grønne?*
- Kan jeg få skjerfet mitt? (lang – kort)
- Kan jeg få glasset mitt? (høy – lav)
- Kan jeg få genseren min? (ren – skitten)
- Kan jeg få boka mi? (tykk – tynn)
- Kan jeg få bladet mitt? (gammel – ny)
- Kan jeg få veska mi? (liten – stor)

20 Lytteøvelse

Spor 18, Lærer-cd 1

Trygve og Kari snakker sammen. Trygve forteller at han og kona hans, Ragnhild, har flyttet. De har kjøpt seg leilighet i et borettslag. I et borettslag blir beboerne innkalt til møter der man diskuterer forskjellige ting – for eksempel om man skal forandre på noen av reglene i borettslaget, om man skal pusse opp, osv.

Hør på samtalen mellom Trygve og Kari og sett kryss for riktig eller galt.

	Riktig	Galt
1 Trygve er trist fordi kona vil gå fra ham. _____	☐	☐
2 De så på over ti leiligheter før de kjøpte en. _____	☐	☐
3 Leiligheten de kjøpte, har kjøkken, stue, ett soverom og balkong.	☐	☐
4 Leiligheten var dyr, men ikke <i>for</i> dyr, syntes de. _____	☐	☐
5 Ragnhild og Trygve er studenter. _____	☐	☐
6 Husleia var på litt under 1500 kroner i måneden. _____	☐	☐
7 De måtte pusse opp leiligheten før de kunne flytte inn. _____	☐	☐
8 På møtet fikk de vite at det elektriske anlegget må skiftes ut. _____	☐	☐
9 Det elektriske anlegget har ikke vært reparert på over 30 år. _____	☐	☐
10 Trygve og Ragnhild synes det er greit at husleia går opp. _____	☐	☐
11 Nå vil husleia gå opp med 1200 kroner i måneden. _____	☐	☐
12 Nå studerer Trygve om dagen og jobber om kvelden. _____	☐	☐
13 Han og Ragnhild har kjøpt seg katt. _____	☐	☐
14 Kari inviterer Trygve og Ragnhild på middag. _____	☐	☐

4 Mat og helse

I lunsjpausen

1 Hva ser dere på bildet?

Se på bildet på side 27 i tekstboka. Hvilke matvarer kan dere navnet på?

2 Antonymer

Hva er det motsatte av disse ordene fra teksten?

en *tykk* person en person

en *dårlig* nyhet en nyhet

å veie for *mye* å veie for

å *slanke seg* å *på seg*

Blodtrykket er for *høyt*. Blodtrykket er for

å være *fornøyd* å være

Pronomen

Subjekt

Jeg er frisk.

Du er frisk.

Han veier for mye.

Hun veier for mye.

Vi kommer nå.

Dere er flinke.

De er samboere.

Objektform

Blir du med **meg** på tur?

Skal jeg bli med **deg**?

Kan du hjelpe **ham**?

Kan du hjelpe **henne**?

Ringer du til **oss**?

Jeg er stolt av **dere**.

Vi kjenner **dem**.

Refleksiv form

Jeg holder **meg** i form.

Du holder **deg** i form.

Han må slanke **seg**.

Hun må slanke **seg**.

Vi koser **oss**.

Dere må skynde **dere**!

De skal snart gifte **seg**.

Refleksivt: **seg**

Seg er samme person som subjektet:

Han vasker *seg* (*seg selv*).

Han vasker *ham* (*en annen*).

Han vasker seg.

Han vasker ham.

3 Sett inn pronomen i riktig form

A: I går møtte jeg venninna di. er hyggelig.

B: Hvor møtte du

A: Jeg traff på trikken.

A: Hei Lars og Anne! Hvor skal?

B og C: skal på fotballkamp. Vil du bli med

A: Nå skal Kim og Liza skifte jobb.

B: Skal det? Jeg kommer til å savne

A: Nei, nå er jeg sliten! Nå trenger å slappe av og hvile litt.

4 Refleksivt pronomen

Liker de her?

Han gleder til ferien.

Gleder du til å skifte jobb?

Dere må reise for gamle på bussen.

Snart skal vi gifte

Hun var hjemme og tok av barna.

5 Sett inn hele uttrykket i riktig form

(å) holde seg i form

Barna må

Hvordan klarer du

Dere må

Også gamle mennesker må

(å) slanke seg

Er det vanskelig

Jeg håper jeg klarer

Har Anne og Siv

Har du prøvd

Legen sa at vi måtte

Kom deg opp av sofaen!

6 Samtale

Hva tror dere er viktig for å holde seg frisk? Se på lista og kryss av hver for dere. Etterpå sammenlikner dere svarene.

	Positiv virkning	Ingen virkning	Negativ virkning
å spise mye kjøtt _____	☐	☐	☐
å jogge to timer i uka _____	☐	☐	☐
å drikke litt vin hver dag _____	☐	☐	☐
å spise fisk _____	☐	☐	☐
å gå tur 3-4 timer i uka _____	☐	☐	☐
å spise ris _____	☐	☐	☐
å ha en jobb man trives med _____	☐	☐	☐
å ha gode venner _____	☐	☐	☐
å ha familie _____	☐	☐	☐
å kose seg _____	☐	☐	☐
å røyke en sigar etter middag _____	☐	☐	☐
andre ting? _____	☐	☐	☐

7 Vokabular

Sett inn ord eller uttrykk i setning *b*, slik at setning *a* og *b* betyr omtrent det samme. Du finner ordene og uttrykkene i teksten.

a Vi får ikke nok mosjon.

b Vi for lite.

a Før i tida måtte folk bruke beina når de skulle noen steder.

b måtte folk bruke beina når de skulle noen steder.

a De bruker ikke trappa. De tar heisen.

b De tar heisen å bruke trappa.

a Du må gå mye mer!

b Du må deg mye mer!

a Jeg prøver å holde meg borte fra kaker og sjokolade.

b Jeg prøver å kaker og sjokolade.

a Har du høyt blodtrykk, er det større risiko for å få diabetes.

b Har du høyt blodtrykk, for å få diabetes.

a Du kan gå opp i vekt hvis du spiser mye sukker.

b Du kan hvis du spiser mye sukker.

a Sukkerforbruket har økt.

b Sukkerforbruket har

Mange og mye

Noen substantiv er utellegelige. Det gjelder blant annet mange ord for mat (*mat, kjøtt, sukker, vann*). Disse ordene har som regel ikke flertallsform, og de kan heller ikke ha mengdeord som *mange* eller *få* foran seg. I stedet har de *mye* eller *lite* foran seg:

mange leger	mye mat
få biler	lite sukker

mange flasker med vann

mye vann

8 mange – mye

Sett *mange* eller *mye* foran substantivet som står i parentes:

- (bil) Eksempel: Om morgenen er det *mange biler* på veien.
- (melk) Jeg drikker hver dag.
- (frukt) Spiser du?
- (mat) På bordet var det
- (ungdom) får diabetes.
- (land) Hvor har du vært i?
- (sykdom) Hun kan navnet på

9 få – lite

Sett *få* eller *lite* foran substantivet i parentes:

- (venner) Hun har her på stedet.
- (fisk) Du spiser for!
- (sykdom) Det er som er så alvorlige!
- (lege) Det var for på sykehuset.
- (krydder) Jeg synes du bruker så i maten.
- (bensin) Denne bilen bruker

Er fisk kjedelig?

10 Vokabular

Sett inn navn på ulike matsorter. Under står noen navn dere kan bruke. Vet dere om flere?

Frukt

Grønnsaker

Kjøtt

Fisk

tomater, lam, auberginer, laks, appelsin, okse, sei, bønner, brokkoli, kalv, blomkål, makrell, banan, issalat, svin, melon, ørret, purre, kylling, mandarin, flyndre, kiwi, sild

Fisk er sunt

Noen ganger har adjektivet intetkjønnsform (sunt, godt), selv om subjektet er et hankjønnsord eller et hunkjønnsord. Dette skjer når substantivet står i ubestemt form, og adjektivet forteller om smak eller vurdering, det vil si hvordan noen synes det er å spise, drikke, kjøpe eller holde på med det som er subjekt i setningen.

Fisk er <i>sunt</i> .	(Det er sunt å spise fisk. Å spise fisk er sunt.)
Vin er <i>dyrt</i> i Norge.	(Det er dyrt å kjøpe vin.)
Yoga er <i>godt</i> for kropp og sjel.	(Det er godt å holde på med yoga.)

11 Sett inn riktig form av adjektiv

sunn

Middagen i dag er

Det er å spise middag hver dag.

Legene sier at både fisk og kylling er

Å gå en time hver dag er

Barna hennes er og friske.

Er denne frukten?

god

Sei i karri er, synes hun.

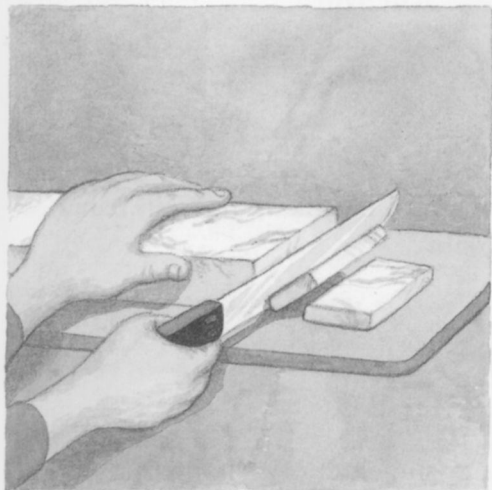
Det er å slappe av med litt sjokolade.

Denne sjokoladen er veldig

Tomater er, men ikke agurk.

Jeg synes ikke disse tomatene er

12 Fisk i karri

Se på tegningene og fortell hverandre hvordan man lager fisk i karri.

Verb. Imperativ

Infinitiv

Jeg må kjøre nå.

Jeg vil ikke spise dette.

Imperativ

Kjør forsiktig!

Spis opp maten din!

Imperativ er lik infinitiv minus *-e*. Imperativ bruker vi som verb alene, når vi vil få noen til å gjøre noe: *Kom hit! Smak på denne fisken! Ikke gå! Prøv denne! Ta med litt mat!*

13 Sett inn imperativ

Hva skal jeg gjøre?

Vask grønnsakene.

.....

.....

.....

.....

.....

Du må vaske grønnsakene.

Du må skjære tomatene i skiver.

Du må koke risen.

Du må steke fisken i stekepanna.

Du må helle litt olje over.

Du må sette formen i stekeovnen.

14 Tall

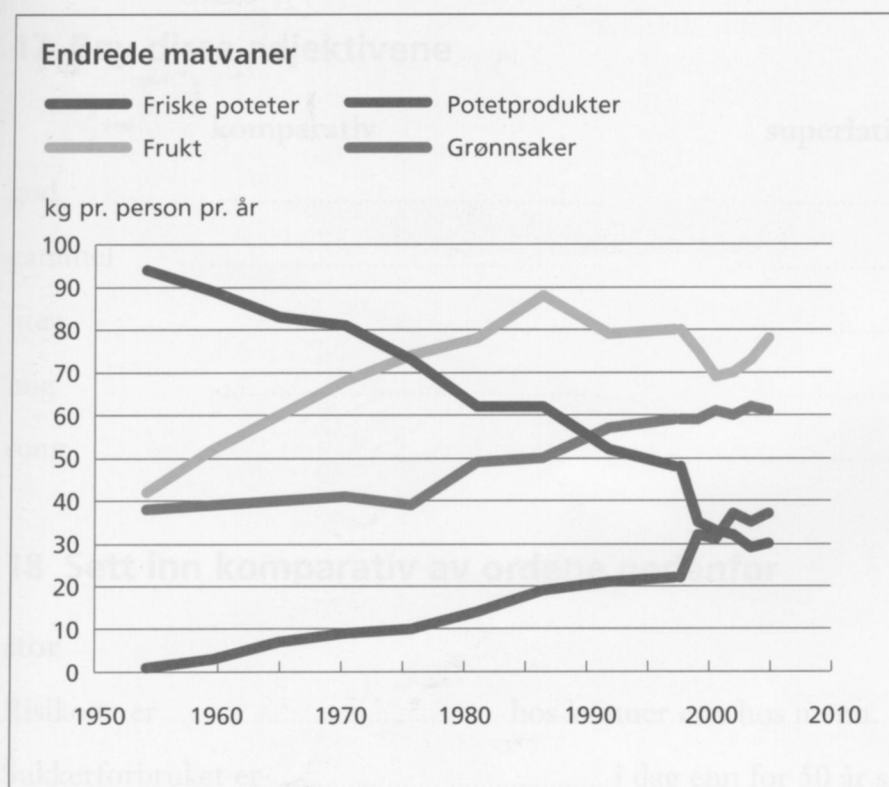
Les tallene høyt for hverandre.

$\frac{1}{2}$	5,8
$\frac{1}{3}$	27,5
$\frac{3}{4}$	247
$1 \frac{1}{2}$	101 405
$6 \frac{2}{3}$	78 %

15 Tabell

Se på tabellen. Hva forteller den om matvanene fra 1950 til i dag?

Innvandrerne mangler vitamin D

16 Spørsmål til teksten

Når produserer kroppen vitamin D?

.....

Hva bør man spise om vinteren?

.....

Hva er forskjellen på vanlig lettmeik og Ekstra Lett lettmeik?

.....

Hva kan skje med personer som har osteomalasi?

.....

Hva kan skje med kroppen til barn som har rakitt?

.....

Hva forteller tabellen på side 33 i tekstboka?

.....

Vær og helse

Adjektiv

	komparativ	superlativ
1 trøtt	trøttere	trøttest
2 alvorlig morsom	alvorligere morsommere	alvorligst morsomst
3 stor	større	størst
4 irritert	mer irritert	mest irritert

Vi bruker komparativ og superlativ når vi sammenlikner.

Etter **komparativ** har vi nesten alltid *enn* (eller vi kan tenke oss at *enn* blir satt inn):

A er større enn B. Mange er trøttere om vinteren (enn om sommeren).

Vi bruker **superlativ** i spørsmål av typen: Hva er billigst, å reise med fly eller tog?

Superlativ bruker vi om den høyeste graden – enten vi sammenlikner to eller flere ting.

Vi kan ikke sette inn *enn* etter superlativ:

Denne boka er morsomst. (Den er morsommere enn den andre / de andre.)

- 1 De fleste adjektiv får *-ere* i komparativ og *-est* i superlativ.
- 2 Adjektiv som slutter på *-ig* og *-som*, får *-st* i superlativ.
- 3 Mange vanlige adjektiv har uregelmessig bøyning.
- 4 Noen adjektiv forandrer ikke form i komparativ og superlativ. I stedet setter man *mer* og *mest* foran adjektivet. Slik bøyer man alle partisipper og en del andre adjektiv, slik som ord på *-sk*: *praktisk*, og ord på *-ete*: *rotete*.

17 Bøy disse adjektivene

	komparativ	superlativ
god
gammel
liten
ung
tung

18 Sett inn komparativ av ordene nedenfor

stor

Risikoen er hos kvinner enn hos menn.

Sukkerforbruket er i dag enn for 50 år siden.

Disse buksene er for små. Jeg må ha noen

liten

De har sol i nord enn i sør.

Er han enn søstera si?

Da hun ble alene, flyttet hun inn i en leilighet.

19 En høstdag

Velg blant adjektivene i rammen og fyll ut med riktig form slik at det blir god mening i teksten. Du kan godt bruke samme ord flere ganger.

tykk	glad	positiv	kald	sint
varm	grå	trøtt	fornøyd	misfornøyd
sur	pen	god	hyggelig	liten

Aksel ser ut av vinduet. Det er *kaldt* og ute, mye enn dagen før, synes han. Han kler på seg og klær og går mot bussen. Himmelen er og overskyet, og på bussholdeplassen står folk og fryser. Noen ser og ut, men ei jente står og smiler ut i lufta. Hun ser veldig ut. Aksel blir i godt humør når han ser på henne. Jeg liker sommeren enn høsten, tenker han. Folk er mye om sommeren enn om høsten.

Du har en god dag. Du kan si:

Jeg har det ok
bra / bare bra
fint/utmerket
Jeg er i godt humør
glad/tilfreds/fornøyd/lykkelig

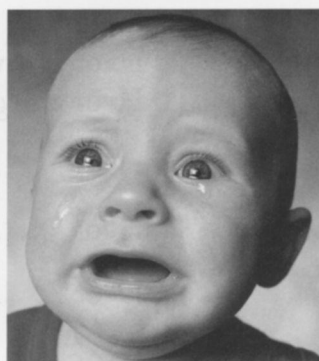
Du har en dårlig dag. Du kan si:

Jeg har det ikke så bra
ganske dårlig
elendig
Jeg er i dårlig humør
sur/irritert /sint/rasende

20 Hvordan har de det?

Velg ett bilde hver og fortell hverandre hvordan dere tror personene på bildet har det, og hvorfor de har det slik.

21 Skriftlig oppgave

a Om matvaner

I teksten står det litt om matvaner i Norge og hva nordmenn bør spise. Skriv litt om dine matvaner. Synes du det er stor forskjell på matvanene i Norge og i andre land? Har du forandret matvanene i løpet av de siste årene? Hva spiser du? Hva liker du spesielt godt å spise eller å lage?

b Min oppskrift

Skriv oppskriften på en matrett du liker godt. Fortell også hvordan du lager retten.

c Om været

Fortell hvordan været har vært den siste uka eller måneden.

Bli du påvirket av været, eller synes du at alle typer vær kan være spennende? Liker du én årstid bedre enn en annen? Hva gjør du på forskjellige tider av året? Du kan fortelle hva du gjør her i landet eller i et land du har bodd i tidligere.

Uttale- og lytteøvelser

22 Refleksivt pronomen

Spor 19, Lærer-cd 1

Lag svar.

Føler du deg trøtt?

Nei, men de føler seg trøtte.

Liker du deg her?

Nei, men hun

Slanker du deg?

Nei, men han

Holder du deg i form?

Nei, men dere

Beveger de seg nok?

Nei, men vi

Legger de seg tidlig?

Nei, men du

23 Mange eller mye?

Spor 20, Lærer-cd 1

Lag spørsmål.

På butikken

Kunde:

Har du kjøtt?

Har du melk?

Har du sukker?

Har du mel?

Har du poteter?

Har du ost?

Har du pøsepålegg?

Har du gode kniver?

Har du juice?

Har du mineralvann?

Ekspeditør:

Ja. Hvor *mye* vil du ha?Ja. Hvor *mange* liter vil du ha?

Ja. Hvor vil du ha?

Ja. Hvor vil du ha?

Ja. Hvor kilo vil du ha?

Ja. Hvor vil du ha?

Ja. Hvor hekto vil du ha?

Ja. Hvor vil du ha?

Ja. Hvor vil du ha?

Ja. Hvor flasker vil du ha?

24 Det-setninger

Spor 21, Lærer-cd 1

Gjør om slik som i eksempelet. Les setningene høyt.

Å spise fisk er sunt.

Det er sunt å spise fisk.

Å mosjonere er sunt.

Å spise grønnsaker er sunt.

Å drikke melk er sunt.

Å spise mye sukker er ikke sunt.

Å røyke er ikke sunt.

Å sitte stille er ikke sunt.

25 Tall

Spor 22, Lærer-cd 1

Les tallene høyt.

a 1014

b 277

c 2,5

d 35,7

e 846,4

f $1/2$ g $1/3$ h $2/3$ i $3/4$ j $5/6$

26 Svar med adjektiv i komparativ form

Spor 23, Lærer-cd 1

Denne jakka er ikke varm nok!

Jeg skal finne en varmere.

Denne stolen er ikke høy nok!

.....

Dette bordet er ikke langt nok!

.....

Denne kniven er ikke god nok!

.....

Denne koppen er ikke stor nok!

.....

Denne genseren er ikke liten nok.

.....

Dette eplet er ikke søtt nok!

.....

27 På kafé

Spor 24, Lærer-cd 1

Hør på samtalen og svar på oppgavene.

Skriv ned hva de to på kafeen bestiller når kelneren kommer, både hovedretten, det de skal spise ved siden av og det de skal drikke.

Han bestiller:

.....

Hun bestiller:

.....

Hva koster hovedretten hans?

Hva koster hovedretten hennes?

Var det noe som var dyrere på menyen?

Hvorfor drikker han ikke pils til maten?

.....

Hvilken tid av året er det?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Massemedier og informasjon

Et møte

1 Parøvelse

Lag tre spørsmål hver til teksten, og svar på hverandres spørsmål.

.....

.....

.....

2 Setninger

Lag setninger.

Internett

Noen klarer seg

Når jeg betaler regninger,

Jeg foretrekker

Hvis jeg vil få de siste nyhetene,

3 Småord

Sett inn ordene som mangler.

Noen er avhengige Internett.

Der finner de informasjon alt mulig.

Man kan slå på nettsidene til avisene og finne de siste nyhetene.

Man kan til og lese utenlandske aviser.

Mange synes det høres interessant

Stein har ikke fått pc ennå. Vi har heller ikke fått pc.

Han klarer godt uten. Vi klarer også godt uten pc.

- a 1014
- b 277
- c 2,5
- d 35,7
- e 846,4

- f 1/2
- g 1/3
- h 2/3
- i 3/4
- j 3/6

Massemedier

4 Grammatikk

Sett inn disse ordene fra teksten på riktig plass. **Verb** skal stå i infinitiv, **substantiv** og **adjektiv** i ubestemt form entall.

har fått, daglige, liv, bruker, hente, barn, nettet, har, tradisjonelle, mediene, familier, kjøper, større, aviser, ulike, abonnere, populære

Verb	Substantiv	Adjektiv
å få	et liv	daglig

5 Meninger

Sett inn ord som dere synes passer her. Det er flere muligheter.

Det er med Internett.

Det er å lese aviser.

Det er med reklame på tv.

Det er å se nyhetene på tv.

Det er at de sender så mange amerikanske filmer på tv.

6 Tekst

Fyll ut slik at meningen blir omtrent som i tekstboka.

Vi kan fra nettet.

Nordmenn leser gjennomsnitt.

Avisene fra staten.

I gjennomsnitt foran tv-en hver dag.

Sammensatte ord

Første del av ordet forteller hva slags film vi snakker om.

En **film** kan være *en voksenfilm, en barnefilm, en ungdomsfilm, en kjærlighetsfilm, en krigsfilm* og mye annet.

De fleste ord setter vi direkte sammen: ei skolebok, ei lesebok, ei grammatikkbok

Vi kan ha **s** mellom ordene: ei ungdomsbok, ei arbeidsbok, ei sportsbok

Vi kan ha **e** mellom ordene: ei barnebok, en julefortelling, et bjerketre

Ord som slutter på *-sjon, -het, -dom, -ing*, og en del andre ord, får **s** etter seg: en nyhetssending, et ungdomsprogram

Noen korte ord får **e**: et barneprogram, svinekjøtt, julemat

Hva slags film velger de?

7 Sammensatte ord

Lag så mange ord du kan ved å sette andre ord foran disse.

En *film* kan være *en naturfilm, en tegnefilm, en animasjonsfilm*

Et *program* kan være

En *avis* kan være

En *klubb* kan være

En *fest* kan være

8 Sammensatte ord

Lag et ord som tilsvarer forklaringen til venstre.

Medier som sprer informasjon til mange	<i>massemedier</i>
Programmer som skal underholde
Sending med nyheter
Program for barn
Kanal for kommunikasjon
Kanal for informasjon
Kanal med mye film
Film med reklame
Aviser som man selger i løssalg

9 Pararbeid

- a Helsestoff er populært stoff i avisene. Les gjennom en artikkel hver og fortell hverandre det viktigste av innholdet.

Tekst 1

Menn tåler ikke å shoppe

Her kommer gladmeldingen til alle menn som hater julehandel. Nå er det nemlig bevist at shopping kan gå på helsa løs for det sterke kjønn.

Et av Londons største kjøpesentre har nemlig fortatt en liten undersøkelse. Rett før jul ba de en gruppe kvinner og menn om å handle i Oxford

Street, en av de travleste julegatene. Alle i gruppen hadde på seg et apparat som skulle måle puls og blodtrykk. De fikk også med seg en liste over ting de måtte kjøpe.

Konklusjonen var at én av fire kvinner klarte situasjonen utmerket, mens alle mennene fikk problemer. Både puls og

blodtrykk skjøt i været når butikkene var fulle av folk, og kassakøene ble for lange. Spesielt ille var det i butikker der de spilte høy musikk. – Menn burde få lov til å slippe julehandelen for helsas skyld, sier en av Storbritannias ledende psykologer.

Tekst 2

Farlig for kvinner å gifte seg!

En svensk undersøkelse viser at gifte kvinner har 30 % større risiko for å få fysiske plager og smerter enn kvinner som lever alene. Også enker og fraskilte kvinner har bedre helse enn de som bor sammen med menn. Forskerne vet ikke hvorfor det er slik. Men en teori er at kvinner gjør mer hjemme etter at de kommer hjem fra jobb.

De har ofte hovedansvaret for barn og hus. Kvinner har også ofte ganske tunge jobber, for eksempel i helsevesenet. De prøver å være perfekte både på jobben og hjemme, og det kan føre til stress og fysiske plager.

Tidligere har man funnet ut at de med høy utdanning hadde bedre helse enn de med lavere utdanning. Men denne

undersøkelsen viser at det ikke gjelder for kvinner. Her fant man like store smerter hos dem med høy utdanning som hos dem med lav.

Men om ekteskapet kan være helsefarlig for kvinner, ser vi det motsatte hos menn. De blir friskere når de gifter seg eller blir samboere.

b Svar sammen på spørsmålene.

Tekst 1 Hva skulle mennene og kvinnene i undersøkelsen gjøre?

.....

.....

Hva skjedde med mennene?

.....

.....

Tekst 2 Hva slags forskjell er det på helsa til gifte og ugifte kvinner?

.....

.....

Hva slags forskjell er det på helsa til gifte og ugifte menn?

.....

.....

c Hva mener dere om innholdet i artiklene? Diskuter i klassen.

10 Vokabular

a Fyll ut med riktig ord.

	substantiv	adjektiv
1	avhengighet/en
2	tradisjon/en
3	gjennomsnittlig
4	økonomi/en
5	demokratisk

b Velg blant ordene over og sett inn riktig ord i riktig form.

- 1 Mange er blitt av Internett.
- 2 Noen foretrekker medier som aviser og radio.
- 3 Vi leser to aviser daglig.
- 4 Noen av avisene har problemer.
- 5 Det er viktig for at vi har gode medier.

11 Meninger

Hva mener dere om disse uttalelsene? Diskuter det dere er mest uenige om.

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig
Man <i>må</i> ha sin egen pc i våre dager. _____	☐	☐	☐	☐
Barn bør <i>ikke</i> bruke Internett. _____	☐	☐	☐	☐
Norske aviser er ganske gode. _____	☐	☐	☐	☐
Det er farlig for barn å se nyhetene på tv. _____	☐	☐	☐	☐
Det bør ikke være reklame på tv. _____	☐	☐	☐	☐
Det er for mange amerikanske filmer på tv. _____	☐	☐	☐	☐
Det er altfor mye vold i filmer. _____	☐	☐	☐	☐
Reality-tv er morsomt. _____	☐	☐	☐	☐
Å høre på radio er kjedelig. _____	☐	☐	☐	☐

12 Substantiv

Sett inn tilsvarende substantiv.

- diskutere Det var en interessant på tv i går.
- begynne Jeg likte best av filmen.
- informere Hvor får de sin fra?
- underholde Jeg foretrekker programmer med god
- kommunisere Mye av mellom ungdom skjer på SMS.
- støtte Avisene får fra staten.

Nyheter og informasjon

13 Navn i mediene

Her er noen kjente personer. Plasser navnene og fortell det dere vet om dem.

Navn:

.....

Andre opplysninger:

.....

.....

.....

.....

.....

Navn:

.....

Andre opplysninger:

.....

.....

.....

.....

.....

Navn:

.....

Andre opplysninger:

.....

.....

.....

.....

.....

Navn:

.....

Andre opplysninger:

.....

.....

.....

.....

.....

Navn:

Andre opplysninger:

.....

Navn:

Andre opplysninger:

.....

Navn:

Andre opplysninger:

.....

Navn:

Andre opplysninger:

.....

Shirin Ebadi, Rosemarie Køhn, Muammar al-Gaddafi, Kofi Annan, Hillary Clinton, Tiger Woods, Julia Timoshenko, Andrea Bocelli

14 Hva ønsker du av en avis?

Sett kryss. Sammenlikn resultatene og diskuter.

	Veldig viktig	Ganske viktig	Ikke så viktig	Ønsker ikke
Nyheter fra Norge	☐	☐	☐	☐
Nyheter fra andre land	☐	☐	☐	☐
Nytt fra hjemlandet	☐	☐	☐	☐
Kulturstoff	☐	☐	☐	☐
Stoff om religion	☐	☐	☐	☐
Kriminalstoff	☐	☐	☐	☐
Annonser	☐	☐	☐	☐
Tegneserier	☐	☐	☐	☐
Politiske debatter	☐	☐	☐	☐
Underholdning	☐	☐	☐	☐

15 Vokabular

Sett inn tilsvarende adjektiv.

- dramatikk Har det skjedd noe
- tradisjon/en Det er en avis.
- politikk/en De diskuterte spørsmål.
- religion/en Det er en konflikt.
- kultur/en De sender mange programmer.
- nytte/n Jeg finner informasjon på Internett.
- informasjon/en De har noen programmer.

Medienes makt

16 Uttrykk

Her er noen uttrykk fra kapittelet. Sett inn riktig uttrykk i riktig form i setningene under.

klare seg, være opptatt av, være avhengig av, slappe av, være med på, ta opp, skaffe seg, følge med, legge vekt på

- Mange ser på tv for å
- Men mange ser på tv for å i hva som skjer i verden.
- Hvis man politikk, må man lese aviser.
- Avisene å bestemme hva vi er interessert i.
- De aktuelle problemer.
- Noen aviser sportsreportasjer.
- Det kan bli vanskelig å uten Internett i framtida.
- Stadig flere pc hjemme.
- Mange sier at de datamaskin.

17 Hvilken

Sett inn *hvilken* i riktig form.

- kanaler kan du få inn?
- film har du lyst til å se?

..... program kommer etterpå?

..... kanal har best nyheter?

I land skjedde dette?

..... andre land var du i?

Substantiv

Bestemt og ubestemt form

Vi bruker ofte ubestemt form av substantivet når vi forteller noe nytt, og bestemt form når den vi snakker til, vet hva vi snakker om:

Jeg har leid **en film**. (Jeg forteller en nyhet.)

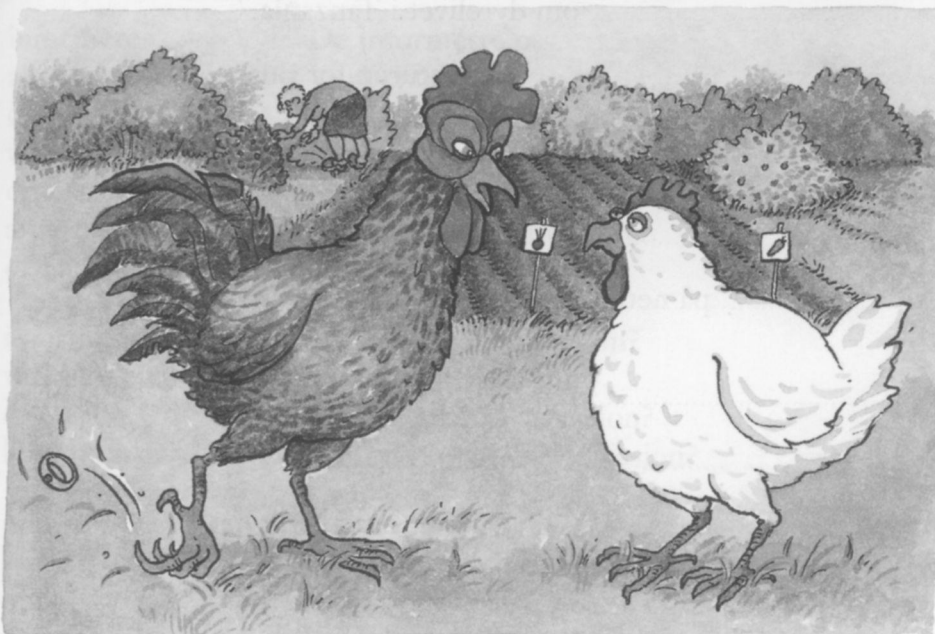
Jeg har leid **filmen**. (Den jeg snakker til, vet hvilken film jeg mener.)

Vi har også **ubestemt form** etter genitiv og eiendomspronomen og etter *mange* og *noen*:

Vi har **bestemt form** foran eiendomsbestemmelser og vanligvis etter *denne*, *dette*, *disse*:

Pers bil	bilen til Per
vår bil	bilen vår
noen biler	denne bilen
mange biler	disse bilene

18 Fortelling

Sett inn substantivene. (1: ei kone, 2: en ring, 3: en hane, 4 ei høne)

Det var en gang (1) som hadde (2) som var

veldig flott og verdifull. En dag da (1) hadde arbeidet i kjøkkenhagen, oppdaget hun at (2) var borte. Hun lette og lette, men ingen steder kunne hun finne (2)

(1) hadde (3) og noen (4)

..... En dag mens de gikk og hakket i gresset rundt på gården, fikk (3) øye på noe fint og blankt i gresset. Den tenkte at det nok var noe ekstra godt å spise og dyttet bort (4) Så hakket den løs på (2) og oppdaget at den slett ikke var spiselig. Irritert sparket (3) gress over (2) – Den ser god ut, sa den til (4), men den er helt verdiløs!

19 Substantiv

Sett inn substantivene i riktig form.

- avis/en Har du sett min?
 Det ligger noen på bordet.
 Jeg har ikke lest denne
- program/met Dette ser spennende ut.
 Det er et om dyrelivet i Tanzania.
 Det er mange om naturen for tida.
- nyhet/en Får du mange hjemmefra?
 Jeg leser avisenes på pc-en min.
 på nettet er så korte, synes jeg.
- film/en Er det noen gode i kveld?
 Det er to om kjærlighet.
 Det er alltid så mange om kjærlighet!

20 Gruppearbeid. Hva er mediene opptatt av for tida?

Les aviser, se nyheter på tv og skriv ned.

Hvilke land kommer det spesielt mange nyheter fra?

.....

Hva er grunnen til det?

.....

Hvilke hendelser i Norge får mye plass?

.....

Hva slags sport forteller mediene mest om for tida?

.....

21 Skriftlige oppgaver

- Hva slags massemedier bruker du? Hva liker du best?
- Hvordan får du nyheter?
- Hva interesserer deg i mediene akkurat nå?

Uttale- og lytteøvelser

22 Gjenta ordene og setningene

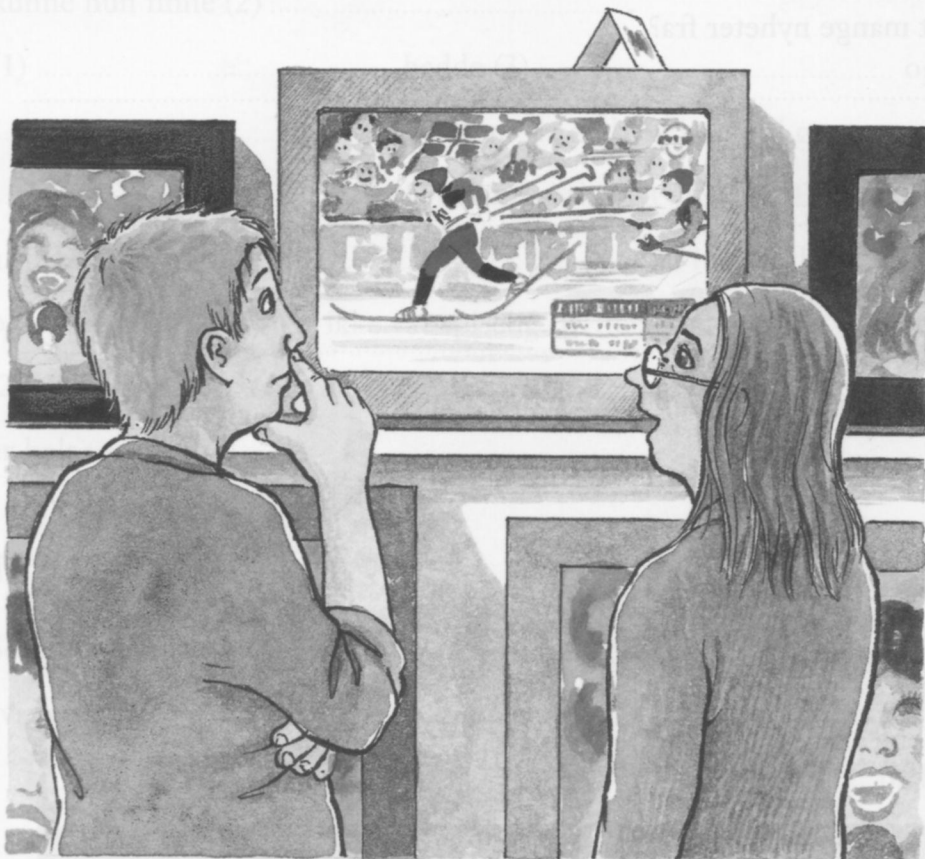
Spør 25, Lærer-cd 1

informere	De informerte oss.
abonnere	Vi abonnerer på to aviser.
dominere	Konfliktene dominerer.
varierte	Kvaliteten varierer.
dramatisere	Journalistene dramatiserer.
argumentere	Politikerne argumenterer.
diskutere	De diskuterer politikk.
informasjon	Får du nok informasjon?
variasjon	Er det stor variasjon?
diskusjon	Var det en god diskusjon?
kommunikasjon	Har de god kommunikasjon?
praktisk	Det er praktisk med Internett.
koselig	Det er koselig med film på tv.
mulig	Det er mulig å se spansk tv her.
varierte	Vi får variert informasjon.
ensidig	Noen ganger er informasjonen ensidig.
aktuell	Vi får aktuelle nyheter.
tradisjonell	Tradisjonelle medier taper for Internett.
normal	Man hører lite om normale forhold.

23 Det spørs

Spor 26, Lærer-cd 1

Svar på spørsmålene. Sett inn ordet som mangler.

- Skal du kjøpe den?
- Det spørs hvor mye den koster.

Skal du kjøpe den?	Det spørs	mye den koster.
Når kommer du?	Det spørs	bussen går.
Skal du sykle på jobben?	Det spørs	været blir.
Skal du reise hjem?	Det spørs	jeg får billett.
Skal du på kino?	Det spørs	lenge filmen varer.
Kommer dere i morgen?	Det spørs	kona mi har tid.
Skal vi gjøre flere oppgaver?	Det spørs	vanskelige de er.

24 Diktat. Tall

Spor 27, Lærer-cd 1

Hvor mange abonnenter? Skriv tallene du hører.

VG:, Dagbladet:, Aftenposten:

Bergens Tidende:, Adresseavisen:, Dagsavisen:

25 Diktat

Spor 28, Lærer-cd 1

Skriv setningene du hører.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

26 Lytteprøve

Spor 29, Lærer-cd 1

Nyhetene

	Riktig	Galt
60 % av arbeidstakerne synes det er mer press på jobben nå enn for fem år siden. —	☐	☐
4 % er svært fornøyd med den jobben de har. _____	☐	☐
80 % har tenkt å bytte jobb i nærmeste framtid. _____	☐	☐
Folk kjøper nytt kjøleskap og andre hvitevarer selv om de gamle fungerer. _____	☐	☐
Nordmenn kjøpte hvitevarer for mer enn 6 milliarder kroner i fjor. _____	☐	☐
I Bodø stjal en tyv en datamaskin. _____	☐	☐
Tyven hadde hund med seg. _____	☐	☐
Hunden Fico fant datamaskinen ved hjelp av nesa. _____	☐	☐
Det er farlig å spise kål for ofte. _____	☐	☐
Kål kan føre til kreft. _____	☐	☐

6 Skole og utdanning

Hva liker du best på skolen?

1 Hva betyr det for deg?

Skriv det første ordet du tenker på når du ser ordet til venstre.

skole	
lærer	
matematikk	
gymnastikk	
karakterer	

Sammenlikn hva dere har skrevet, og fortell hvorfor dere har skrevet det.

2 Vokabular

Finn ord og uttrykk i teksten som betyr omtrent det samme som ordene til venstre.

foretrekker Jeg å arbeide med språk.

planlegger Jeg å bli lærer.

morsomt Det er å spille fotball.

må Jeg ikke å lære matematikk.

har lyst til å Jeg lære spansk.

Adverb

adjektiv

Jeg så en **god** film.

Jeg så noen **gode** filmer.

Jeg så et **godt** program.

Den var **god**.

De var **gode**.

Det var **godt**.

adverb

Jeg likte **godt** filmen.

Jeg likte **godt** filmene.

Jeg likte **godt** programmet.

Adjektivet beskriver substantiv eller pronomen. Adverbet forteller om verbet.

Adjektivet bøyes. Mange adverb er lik intetkjønnsformen av adjektiv.

En del adverb bøyer vi i komparativ og superlativ, f.eks.

godt – bedre – best

gjærne – heller – helst

Jeg liker **godt** matte, men jeg liker naturfag enda **bedre**. Jeg liker **best** gymnastikk.

Jeg vil **gjærne** studere medisin. Jeg vil **heller** studere medisin enn matematikk. Jeg vil **helst** jobbe.

3 Adjektiv eller adverb?

Sett inn riktig ord i riktig form.

pen – pent

Synes du Andrea Bocelli synger

Denne sangen er iallfall veldig

Jeg synes alle disse sangene er

sen – sent

Klokka mi er for

Jeg er redd for å komme for

Vi er litt

fin – fint

Dette går jo

Nå har jeg kjøpt et bord og noen stoler.

4 Adverb

Sett inn et ord som passer.

Hvilket fag liker du

Liv vil jobbe enn gå på skolen.

Hva vil du studere?

Per liker naturfag, men språk er også morsomt.

Kari liker språk enn naturfag.

Anne vil reise til utlandet etter skolen.

Hvordan liker du deg på skolen? Jeg liker meg ganske

Men jeg vil jobbe enn å gå på skolen.

Hva slags skole vil vi ha?

5 Antonymer

a Sett strek til et ord med motsatt betydning.

gammeldags avstand

ro få

nærhet slapp

arbeidsom bråk

mye mer

mange lite

mindre moderne

b Sett ordene inn i riktig form.

Er det eller bråk i timene?

Er elevene arbeidsomme eller

Er det mange eller elever i kassen din?

Er skolen gammeldags eller

Lærer dere mer eller på den nye skolen?

Har dere eller lite hjemmearbeid?

Er det nærhet eller mellom lærer og elever?

Tellelig:	mange få	flere færre	flest færrest
Ikke tellelig:	mye lite	mer mindre	mest minst

Det er **mer** å gjøre nå enn før. Vi er **flere** elever i klassen enn før.
(Se også side 44.)

6 Ord for mengder

Sett inn ett av ordene i rammen over.

1 Jeg forstår ikke så, men jeg forstår nå enn før.

- 2 Vi får ikke så oppgaver nå. Før fikk vi
- Jeg er ikke enig. Jeg synes vi får for oppgaver. Jeg ville gjerne ha
- 3 I klassen vår er det 17 utlendinger og 12 nordmenn; det er altså utlendinger enn nordmenn.
- Slik er det ikke hos oss. I klassen vår er det nordmenn. Vi er bare fem utlendinger.
- 4 Hvilket språk snakker dere hjemme? Vi snakker arabisk, men noen ganger snakker vi norsk også.
- 5 Vi snakker norsk hjemme, men jeg har sagt til mannen min at vi må snakke norsk, slik at jeg får øvelse.
- 6 Forstår du hva de sier på tv? Nei, jeg forstår nokså Jeg håper at jeg skjønner snart.
- 7 Er det utlendinger på jobben din? Nei, ganske, bare tre.

7 Så ... som mulig

Sett inn ordene til venstre sammen med *så ... som mulig*.

- mye Jeg vil lære *så mye som mulig*.
- lite De vil arbeide
- få De vil ha lekser
- god Hun ønsker seg karakterer
- mye Hun gjør hjemmearbeid
- vanskelig Hun ønsker seg oppgaver

Hva er en god skole?

8 Preposisjoner

Vi går på skolen å lære noe.

Mange er opptatt at elevene skal lære mye.

Det kan være vanskelig å følge på alt som skjer.

Alle må få sjansen å lære noe.

Elevene er vant å arbeide i grupper.

Jeg ønsker å konsentrere meg matematikk.

Det er viktig å ta vare de svakeste elevene.

9 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende ord.

Elevene er *selvstendige*. Vi legger vekt på *selvstendighet*.

Elevene må føle seg *Trygghet* er viktig.

De *arbeider sammen*. Det er godt i klassen.

Noen elever liker å *konkurrere*. De vil ha mer

Elever er Det er store *forskjeller* mellom dem.

Noen liker ikke *teoretiske* fag. De vil ha mindre

Det er vanskelig for noen å seg. De har problemer med *konsentrasjonen*.

Superlativ

Adjektiv i superlativ bøyes i bestemt form:

god – bedre – best

Han kjøpte **den beste** boka.

Han kjøpte **det beste** brødet.

Han kjøpte **de beste** kakene.

Vi bruker intetkjønnsformen i generell betydning:

Det viktigste er å samarbeide.

10 Superlativ

Sett inn ordene til venstre i superlativ.

fin Dette er stedet.

viktig Matte og naturfag er fagene.

vanskelig Jeg synes matte er faget.
 flink elevene kjeder seg noen ganger.
 svak Hvordan klarer elevene seg?
 stor Vi går i klassen.
 flest elevene trives.
 mest Vi forstår av det læreren sier.
 viktig er at alle har det bra.
 god på skolen vår er miljøet.
 fin jeg vet er snø og sol.

11 Rollediskusjon

Les avisartikkelen under og meningene til Eva og Leif. Én spiller Eva, og én spiller Leif.

Allmennfag på to år!

Ved Hellerud skole i Oslo har de fått godkjent et forsøk med toårig videregående skole. Elever som er spesielt motiverte, skal kunne ta allmennfaglig linje på to år og på den måten bli ferdig med videregående skole ett år før kameratene.

Eva synes dette er en god idé. De skoleflinke elevene sparer tid. De slipper å gå i klasser der de stadig må vente på svakere elever. De kan få lov til å arbeide mer effektivt med fagene, og det blir ikke så kjedelig for dem. Det er fint for dem å komme sammen med andre flinke elever. Det gir inspirasjon. Det er også viktig at de som er teoretisk interessert, raskere kan begynne å studere de fagene de er opptatt av. Det er forskjell på folks evner, og det må vi godta.

Leif synes det er en dårlig idé. Det er ingen tradisjon for eliteklasser her i landet. Skolen er mye mer enn fagene. Elevene skal lære samarbeid og toleranse, og da er det ikke noen god idé å skille de flinke fra dem som er svakere. Dessuten skal også de flinke elevene ha tid til å drive med andre ting enn fag. Hvis de skal klare videregående på to år, blir det lite tid til andre interesser og hobbyer. Vi må ikke glemme at sosial utvikling også er viktig.

Her er noen uttrykk som dere kan bruke i diskusjonen:

Det er viktig å Det er bra/bedre at Jeg vil heller at ..., Jeg synes at ...
 Jeg er uenig med deg. Du tar feil. Det er ikke riktig.

12 Riktig eller galt?

Hvilke opplysninger stemmer med det du har lest i tekstboka? Se faktarammen på side 53 i tekstboka.

	Riktig	Galt
Alle barn går i barnehagen. _____	☐	☐
Barna er mellom 5 1/2 og 6 1/2 år når de begynner på skolen. _____	☐	☐
Barna går ti år på barneskolen. _____	☐	☐
Ungdomsskolen er frivillig. _____	☐	☐
Flertallet av elevene velger en yrkesfaglig studieretning. _____	☐	☐
I videregående skole må elevene betale for lærebøker. _____	☐	☐
Voksne kan få studiekompetanse uten å ta videregående skole. _____	☐	☐

Det er aldri for sent!

13 Tekst

Fyll ut slik at innholdet likner på teksten på side 55 i tekstboka.

Mange må stadig lære noe nytt fordi

Derfor for at voksne kan få utdanning.

Hvis man er voksen og trenger grunnskoleopplæring, gratis undervisning.

Omtrent 8 % av elevene i videregående opplæring i 2003.

Det finnes noen skoler spesielt for voksne, og mange

På Vox kan

Adjektiv brukt som substantiv

Ofte bruker vi et adjektiv om personer, på samme måte som et substantiv.
Men vi bøyer ordene som adjektiv:

en voksen (person) – **den voksne** (personen) – **voksne** (personer) – **de voksne** (personene)

Det er mange **voksne** her. **De voksne** hjelper **de unge**.

14 Adjektiv brukt som substantiv

Skriv det samme uten å bruke substantiv.

Mange voksne mennesker har lyst til å ta utdanning.
Mange voksne har lyst til å ta utdanning.

Mange unge mennesker tar lang utdanning.

.....

Noen av de unge menneskene vil helst få seg jobb.

.....

Det bor noen gamle personer i blokka vår.

.....

De fleste menneskene klarer seg selv.

.....

15 Adjektiv

Sett inn disse adjektivene i riktig form. Noen ganger må du ha artikkel.

gammel

Jeg kjenner alle som bor her.

Det bor mange her.

Trenger hjelp?

De fleste klarer seg selv.

ung

De fleste går på skolen til de er omtrent 19 år gamle.

Noen foretrekker å få seg jobb tidligere.

Det kan være vanskelig for å få seg jobb.

På jobben min er det få

voksen

Er det mange som tar utdanning?

I klassen min er det ingen

..... går på en annen skole.

Jeg skulle ønske det var flere her.

16 Utdannelse

Hva er viktig når man skal velge utdanning? Sett kryss på de to punktene du synes er viktigst. Oppsummer og diskuter i klassen etterpå.

Man må velge noe man liker. _____

Utdannelsen bør være kort. _____

Man må tenke på om det er lett å få jobb etterpå. _____

Man må tenke på hva slags lønn man kan få etterpå. _____

Man må velge en utdanning som gir status og prestisje. _____

Man må velge en utdanning som gir mulighet til å hjelpe andre. _____

Annet: _____

17 Setninger

Skriv ferdig setningene.

Jeg liker godt

Jeg vil gjerne

Jeg er ikke så interessert

På skolen

Utdanning

Voksne

18 Skriftlige oppgaver

- Fortell noe du husker fra dine egne skoledager.
- Fortell om skolesystemet i et land du kjenner.
- Fortell om en utdanning du har tatt – eller har lyst til å ta.

Uttale- og lytteøvelser

19 Gjenta ordene og setningene

Spor 30, Lærer-cd 1

naturfag	Hvordan liker du naturfag?
samfunnsfag	Jeg liker best samfunnsfag.
engelsk	Vi har tre timer engelsk.
matematikk	Jeg liker matematikk.
fysikk	Han har studert fysikk.
musikk	Vi hadde ikke musikk på skolen.
gymnastikk	Jeg liker best gymnastikk.
psykologi	Hun skal studere psykologi.
biologi	Lærer dere ikke biologi?
litteratur	Er du interessert i litteratur?
kjemi	Det er interessant med kjemi.

20 Timeplan

Spor 31, Lærer-cd 1

Se på timeplanen til Joanna og svar med riktig fag.

Timeplan		Joanna 8 E				
		M	Ti	O	To	F
1	8.00	matte	fransk	gym		matte
2	8.45	matte	matte	gym	norsk	fransk
3	9.45	KRL	norsk	engelsk	matte	gym
4	10.30	naturfag	KRL	naturfag	engelsk	gym
5	12.00	engelsk	koh	samf.fag	musikk	norsk
6	12.45	samf.fag	koh	samf.fag	naturfag	klassens time
7	13.40	norsk	norsk			

(KRL = kristendom med religions- og livssynsorientering. Koh = kunst og håndverk)

Hva har Joanna i fjerde time på mandag? Da har hun

Hva har Joanna i første time på tirsdag? Da har hun

Hva har hun i siste time på tirsdag? Da har hun

Hva har hun i sjettede time på onsdag? Da har hun

Hva har hun i fjerde time på torsdag? Da har hun

Hva har hun i siste time på torsdag? Da har hun

Hva har hun i tredje time på fredag? Da har hun

21 Hvilket ord?

Spor 32, Lærer-cd 1

Sett kryss ved det ordet du hører.

skule	store	bokse	matte	penn	hud	lån	finne	bli	blå
skole	større	bukse	mate	pen	hode	lønn	fine	bly	blod

22 Diktat

Spor 33, Lærer-cd 1

Skriv setningene du hører.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

23 Lytteprøve

Spor 34, Lærer-cd 1

- 1 Hør på samtalen og svar på spørsmålene.
- 2 Hvilken dag er det?
- 3 Hvor jobber Eva?
- 4 Hva gjør Nils?
- 5 Hvorfor gjør han det?
- 6 Hvorfor vil ikke Eva ta mer utdannelse?
- 7 Hva drømte hun om å bli tidligere?

7 Ut i arbeid

En jobbannonse

1 Vokabular

Sett inn ord fra teksten.

Liker du praktisk arbeid? Å ja, jeg liker godt å bruke

En er en person som reparerer biler.

Vi trenger som hammer og skrutrekker når vi skal reparere noe.

Bilen må på når det er noe galt med den.

På videregående skole kan man velge mellom allmennfaglig og retning.

Jobber du full tid? Nei, nå jobber jeg, men jeg ønsker å jobbe mer når barna blir større.

Han fikk om en bedre stilling og sa ja med en gang.

2 Jobb

Skriv ned de fire–fem første ordene du kommer på når du tenker på jobb:

.....
.....

Alle leser opp sine ord, og læreren skriver dem opp på tavla. Hvilke ord er det flest som har brukt?

3 Adverb. Først – så/etterpå – nå

Lag setninger og bruk adverbene ovenfor. Se på eksempelet.

Han gikk to år på videregående. Han ble lærling på et verksted. Han har tatt fagprøven.

Først gikk han to år på videregående. Så ble han lærling på et verksted. Nå har han tatt fagprøven.

Hun gikk på kurs i to år. Hun søkte på mange jobber. Hun jobber på et regnskapskontor.

.....
.....
.....

De hjalp foreldrene hjemme på gården. De flyttet til byen. De går på språkkurs.

.....

21 Hvilket ord?

Fortell på samme måte om noe du har gjort. Du kan fortelle om skole og arbeid eller hva du har gjort før du kom til klassen i dag.

Hva skal stå i søknaden?

4 Samtale. Personlige egenskaper

Les hva A og B sier om seg selv. Hvordan vil *du* beskrive deg selv? Likner du mest på A eller mest på B? Hvilken person vil du helst arbeide sammen med – en person som likner på A eller på B?

- A:** Jeg er aktiv og ganske rastløs. Jeg liker at det skjer noe, og at det er mye folk rundt meg. Jeg blir nervøs hvis det blir for stille. Jeg er ganske impulsiv, og mange ganger gjør jeg ting før jeg har tenkt meg om. Jeg er glad i å snakke, men jeg er kanskje ikke så god til å høre på andre. Jeg liker ikke å arbeide med oppgaver som tar for lang tid. Jeg liker heller ikke å arbeide alene. Det er mye bedre å arbeide i grupper. Da kan man tenke høyt og komme med mange ideer.
- B:** Jeg liker at det er rolig og ordentlig omkring meg. Jeg liker å konsentrere meg og tenker meg godt om før jeg sier noe. Derfor synes mange at jeg er stille. Jeg foretrekker å arbeide alene. Jeg blir nervøs hvis det er mye bråk omkring meg. Jeg liker ikke å holde på med flere oppgaver på samme tid. Først vil jeg bli ferdig med én ting. Så kan jeg begynne på noe nytt.

Leddsetninger

Helsetning

«Jeg lurer på *det*.»

Helsetning

Han lurer på *om han skal ringe*.

leddsetning

En leddsetning er *et ledd i* eller *en del av* en helsetning.

Vi må skifte pronomen i leddsetningen når vi forteller hva en annen person har sagt: Marvin sier: «*Jeg* er stille og rolig.» Marvin sier at *han* er stille og rolig.

5 Hva lurer han på?

Arbeid sammen to og to.

Den som skal være B, dekker over svarene.

A

Skal jeg ringe?

Trenger jeg en referanse?

Bør jeg snakke med sjefen?

Bør jeg skryte av meg selv?

Hva skal jeg spørre om?

Hva slags biler reparerer de?

Hva bør jeg skrive i søknaden?

Hva skal jeg si om meg selv?

B

Han lurer på om han skal ringe.

Han lurer på om han trenger en referanse.

Han lurer på om han bør snakke med sjefen.

Han lurer på om han bør skryte av seg selv.

Han lurer på hva han skal spørre om.

Han lurer på hva slags biler de reparerer.

Han lurer på hva han bør skrive i søknaden.

Han lurer på hva han skal si om seg selv.

Hedda er alltid så sikker.

Marvin synes at Hedda *alltid* er så sikker.

I en leddsetning kommer adverb som *alltid*, *aldri*, *ikke*, *ofte* og *sjelden* foran verbet.

6 Hva sier de?

Vi jobber i en bank.

De sier at de jobber i en bank.

Vi liker oss ikke på jobben.

De sier

Vi snakker ofte om å skifte jobb.

De sier

Sjefen vår er alltid så sur.

De sier

Han sier aldri noe hyggelig til oss.

De sier

Han kritiserer oss hele tida.

De sier

Vi vil ikke ta imot mer kritikk.

De sier

Vi vil snart søke på andre jobber.

De sier

7 Preposisjoner

Sett inn riktig preposisjon. Arbeid gjerne sammen to og to.

A: Hva gjør du?

B: Jeg jobber et verksted. Der har jeg vært fire år.

A: Liker du å arbeide hendene?

B: Ja, jeg ganske praktisk. Derfor tok jeg yrkesfaglig studieretning videregående.

A: Jeg har fått tilbud jobb i en videobutikk, men jeg får bare jobbe to ganger uka.

B: Har du søkt andre jobber?

A: Mange. Jeg har sett jobb både avisene og nettet.

B: Er du interessert å jobbe full tid?

A: Absolutt. Jeg lurar om jeg skal ringe forskjellige firmaer og høre de har bruk for meg.

B: Hva skal du si deg selv?

A: At jeg er flink og kan jobbe forskjellige ting. Jeg kan også sende en CV referanser.

B: Da må du huske å legge attester!

Ikke lett å få jobb uten fagbrev

8 Fordi eller derfor

Knytt sammen setningene. Se på eksemplene.

Han har ikke nok praksis. Han får ikke tatt fagbrev.

derfor *Han har ikke nok praksis. Derfor får han ikke tatt fagbrev.*

fordi *Han får ikke tatt fagbrev fordi han ikke har nok praksis.*

Fagbrevet fra hjemlandet var ikke gyldig. Han begynte på skole i Norge.

derfor

fordi

Han fikk ikke plass på verksted. Han fortsatte på skolen.

derfor

fordi

Han får ikke jobb. Han har ikke fagbrev.

derfor

fordi

Han ønsker å ta drosjelappen. Han tjener mer som drosjesjåfør.

derfor

fordi

Likestilling i arbeidslivet

9 Vokabular

Sett inn ord eller uttrykk i setning *b*, slik at setning *a* og *b* betyr omtrent det samme. Du finner ordene og uttrykkene i teksten.

a Har du hørt at Sonja skal ha barn?

b Har du hørt at Sonja

a Kan han greie denne jobben?

b Er han til denne jobben?

a Maten var dårlig, og jeg fortalte det til servitøren.

b Maten var dårlig, og jeg til servitøren.

a De sa at hun måtte komme med en gang.

b Hun fikk om å komme med en gang.

a I denne jobben ønsker vi å ansette en mann.

b I denne jobben vil vi en mann.

- a Det er ikke lov å røyke her.
- b Det er mot røyking her.

10 Lag substantiv av verbene/adjektivene til venstre

- likestille Det skal være mellom kvinner og menn.
- syk Man kan ikke bli oppsagt på grunn av
- religiøs Man trenger ikke å fortelle om eller andre personlige ting.
- forby Mange kan være diskriminerende.
- diskriminere Man skal ikke oppleve på arbeidsplassen.

11 Diskusjon. Hva ønsker dere av en arbeidssøker?

Tenk dere at dere er arbeidsgivere og skal ansette en ny person. Hvilke egenskaper og kunnskaper ønsker dere / ønsker dere ikke hos den som dere skal ansette? Er utseendet viktig? Hva slags klær man har på seg? Hvordan man snakker? Hvor man kommer fra? Tidligere erfaringer? Gode språkkunnskaper?

Klassen deles inn i små grupper, og hver gruppe velger oppgave *a*, *b* eller *c*.

- a Du skal ansette en ny medarbeider. Firmaet ditt er stort med mange ansatte, og det kommer mange henvendelser fra hele verden. Du og medarbeideren må også reise en god del.
- b Du skal ansette en ny ekspeditør i butikken din. Butikken selger sports- og fritidsklær. Både profesjonelle sportsfolk og amatører handler i butikken din.
- c Du skal ansette en som kan ta seg av kantina i bedriften. Alle de ansatte spiser lunsj der, og ofte er det også gruppemøter der. Du synes kantina er en viktig del av arbeidsplassen, og vil gjerne ha en person som kan skape et hyggelig miljø.

Sammenlikn i klassen og diskuter det dere har kommet fram til.

Spill scener der arbeidssøkere kommer for å bli intervjuet om jobben.

12 Spørsmål til arbeidsmiljøloven

- 1 Når skal du ha overtidspålegg?

.....

- 2 Hva betyr det å *avspasere*?

.....

3 Når har du rett til å være borte fra jobben?

.....

4 Hva skal stå i arbeidsavtalen?

.....

5 Hva betyr *prøvetid*?

.....

13 Skriftlig oppgave

- a Fortell hva du har gjort tidligere. For eksempel: Har du arbeidet hjemme med å passe dine egne barn? Har du hatt jobb her i landet eller andre steder? Har du søkt på jobber? Har du gått på kurs?
- b Velg en annen identitet (for eksempel konge i Norge, president i USA eller et annet land, en kunstner, politimann, bankraner ...). Bruk fantasien og fortell hvordan arbeidsdagen din er.
- c Hvordan ville den ideelle situasjonen være for deg nå? Være hjemme, arbeide fulltid eller deltid? Hva slags arbeid har du lyst på? Mye eller lite reising? Arbeide sammen med mange eller alene?
- d Finn en jobbannonse i avisen eller på nettet. Skriv søknad til annonsen der du enten bruker opplysninger om deg selv eller opplysninger om en person som du har diktet opp.

Uttale- og lytteøvelser

14 Hør og gjenta

Spor 35, Lærer-cd 1

mekaniker
lærling
verksted
interessant
søknad
referanse

Han ville bli bilmekaniker.
Han fikk plass som lærling.
Han jobbet på et verksted.
Han så en interessant annonse.
Han ville skrive en søknad.
Da trengte han referanser.

15 Hva sier de?

Spor 36, Lærer-cd 1

a
Jeg liker praktisk arbeid.

Hva sier han?
Han sier at han liker praktisk arbeid.

Jeg er bilmekaniker.

.....

Jeg ser etter jobb.

.....

Jeg leser mange annonser.

.....

b Hva sier de?
Vi har ikke leilighet. *De sier at de ikke har leilighet.*

Vi har ikke råd.

Vi har ikke barn.

Vi har ikke noen jobb.

c Hva spør hun om?
Har de flyttet? *Hun spør om de har flyttet.*

Har de kjøpt ny bil?

Studerer de?

Skal de ringe?

d Hva spør han om?
Hvor bor de? *Han spør hvor de bor.*

Hvem snakker de med?

Hvorfor kommer de ikke?

Hvorfor ringer hun aldri?

16 Fordi Spor 1, Lærer-cd 2

Svar med *fordi*. Hør på eksempelet.

Hvorfor er du hjemme? (Jeg er syk) *Fordi jeg er syk.*

Hvorfor løper du? (Jeg må rekke bussen.)

Hvorfor ringer du ikke? (Jeg er sjenert.)

Hvorfor kommer du ikke? (Jeg har ikke tid.)

Hvorfor spør du så mye? (Jeg forstår ikke dette.)

Hvorfor går du hjem? (Jeg er ikke frisk.)

Hvorfor flytter du? (Jeg liker meg ikke her.)

17 Lytteøvelse. Hva slags jobb har de? Spor 2, Lærer-cd 2

Tre personer forteller om jobben sin.

a Finn ut hva slags jobb de har.

b Finn ut hva de liker og hva de ikke liker ved jobben sin.

18 Lytteøvelse. Jobbintervju

Spør 3, Lærer-cd 2

Natalia har søkt jobb i resepsjonen på hotell Utsikten. Nå er hun på jobbintervju. Hør på samtalen mellom Natalia og resepsjonssjefen og svar på spørsmålene.

1 Hvorfor har Natalia søkt denne jobben?

.....

2 Hvor har hun arbeidet før?

.....

3 Har hun noen referanser?

.....

4 Hva er hennes sterke sider?

.....

5 Hva er hennes svake sider?

.....

6 På hotellet arbeider de *skift*. Hva betyr det?

.....

7 Hvor ofte må Natalia jobbe i helgene?

.....

8 Hvor kommer gjestene på hotellet fra?

.....

9 Hvilke interesser har Natalia?

.....

10 Hva har hun lyst til å arbeide med i framtida?

.....

11 Når skal resepsjonssjefen ringe til henne?

.....

8 Norge i gamle dager

Hvordan var det da du var liten?

1 Hva er det motsatte?

Den ene boka var *morsom*, men den andre var

I går var det *travelt* på jobben. I dag er det heldigvis

Vi har ikke *dårlig* tid. Klokka er bare fem. Vi har tid.

Hun er veldig *fornuftig og realistisk*, men han er ganske

2 Verken – eller

Arbeid sammen to og to.

Den som skal være B, dekker over svarene.

A

De hadde ikke pizza.

De hadde ikke tv heller.

De hadde ikke vaskemaskin.

De hadde ikke fryseboks heller.

De kunne ikke spansk.

De kunne ikke engelsk heller.

De ringte ikke i dag.

De ringte ikke i går heller.

De sa ikke ja.

De sa ikke nei heller.

B

De hadde verken pizza eller tv.

De hadde verken vaskemaskin eller fryseboks.

De kunne verken spansk eller engelsk.

De ringte verken i dag eller i går.

De sa verken ja eller nei.

3 Både – og

A

Han likte kaffe.

Han likte te også.

Han kjøpte en genser.

Han kjøpte to par bukser også.

Han reiste med tog.

Han reiste med bil også.

Han dro til Hongkong.

Han dro til Beijing også.

Han snakket russisk.

Han snakket polsk og engelsk også.

B

Han likte både kaffe og te.

Han kjøpte både en genser og to par bukser.

Han reiste både med tog og bil.

Han dro både til Hongkong og Beijing.

Han snakket både russisk, polsk og engelsk.

4 Sett inn: *verken – eller eller både – og*

Hun hadde dårlig råd, så hun hadde bil egen leilighet.

Hører du på radio? Jeg hører på radio ser på tv, men jeg leser aviser hver dag.

Hun hadde mikroovn, kaffetrakter nytt kjøleskap, så hun ønsket seg ingenting til kjøkkenet.

Jeg snakker engelsk portugisisk, men jeg forstår ikke fransk.

De likte å danse høre på høy musikk, og derfor gikk de sjelden på diskotek.

I gamle dager hadde vi tid til å leke snakke med hverandre, men slik er det ikke i dag. Alle har så dårlig tid nå.

Livet på landet

5 Spørsmål til teksten

Lag fem spørsmål hver. Sitt sammen i små grupper og spør hverandre etterpå.

.....

.....

.....

.....

.....

6 Fyll ut med ord fra teksten

Folk på landet jorda og hadde i gamle dager.

Dessuten jobbet de i skogen eller drev med

På den tida kvinnene mat og barna hver dag.

Kirka hadde en plass i bygda. Her ungdommen hverandre og kunne se litt ekstra på den de var i.

Mange unge fikk ikke med den de var glad i. De følte et sterkt fra foreldrene.

Ofte bodde mange sammen på gården. Når ei jente giftet seg med en

bondesønn, hun til gården hans og bodde sammen med ham og

En odelsbonde var en bonde som sin egen jord, mens en husmann

..... jorda av bonden. Som regel kunne ikke den plassen husmannen bodde på, gå til barna.

7 Preteritum eller perfektum?

Bruk ordene til venstre og lag setninger med preteritum eller perfektum.

han – bo her hele sitt liv, og han vil ikke flytte.

Før han ble gift, alene på gården i mange år.

I over ti år her nå.

jeg – drømme I det siste om deg hver natt.

Da jeg var liten, om å reise langt, langt av gårde.

Skal jeg fortelle deg hva i natt?

de – få De ventet i flere år, men så endelig et brev fra ham.

Boligene er blitt bedre, og alle slags hjelpemidler.

..... hjelp fra barna på den tida?

Noen kommaregler

Vi setter komma mellom to like setninger som bindes sammen med **og**, **men** eller **for**:

Husmennene fikk ei lita lønn, men den gikk med til å betale leie for jorda.

Hvis vi begynner med en leddsetning, setter vi alltid komma etter leddsetningen:

Plassen (som) de bodde på, kunne ikke gå i arv til barna.

Vi setter komma både før og etter innskudd:

Husmennene fikk bare leie, ikke kjøpe, jorda.

Etter direkte tale (før *sa*, *mente* osv.) setter vi komma:

«Jeg vil gifte meg,» sa hun.

Når vi ramser opp flere ting, setter vi komma der vi ikke har **og**:

De laget kler, dyrket jorda, passet på barna og hjalp de gamle.

8 Komma

Hvor vil du sette inn komma her?

Hun vokste opp på landet og hun begynte tidlig å arbeide. Gården hun jobbet på lå for seg selv. Mange ganger følte hun seg ensom for det var ikke så mange andre i alle fall ikke andre ungdommer å snakke med. En dag kom det en ung vakker og humoristisk gutt til gården. Han smilte lo og pratet med henne og hun rødmet hver gang han var i nærheten. Da han hadde arbeidet på gården i noen måneder fridde han til henne. «Jeg vil så gjerne at vi skal gifte oss» sa han og hun svarte «ja» med en gang. Og hvis de ikke er skilt lever de lykkelig sammen den dag i dag.

Framtid med *når* og *etter at*

Vi kan bruke perfektum for å fortelle om noe som skal skje før noe annet i framtida. Perfektum står ofte i en leddsetning med *når* eller *etter at*: *Når han har laget middag, skal han vaske gulvet. Etter at jeg har snakket med ham, kan vi gå.*

9 Rekkefølge i tekst

Bind setningene sammen med *når* og *etter at*. Husk komma og riktig form av verbet.

Først skal hun ta eksamen. Så skal hun begynne å arbeide.

Når

..... etter at

Etter at

..... når

Først skriver han brevet. Så går han på postkontoret.

Etter at

..... når

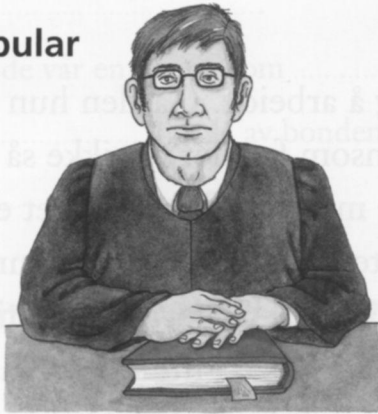
Når

..... etter at

I byen

10 Vokabular

a Yrker

En dommer har studert lover og regler i samfunnet.

En lever av å fiske.

En dyrker jorda eller har husdyr.

En som lager malerier, er

En som hjelper andre med å selge boligen sin, er

En har studert medisin.

En har studert odontologi.

En har studert teologi.

En har studert psykologi.

b Steder

En kjøpmann arbeider i en

En sekretær arbeider på et

En lærer arbeider på en

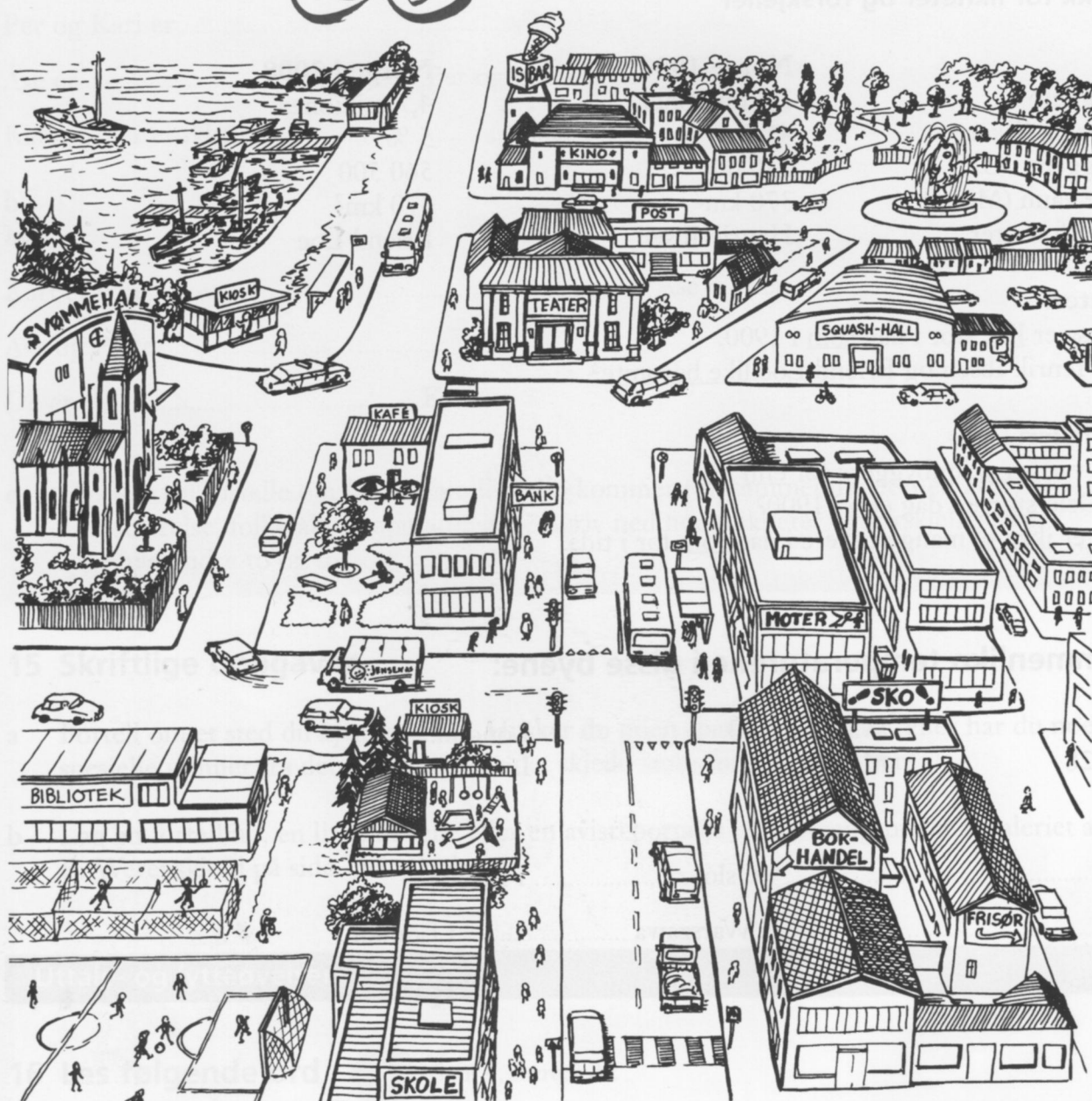
En lege arbeider på et

11 Preposisjoner

Sett inn riktig preposisjon. Noen steder er det mer enn ett alternativ.

Johan er oppvokst landet. to år flyttet han hjembygda si en stor by. Nå arbeider han en fabrikk byen. Fabrikken ligger østsida byen. Johan bor utkanten byen. Han tar T-banen fabrikkene hver dag. søndagen har han fri. Da reiser han med tog ut byen. Han går lange turer skogen. Venninna hans, Anne, jobber kontor. Hun bor nærheten kontoret, så hun går jobben hver dag.

12 Preposisjoner

Spør hverandre:

Hvor ligger kafeen? – Hvordan kommer jeg til fabrikk? – Hvor finner jeg sykehuset? – osv.

Svar med uttrykk som:

ved siden av – til høyre for – rett overfor – nedenfor – ovenfor – mellom – bak – foran – osv.

17 Verb i perfektum

Svar med verb i perfektum. Hvor på skole?

Kan du ikke lage middag? – Jeg kan ikke lage det.

Kan du ikke vaske gaten? – Jeg kan ikke vaske gaten.

Uttrykk for likheter og forskjeller

	Norge 1900	Norge i 2008
innbyggere	2,2 millioner	4,7 millioner
bønder og fiskere	41 %	5 %
innbyggere i Oslo	250 000	560 500
største vann (Mjøsa)	370 km ²	370 km ²
berømt forfatter	Henrik Ibsen	Erlend Loe

Likheter:

Mjøsa er like stor i dag som i 1900.
Er Henrik Ibsen og Erlend Loe like berømte?

Forskjeller:

Det var færre innbyggere før enn nå.
Er Oslo større i dag enn i 1900?
Det er ikke så mange fiskere i dag som før i tida.

13 Sammenlikn temperaturene i disse byene:

Oslo: -8	Warszawa: -3	London: -3
Roma: +28	Madrid: +22	Lisboa: +28

kald

Det er i Oslo i Lisboa.

Det er i Warszawa i London.

Det er ikke i London i Oslo.

varm

Det er i Lisboa i Madrid.

Det er i Roma i Lisboa.

Det er ikke i Madrid i Roma.

14 Sammenlikn alder og høyde

Per	Kari	Åse
67 år	67 år	76 år
164 cm	150 cm	164 cm

a

ung/gammel

Per er Åse.

Per er Kari.

Per og Kari er

Åse er Per og Kari.

Kari og Per er ikke Åse.

b

høy

Kari er ikke Åse og Per.

Åse og Per er

De er Kari.

- c** Hva kan du fortelle om landet familien din kommer fra, sammenliknet med Norge? Om størrelse, folketall, temperatur osv.? Skriv ned noen likheter og forskjeller eller spør hverandre to og to.

15 Skriftlige oppgaver

- a** Fortell om et sted du kjenner godt. Husker du noen spesielle episoder, eller har du noen spesielle minner fra dette stedet? Har det skjedd store forandringer der?
- b** Lag en fortelling, en liten novelle eller en avisreportasje med utgangspunkt i maleriet av E. Werenskiold på side 73 i tekstboka.

Uttale- og lytteøvelser

16 Les følgende ord Spor 4, Lærer-cd 2

kort vokal

lyst til

bygd

dyrke

bryllup

siste nytt

flytte

lang vokal

dyr

synes

syk

ny

by

lys

17 Verb i perfektum Spor 5, Lærer-cd 2

Svar med verb i perfektum. Hør på eksempelet.

Kan du ikke lage middagen snart?

Jeg har laget den.

Kan du ikke vaske genseren min?

Jeg den.

Kan du ikke gjøre det?	Jeg	det.
Kan du ikke ringe til henne?	Jeg	til henne.
Kan du ikke spørre henne?	Jeg	henne.
Kan du ikke be dem om å slutte?	Jeg	dem om det.
Kan du ikke hjelpe ham litt?	Jeg	ham.
Kan du ikke selge den gamle bilen?	Jeg	den.
Kan du ikke skrive et brev til dem?	Jeg	til dem.
Kan du ikke sette bøkene i hylla?	Jeg	i hylla.
Kan du ikke legge knivene på plass?	Jeg	dem på plass.

18 Å sammenlikne

Spør 6, Lærer-cd 2

Sett inn adjektivet i riktig form og les setningen.

- pen* Han er *penere* enn broren.
- dyr* Er det å bo i byen enn på landet?
- hard* Var arbeidet før enn nå?
- god* Er boligene nå enn før?
- mange* Nå kjøper vi ting enn de kunne gjøre før.
- mange* Det bor mennesker i byene nå enn for hundre år siden.
- lang* Arbeidsdagen var før enn nå.
- tung* Arbeidet kunne være enn det er i dag.
- ung* Folk måtte begynne å arbeide da de var mye
- gammel* Foreldrene hennes er enn mine.
- lang* Har du vei til jobben nå enn før?
- god* Forholdene er blitt enn de var.
- mye* Folk har penger i dag enn de hadde før.

19 Tid

Spør 7, Lærer-cd 2

Svar med klokkeslettet som står i parentes. Hør på eksempelet.

- Når sprang de til skolen om morgenen? (7.55) *Fem på åtte.*
- Når dro de på fabrikken? (5.30)

Når spiste de frokost?	(5.15)
Hvor lenge var de på skolen?	(8.00–11.00)	<i>Fra</i>
Når våkner du om morgenen?	(6.50)
Når spiser du frokost?	(7.15)
Når drar du på arbeid?	(7.40)
Når går trikken?	(7.53)
Hvor lenge jobber du?	(8.15–16.00)	<i>Fra</i>
Når henter du barna i barnehagen?	(16.45)
Når spiser du middag?	(17.15)
Når legger du deg om kvelden?	(22.30–23.30)	<i>Mellom</i>

20 Diktat: En landsby Spor 8, Lærer-cd 2

Hør på opplesningen om Hamid. Hør deretter flere ganger mens du skriver diktaten. Skriv på eget ark.

21 Lytteøvelse: Livet langs kysten Spor 9, Lærer-cd 2

Hør på opplesningen og svar på spørsmålene.

1 Hva arbeidet folk med langs kysten i gamle dager?

.....

2 Hvorfor kunne det være vanskelig å dyrke jorda der?

.....

3 Hvilke arbeidsoppgaver hadde mennene, og hva gjorde kvinnene?

.....

4 Hvorfor reiste så mange til Lofoten?

.....

5 Hvor langt måtte enkelte reise for å komme til Lofoten?

.....

6 Hvor mange fiskere var det der i 1894?

.....

7 Hvor mye fisket de?

.....

8 Hvordan bodde fiskerne der?

9 Hva er ei rorbu? (Du finner bilde av rorbuer på side 111 i tekstboka.)

10 Hvor mange menn kunne bo sammen i ei rorbu?

18 Å sammenlikne

Spør 6, Lærar- og 2

Sett inn adjektivet i riktig form og les setninga.

1. *pen* Hør på opplesningen om Hamid. Hør detetter flere ganger mens du skriver dikta.
2. *yr* Er det?
3. *hard* Var arbeidet?
4. *gul* Er bolgene?
5. *mange* Nei kjøper vi?
6. *mange* Det bor?
7. *lang* Arbeidet?
8. *gang* Arbeidet kunne være?
9. *sva* Hvor?
10. *gammel* Foreldrene hennes er?
11. *lang* Har du?
12. *god* Forholdene er blitt?
13. *nye* Folk har?

19 Tid

Spør 7, Lærar- og 7

Svar med klokkeslett som står i parentes. Hør på eksmpellet.

6. Hvor mange fiskere var det i 1894? (7.55)
7. Hvor nye fisker det? (5.30)

9 Utvandring og innvandring

På norskkurs

1 Spørsmål

Lag fem spørsmål til teksten og spør hverandre.

.....

.....

.....

.....

.....

2 Pararbeid

Én er Usman, én er Maryam. Bruk fantasien og lag hele livshistorien deres. Spør og fortell hverandre.

3 Vokabular

Sett inn tilsvarende ord.

- å hjelpe Usman får av kona si.
- å arbeide Han vil gjerne få seg snart.
- trygghet Vi føler oss nå.
- å uttale Jeg synes er litt vanskelig på norsk.

4 Preposisjoner

Kona til Usman er flink norsk.

Usman håper at han snart har lært nok norsk å få jobb.

Maryam bor sammen barna sine. Hun er glad å være

trygghet, men hun lengter familien sin.

Begge to går norskkurs. Det er viktig dem å lære norsk.

5 Annerledes

– Det er mye som er annerledes her, sier Maryam.

Noter tre ting – små eller store – som du synes er annerledes i Norge enn der du har bodd før.

Fortell i klassen hva dere har skrevet. Er det mye likt? Læreren kan skrive stikkord på tavla.

sin

Maryam har bilder av **barna sine**. Hun peker på **sønnen sin** og **dattera si**.

Usman ser på bildene av barna **hennes**.

I 3. person har vi reflektiv form av eiendomspronomenet. Den bruker vi når pronomenet viser til subjektet:

Han/hun/de	peker på	sønnen sin
		dattera si
		bildet sitt
		barna sine

Her er barna mine. Dette er sønnen min, og dette er dattera mi.

Sin kan ikke stå i subjektet:

subjekt
Maryam og barna **hennes** bor sammen.

subjekt
Men: **Maryam** bor sammen med barna **sine**.

(Se også side 23 og 40.)

6 Pronomen

Sett inn riktig pronomen.

Usman får hjelp av kona Kona har gått på skolen i Norge.

Han savner vennene, men heldigvis har kona stor familie.

Maryam kom til Norge sammen med barna Nå trives barna

godt på skolen. Hun er veldig glad for at barna har det godt, men hun savner

familien

7 Pronomen

Fortell om dem.

Stein:

Jeg finner ikke avisen min!
Avisen min er blitt borte!
Jeg skal møte vennene mine.
Først må jeg hente dattera mi.
Dattera mi går i andre klasse.

Irene:

Foreldrene mine er blitt gamle.
I går kom mora mi på sykehus.
Jeg har besøkt mora mi i dag.
Jeg dro sammen med faren min.
Nå skal jeg treffe søstrene mine.

Lise og Tor:

Vi er så fornøyde med huset vårt.
Vi kjøpte huset vårt for to år siden.
Huset vårt er ganske gammelt.
Barna våre liker hagen.
Vi spiller fotball med barna våre.

8 Pronomen

Sett inn riktig pronomen.

hans – si – sin – sine?

Robert har ei søster og en bror. Begge foreldrene *hans* lever.

Robert skal besøke søstera i ferien. Søstera bor i Frankrike.

Robert og søstera er veldig gode venner og trives sammen.

Broren bor i Trondheim. Der bor også foreldrene

Flere ganger i året drar Robert til Trondheim for å besøke foreldrene

Han drar ofte på skitur sammen med broren, men foreldrene

..... er blitt for gamle til å bli med.

9 Pronomen

Sett inn riktig pronomen.

I 1271 dro den italienske gutten Marco Polo på en lang reise fra Italia til Kina. Han dro sammen

Fortell om Stein:

Han finner ikke avisen sin.
Avisen hans er blitt borte.
Han skal møte vennene sine.
Først må han hente dattera si.
Dattera hans går i andre klasse.

Fortell om Irene:

Foreldrene hennes er blitt gamle.
I går kom mora hennes på sykehus.
Hun har besøkt mora si i dag.
Hun dro sammen med faren sin.
Nå skal hun treffe søstrene sine.

Fortell om Lise og Tor:

De er så fornøyde med huset sitt.
De kjøpte huset sitt for to år siden.
Huset deres er ganske gammelt.
Barna deres liker hagen.
De spiller fotball med barna sine.

med faren og onkelen Faren het Niccolo og hadde vært i Kina en gang før. Han gledet seg til å reise sammen med sønnen

Marco Polo og familien reiste gjennom dype daler og over høye fjell. Marco hadde med seg ei dagbok på turen. I boka skrev han ned alt han så og opplevde. Han snakket med folk, studerte språket og skikkene Da han kom tilbake til Italia, fortalte han om opplevelsene I begynnelsen var det få som trodde på historiene

Befolkningen i Norge

10 Steder

Lag adjektiv slik som i eksempelet.

nord De bor i *den nordlige delen* av landet.

sør Hun kommer fra delen av landet.

vest Det er varmere i områdene.

øst De slo seg ned i området.

nord Hvordan er klimaet i områdene?

11 Betydning

Befolkningen var homogen.

- a Det bodde mange ulike folkegrupper der. _____
- b Det bodde mest menn der. _____
- c Det bodde stort sett folk fra samme folkegruppe der. _____

Myndighetene undertrykte samene.

- a Staten støttet samene. _____
- b Staten holdt samene nede. _____
- c Staten jaget samene bort. _____

Politikerne hadde et mål.

- a Politikerne ville noe. _____
- b Politikerne tenkte på pengene. _____
- c Politikerne fikk det som de ville. _____

Samene skal bevare sin kultur.

- a Samene skal ta vare på sin kultur. _____
- b Samene skal forandre sin kultur. _____
- c Samene skal fortelle om sin kultur. _____

12 Pararbeid

A har tabellen i tekstboka på side 79. B ser ikke i tekstboka, men spør A.

B vil vite hvor mange innbyggere i Norge som kommer fra:

Danmark	Russland
Somalia	Marokko
Hele Asia	Filippinene
Irak	Cuba

Nyere innvandring

13 Vokabular

Sett strek mellom ord med samme betydning.

utvandring	tidsrom
reise	årsak
gruppe	emigrasjon
innvandring	stort sett
de fleste	hardt
periode	immigrasjon
grunn	mesteparten
vanskelig	støtte
hjelp	dra
for det meste	flokk

14 Vokabular

Fyll ut med tilsvarende ord slik som i eksempelet.

Hun er opptatt av *politikk*. Hun studerte de *politiske* forholdene i landet.

Økonomien var god. De forholdene var gode.

Innvandringen økte. Det kom mange hit.

Etter hvert økte *arbeidsledigheten*. Flere ble

Det er *tillatt* for noen grupper å *arbeide*. De får

Forholdene er Det er store *uroligheter*.

De måtte *flykte*. var vanskelig.

De ville *søke* om opphold. De sendte en

15 Tekst

Finn uttrykk i teksten som betyr omtrent det samme som ordene i parentes.

(Man trengte) flere arbeidstakere.

(Først) kom det mange innvandrere fra Europa.

Etter 1970 (kom det flere) arbeidstakere fra andre verdensdeler.

(Litt etter litt) ble arbeidsledigheten større.

(Man trengte færre arbeidsfolk)

Borgere fra EØS-land kan få oppholdstillatelse (dersom de kan få)

..... arbeid.

(Dessuten) kan spesialister få jobb.

16 Setninger

Sett sammen ordene til setninger.

vi skal til flytte utlandet

Snart

opphold han fått fordi har har spesialistutdannelse

Han

ikke funnet jobb har ennå meg en fast

Jeg

i neste uke jeg til intervju skal

Men

du til intervju skal

Hvor?

Utvandring fra Norge

17 Preposisjoner

På slutten 1800-tallet var det stor utvandring fra Europa.

I mange land var det mangel arbeid.

I USA var det muligheter å få jobb.

I løpet ti år dro 8 % av den norske befolkningen fra landet.

Noen dro politiske grunner, men de fleste hadde økonomiske grunner å dra.

Ofte slo nordmenn seg ned samme sted, og de giftet seg ofte andre nordmenn.

Flertall

en innvandrer – innvandrerens – innvandrere – innvandrerne

Personer på *-er* får *-e* og *-ne* i flertall.

Ubestemt form

Mange innbyggere

Noen innbyggere

En del innbyggere

Bestemt form

Mange av innbyggerne

Noen av innbyggerne

10 % av innbyggerne

18 Innvandrer

Sett inn ordet i riktig form.

Naboen min er

Noen av vennene mine er også

Mange har lært seg norsk ganske bra.

En av kollegaene mine på jobben er

10 % av her i kommunen arbeider på sykehuset.

Det arbeider også noen på fiskefabrikken.

Mange av vil gjerne bli i kommunen.

19 Ord om folk

Sett inn ord som passer, i riktig form.

asylsøker	nordmann	europæer	innbygger	innvandrere	befolkning
familiemedlem	flyktning	same	arbeidssøker	folketall	

Nå er det cirka 4,6 millioner her i landet.

..... øker litt hvert år.

Den folkegruppen som har bodd her lengst, er antakelig

Over 50 millioner emigrerte mellom 1846 og 1910.

Fra Norge utvandret en relativt stor del av

Mange av dro til USA og dannet norske miljøer der.

I våre dager kommer det en del til Norge. Noen er

..... og har flyktet fra krig og nød. Andre er

som ønsker seg en jobb.

Noen er også til innvandrere som har fått oppholdstillatelse tidligere.

46 % av har norsk statsborgerskap.

20 Vokabular

Sett inn riktig ord i riktig form.

utlending	utlandet	utenlandsk
-----------	----------	------------

Det var en del håndverkere som jobbet i Norge på 1600-tallet.

Det kom noen hit for å jobbe. Til og med kongen var

....., og han hentet mange av sine folk fra

Det var mange administratorer her i landet.

utvandre	utvandrere	utvandring
----------	------------	------------

Det var mange som fra Europa for hundre år siden.

..... var særlig stor mellom 1846 og 1932. Mange av

..... slo seg ned i USA. Fra Norge

det nesten 850 000 mennesker. De fleste av de norske ble boende i USA. Det var økonomiske grunner til mesteparten av

21 Tekst

Fyll ut slik at innholdet blir det samme som i tekstboka.

Mellom 1864 og 1932 til Amerika.

Nesten 850 000 i denne perioden.

Noen dro av, men det var økonomien som var det viktigste fleste.

For mange hardt i begynnelsen.

Nordmenn på samme sted.

Ofte bygde kirker.

Mange nordmenn andre nordmenn.

Men litt etter litt mer amerikanske, og stort sett integrert i det amerikanske samfunnet.

22 Gruppearbeid

Velg ett av emnene under. Halve gruppen finner argumenter *for*, halve gruppen finner argumenter *mot*. Dere behøver ikke å være enige i argumentene. Lag diskusjon mellom gruppene etterpå, der dere bruker argumentene som gruppen er kommet fram til.

- 1 Norskundervisning bør være obligatorisk for alle innvandrere i Norge.
- 2 Innvandrere må dokumentere norskkunnskaper før de får norsk statsborgerskap.
- 3 Det bør være lettere for utlendinger å få opphold i Norge.

23 Skriftlige oppgaver

- a Fortell hvor du har bodd.
- b Fortell om noe som er annerledes her enn andre steder du har bodd.
- c Hva slags folkegrupper er bosatt i landet du kommer fra? Er det mange som flytter til eller fra landet?

Uttale- og lytteøvelser

24 Gjenta ordene og setningene

Spor 10, Lærer-cd 2

utlending	Er hun utlending?
utlandet	Bor de i utlandet?
utenlandsk	Vi spiser mye utenlandsk mat.
utvandring	Er det stor utvandring nå?
utvandrer	Det er en del utvandrere i Spania.

25 Gjør om til indirekte tale

Spor 11, Lærer-cd 2

Peter sier:

- Jeg savner familien min	Han sier <i>at han savner familien sin.</i>
- Jeg har bilde av barna mine.	Han sier
- Sønnen min bor i Syria.	Han sier
- Jeg besøkte sønnen min i fjor.	Han sier
- Jeg fikk se barnebarnet mitt.	Han sier

Anne sier:

- Jeg hjelper mannen min.	Hun sier
- Mannen min er syk.	Hun sier
- Dattera mi skal flytte.	Hun sier
- Jeg kommer til å savne dattera mi.	Hun sier
- Jeg får besøk av foreldrene mine.	Hun sier

Jon og Liz sier:

- Vi skal selge huset vårt.	De sier
- Huset vårt er for stort.	De sier
- Barna våre har flyttet.	De sier
- Vi savner barna våre.	De sier
- Foreldrene våre blir gamle.	De sier

26 Lytteprøve

Spor 12, Lærer-cd 2

Hør på samtalen, og fyll ut så mange ruter som mulig.

	Susanna	Sam	Fatima
kommer fra			
utdannelse			
tid i Norge			
jobb nå			
sivil status			

10 Det var en gang – om eventyr og folketro

Eventyrene

1 Spørsmål til teksten

Lag fem spørsmål hver. Sitt sammen i små grupper og spør hverandre etterpå.

.....

.....

.....

.....

.....

Verb: passiv med å bli

	Aktiv	Passiv
Presens	De forteller historiene.	Historiene blir fortalt.
Preteritum	De fortalte historiene.	Historiene ble fortalt.

Vi bruker ofte passiv form av verbet når vi ikke er opptatt av hvem som utfører handlingen, men av hva som skjer med noe eller noen.

2 Passiv

Sett inn verbet i presens passiv med å bli.

- (vaske) Trappa to ganger i uka.
- (vekke) Alle klokka halv sju.
- (samle) Oppgavene inn hver uke.
- (levere) Posten hver dag.
- (lese) Eventyrene også i dag.
- (reparere) Jeg håper heisen ganske snart.
- (sende) Programmet i reprise om ei uke.

3 Preteritum passiv

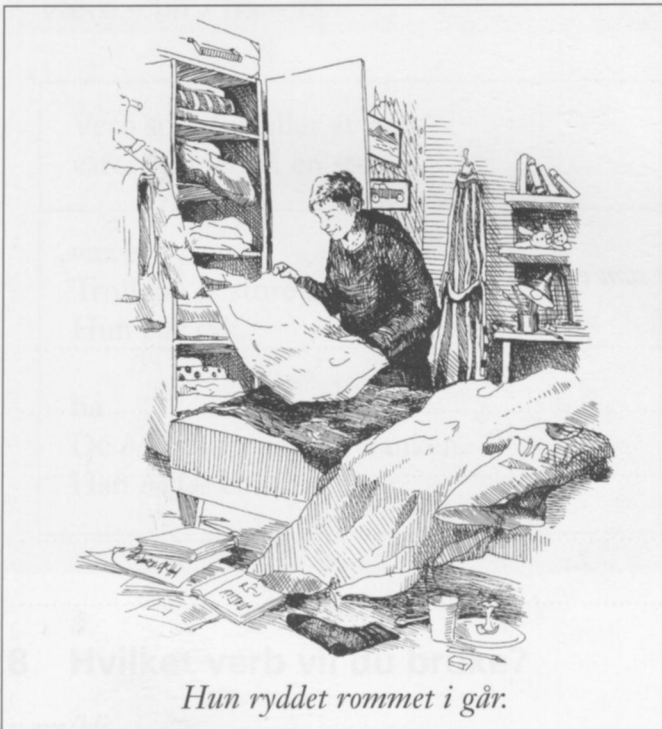

Arbeid sammen to og to. A spør og B svarer.
Etterpå kan dere bytte. Den som skal svare, dekker over svarene.

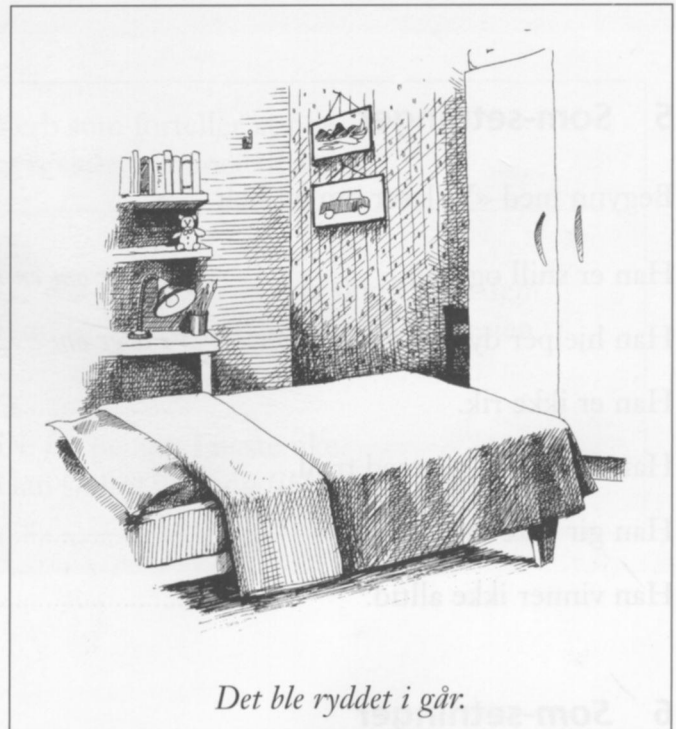

- A**
- Skal de male veggen?
 - Skal de vaske huset?
 - Skal de pusse opp leiligheten?
 - Skal de rydde rommet?
 - Skal de reparere møblene?
 - Skal de diskutere bøkene?
 - Skal de sende programmet?
 - Skal de skrive brevet?

- B**
- Den ble malt i går.
 - Det ble vasket i går.
 - Den ble pusset opp i går.
 - Det ble ryddet i går.
 - De ble reparert i går.
 - De ble diskutert i går.
 - Det ble sendt i går.
 - Det ble skrevet i går.

Hun ryddet rommet i går.

Det ble ryddet i går.

4 Vokabular

Se på ordene som er uthevet i hver setning. Hvilket av alternativene under betyr omtrent det samme?

Dette må du *gjenta*!

- a forklare
- b repetere
- c understreke

Han er *modig*.

- a redd
- b uredd
- c trist

Jeg *har en følelse av at* han kommer.

- a tror at
- b vet at
- c vet ikke om

Vi får gjøre det *underveis*.

- a når vi kommer fram
- b før vi begynner
- c mens vi holder på

Leddsetninger med som

Som står i stedet for et annet ord i leddsetningen:

Han hørte på ei gammel kone **som** fortalte eventyr.

(**Hun** fortalte eventyr)

Vi møter tre brødre **som** går ut i verden.

(**De** går ut i verden)

Når *som* ikke er subjekt i leddsetningen, kan vi sløyfe *som*:

Det er den eldste boka (*som*) man kjenner til.

(Man kjenner til *boka*)

5 Som-setninger

Begynn med «Vi leser om en helt ...»

Han er snill og god.

Vi leser om en helt som er snill og god.

Han hjelper dyr og mennesker.

Vi leser om

Han er ikke rik.

.....

Han må ofte slåss med troll.

.....

Han gir ikke opp.

.....

Han vinner ikke alltid.

.....

6 Som-setninger

Gjør om setningen under streken til en *som*-setning. Noen steder kan du sløyfe *som*.

Han hørte et eventyr *han hadde hørt mange ganger før*.

(Han hadde hørt det mange ganger før.)

Hun traff en mann

(Hun kjente ham ikke.)

Jeg leste om to barn

(De gikk seg vill i skogen.)

Prinsessa ble kjent med en gutt

(Hun likte ham ganske godt.)

Vi fortalte eventyr

(De begynte alltid på den samme måten.)

Trollet

7 Hvordan ser trollene ut?

I teksten er det mange adjektiv som forteller hvordan trollene er og ser ut.

Hvor mange finner du?

Trollene er *kjempestore*, *sterke*,

Si det samme i entall:

Trollet er *kjempestort*, *sterkt*,

være – bli / ha – få

Verb som forteller at noe varer/holder på en stund:	Verb som forteller at noe nytt skjer/kommer til å skje:
<p>være Trollene <i>er</i> store og sterke. Hun <i>var</i> syk.</p>	<p>bli De <i>blir</i> til stein hvis sola skinner på dem Hun <i>ble</i> syk da hun kom hjem fra ferien.</p>
<p>ha De <i>har</i> mye penger i banken. Han <i>hadde</i> et lite kontor.</p>	<p>få De <i>får</i> penger i neste uke. Han skiftet jobb og <i>fikk</i> et større kontor.</p>

8 Hvilket verb vil du bruke?

være/bli

- Huff, jeg fryser. Så kaldt det her!
- Nå skal jeg tenne i ovnen. Da det snart godt og varmt.
- du kjent med noen da du bodde i USA?
- Nei, det jeg ikke, men det hyggelig å bo der likevel.
- Du må komme på festen, for det så morsomt!

ha/få

- Er du gift?
- Ja, jeg er gift og to barn.

- Jeg var enebarn, men da jeg gikk i andre klasse, jeg en liten bror. Han var kjempesøt, og jeg fortalte alle at jeg hadde en bror.
- Kan du låne meg 1000 kroner?
- Dessverre, jeg ganske dårlig råd, for jeg er uten arbeid.
- Så synd! Jeg håper du deg en jobb ganske snart.

9 Sammenheng i tekst

Velg blant ordene under og sett sammen setningene slik at det blir bedre sammenheng mellom dem.

likevel – derfor – men – av den grunn

Trollene må bo inne i fjellet. De tåler ikke solskinn.
Trollene tåler ikke solskinn. Derfor må de bo inne i fjellet.
Trollene tåler ikke solskinn. Av den grunn må de bo inne i fjellet.

Trollet er stort og sterkt. Menneskene kan vinne over det.

.....

.....

Askeladden er flink og tenker fort. Han vinner over trollet.

.....

.....

Mange vil redde prinsessa. Det er bare Askeladden som greier det.

.....

.....

Huldra

10 Vokabular

Finn adjektiv fra teksten som betyr det motsatte av adjektivene nedenfor.

De er *gamle*, men hun er

Om natta er det *mørkt*, men om dagen er det

Sommernatta er *kort*, men dagen er

Hun er *gift*, men brødrene hennes er fremdeles

Før var han *fattig*, men nå er han

Hun er *snill* mot bestemora si, men hun er mot lillesøstera.

Da hun var liten, var hun *pen*, men nå er hun gammel og

11 Pronomen

En gutt forteller:

En sommer møtte jeg ei hulder oppe på fjellet. Det var ei vakker jente, og jeg spurte om hun ville bli kona mi. Det ville hun, og hun ble med meg ned til bygda for å hilse på foreldrene mine. Mora mi var ikke særlig begeistret for den nye kjæresten min. Hun ville helst ikke ha ei hulder til svigerdatter. Ettersom spurte jeg faren min, og han var mer positiv. Jeg hørte på faren min og giftet meg med huldra.

Nå har vi vært gift i åtte år. Vi har tre jenter, men ingen av jentene våre har huldrehale. Vi er stolte av barna våre, og jeg er glad for at jeg hørte på faren min. Jeg angret ikke en dag på at jeg giftet meg med huldrekjæresten min.

Hva forteller han?

En sommer møtte han ei hulder oppe på fjellet. Det var ei vakker jente, og han

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Askeladden som kappåt med trollet

12 Riktig eller galt?

	Riktig	Galt
Mannen hadde lite penger. _____	☐	☐
Sønnene var flinke til å hjelpe ham. _____	☐	☐
De eide en stor skog. _____	☐	☐
De hadde ikke lånt penger av noen. _____	☐	☐
Den eldste sønnen ble redd da trollet kom. _____	☐	☐
Den mellomste sønnen ble ikke så redd. _____	☐	☐
Askeladden var vant til å gå i skogen alene. _____	☐	☐
Han tok med seg ost i skinnsekken. _____	☐	☐
Trollet trodde at osten var en stein. _____	☐	☐
Trollet ville hjelpe ham å hogge. _____	☐	☐
De gikk hjem til gutten. _____	☐	☐
Gutten gikk etter vann til grøten. _____	☐	☐
Trollet greide å spise mye mer enn gutten. _____	☐	☐
Gutten drepte trollet med en kniv. _____	☐	☐
Gutten hadde mye gull med seg da han gikk hjem. _____	☐	☐

13 Vokabular

Hvilke ord fra teksten kan du bruke her?

De hogger ved i en stor

De hogger ved med ei

Han legger maten i en

De henter vann fra en

De bærer vannet i to

De koker grøt i ei

Han spiser grøten med ei

Pluskvamperfektum bruker vi når vi skal fortelle at noe skjedde før noe annet i fortida:
 Da han **hadde hogd** en stund, kom det et stort troll.
 Vi har ofte pluskvamperfektum i setninger med *da* og *etter at*.

14 Lag setninger med *da*

Først hogde han en stund. Så kom det et stort troll.
Da han hadde hogd en stund, kom det et stort troll.

Først la han maten i sekken. Så dro han av sted.

.....

Først tente de i peisen. Så kokte de ei stor gryte med grøt.

.....

Først kokte de grøten. Så spiste de om kapp.

.....

Først skar han hull på sekken sin. Så fortsatte han å spise.

.....

Hvis eller om?

Hvis og *om* står først i en *leddsetning* (se side 80).

En leddsetning med *hvis* inneholder en betingelse eller et vilkår for at resten av setningen skal bli virkelighet:

Hvis du hogger i min skog, dreper jeg deg!

(I slike setninger kan du også bruke om: Om du hogger i min skog, dreper jeg deg!)

Andre leddsetninger med *om* forteller hva noen spør om eller er usikker på:

Trollet spurte om han kunne gå etter vann.

15 Sett inn *hvis* eller *om*

Bruk *hvis* der det er mulig.

Faren spurte dem de kunne gå ut i skogen.

Han ba å få mye mat med seg.

..... du ikke tier stille, skal jeg klemme vannet av deg!

Jeg kan gå etter vann du tenner i peisen.

Trollet lurte på det ikke gjorde veldig vondt.

..... du vil, kan vi spise om kapp.
 Kan du si meg dette er riktig?
 De vet ikke de kan komme i morgen.
 Jeg sitter i hagen det blir fint vær.
 De er ikke sikker på de vil hjelpe ham.

Sannheten og Løgnen

16 Vokabular

En som snakker med lav stemme, *hvisker*.
 En som vil ha mer og mer og beholde alt selv, er
 En som ikke vil gjøre forskjell på folk, er
 En person som ikke sier sannheten,
 En person som ikke sier sannheten, er en
 Når man løper etter noen og skremmer dem bort, man dem.
 Å komme fram til et mål er å dette målet.
 Det motsatte av å vinne er å
 Man når man ikke orker å konkurrere mer.

På stedet

De er nede, oppe, inne, ute eller hjemme.

Bevegelse til stedet

De løper ned, opp, inn, ut eller hjem.

I mange uttrykk:

Han *skrev ned* eventyrene. Han *fant ut* at det ikke var sant. De *spiste opp* grøten.

17 Adverb

ut/ute

De bodde i naturen.
 Han dro langt på havet.
 Hun sto på trappa.
 De gikk nesten aldri
 Dyrene bor hele vinteren.

Jeg holder ikke å bo her lenger!

opp/oppe

Hun klatret på en stor stein.

De sto tidlig hver morgen.

Nå må du komme deg, klokka er over ti.

Slapp av, jeg er allerede

Er badet eller nede?

Nå må du holde! Jeg vil ikke høre på deg lenger!

inn/inne

Kommer du snart? Det er så kaldt ute.

Han dro til sentrum.

Det var mindre vind ved land enn ute på havet.

Jeg kan ikke svare nå, jeg må sette meg i spørsmålene først.

hjem/hjemme/hjemmefra

For å rekke fram i tide, drar jeg klokka sju.

Dessverre, hun er ikke

Jeg ringte til henne for ti minutter siden.

Nå vil jeg dra og se på tv.

18 Rekkefølge i setningen

Gjør om setningene slik at du begynner med det leddet som er uthevet:

Han ville ha *dyrene* for seg selv.

Dyrene ville han ha for seg selv.

Han gikk *derfor* bort og snakket med Vannet.

«Ilden har *kanskje* tenkt å ta dyrene dine.»

Da han hørte det, drepte *han* Ilden.

På fjellet begynte *Løgneren og Sannheten* å slåss.

.....

Tjeneren din blir *jeg* aldri, sa Sannheten.

.....

Vinden kom *med stor fart* opp fjellsidene.

.....

I denne kampen er *det* ingen vinner eller taper.

.....

Dere to skal *alltid* kjempe mot hverandre.

.....

Den dag i dag er *de* i slåsskamp med hverandre.

.....

19 Fortell hverandre

De to eventyrene er lest inn på elev-cd-en. Les ett av eventyrene og hør på opplesningen. Hør deretter på opplesningen en gang til uten å se i tekstboka. Legg merke til intonasjonen eller melodien i setningene. Prøv å lære eventyret så godt at du kan fortelle det til en annen.

20 Skriftlige oppgaver

Eventyr og folketro

- Skriv ned et eventyr du husker fra din barndom, eller skriv mer generelt om eventyr du har hørt eller lest. Hvilke personer eller dyr er det i eventyrene? Er det helter og skurker i dem? Hva skjer i eventyrene?
- Fortell om folketro eller overtro i ditt land. Har dere noen figurer som likner på norske troll og nisser, eller er det helt andre figurer? Er folk overtroiske på noen områder også i dag?

Uttale- og lytteøvelser

21 Adjektiv

Spor 13, Lærer-cd 2

- Svar i komparativ form.

Er han sterk? *Ikke sterkere enn meg!*

Er han dum? *Ikke*

Er han rik?

Er han liten?!

Er han stor?!

Er han lang?!

Er han gammel?!

b Lag spørsmål i positiv form.

Han er sterkere enn meg. *Er han så sterk?*

Han er større enn meg. *Er han så*

Han er rikere enn meg.?

Han er eldre enn meg.?

Han er yngre enn meg.?

Han er mindre enn meg.?

Han er dummere enn meg.?

22 Passiv

 Spor 14, Lærer-cd 2

Lag spørsmål.

Han solgte den. *Når ble den solgt?*

Han gjorde det. *Når ble det*

Han vasket den.?

Han skrev det.?

Han reparerte den.?

Han ordnet det.?

Han hjalp dem. *Når ble de*

Han tok dem.?

Han fant dem.?

23 Som-setninger

 Spor 15, Lærer-cd 2

Begynn med «Jeg har lest om en gutt».

Han er ung og fattig. *Jeg har lest om en gutt som er ung og fattig.*

Han er også modig. *Jeg har lest om en gutt som*

Han møter et stort troll. *Jeg har lest om en gutt som*

Han er ikke redd. *Jeg har lest om en gutt som*

Han finner alltid en løsning. *Jeg har lest om en gutt som*

Han hjelper ofte dyr i skogen. *Jeg har lest om en gutt som*

24 Hulldiktat: Et eventyr

Spor 16, Lærer-cd 2

Fyll ut hullene mens du hører på opplesningen.

Et eventyr

Det var en gang datter. Han var svært glad i henne og, var det et stort fjell. I fjellet den lille

Hun hadde sett utenfor slottet mot fjellet. Prinsessa fanget trollet henne.

Kongen ble svært ulykkelig. Han lofte at den henne, skulle få og få

Like ved slottet bodde det

Sønnen var, men da han, ville han ut og prøve lykken likevel. og kom snart til fjellet. Mens han sto der, Døra i fjellet åpnet seg, og ut trampet det digre trollet. at trollet ikke så ham. Fort

«Å nei, å nei,» sa prinsessa, «trollet

«Å, så farlig er det vel ikke. Jeg får,» svarte gutten. et stort sverd, men det var

kunne løfte det. «Drikk av,» sa prinsessa, «så blir du sterkere. Men fort, for nå kommer han.», og

..... kom trollet tilbake. «Jeg lukter menneskeblod,» skrek trollet. «.....?» «Det er bare meg,»

svarte gutten og gikk mot trollet. «Nå,» ropte trollet.

«.....,» sa gutten. Han, og nå

..... at han kunne svinge det i lufta. Med et eneste slag hogg han hodet av trollet.

Nå løp gutten og jenta det tilbake til slottet.

.....,, og han holdt løftet sitt. Gutten fikk

..... Snipp, snapp, snute, så

.....

b Kongene

a Noen gamle tradisjoner

b Noen gamle tradisjoner

..... og

..... og

.....

.....

Hva heter tilsvarende ord for kvinner? 2 Verb

gutt

bror

nevø

konge

5 Tekst

Fortell om Olav slik at innholder stemmer mange fine ting.

Da Olav var vald

Mors hans tok ham først med seg til

Etter noen år ville han

På veien til Russland

Olav

Olav ble vald

Da han var ni år

.....

Hos kong Valdetar

11 Noen glimt fra Norges historie

For tusen år siden

1 Verb

Sett inn verb i riktig form.

Vikingene gode skip.

På skipene de varer langs Europas kyster.

De også over åpent hav.

Vikingene med handel.

De og varer.

Men de er også kjent for å og både i kirker og klostre.

De kunne også fanger. Fangene de som slaver.

Noen av vikingene kristne i utlandet.

2 Verb

Skriv inn infinitiv eller presens av disse verbene i preteritum:

hadde Vi mange skip nå også.

drev De med handel.

dro Hvor skal dere?

stjal De må ikke fra andre.

brakte De pleier å med seg hjem mange fine ting.

fikk Vi ofte varer fra utlandet.

tvang De burde ikke folk.

3 Vokabular

Bruk ord og uttrykk fra teksten slik at setning *b* betyr omtrent det samme som setning *a*.

a *Skipene var så gode at de kunne seile over havet.*

b seile over havet.

a *Vikingene var også opptatt av andre ting enn kjøp og salg.*

b med kjøp og salg.

- a Noen vikinger ble kristne *i et annet land*.
- b Noen vikinger ble kristne
- a Folk *måtte akseptere* kristendommen.
- b Kongene tvang folk kristendommen.
- a Kongene *ønsket å redusere* stormennenes makt.
- b Kongene stormennenes makt.
- a Noen gamle tradisjoner *levde videre*.
- b Noen gamle tradisjoner

Olav Tryggvason

4 Vokabular

Hva heter tilsvarende ord for kvinner?

gutt	sønn
bror	far
nevø	onkel
konge	fetter

5 Tekst

Fortell om Olav slik at innholdet stemmer med teksten.

Da Olav var nyfødt,

Mora hans tok ham først med seg til

Etter noen år ville hun

På veien til Russland

Olav og mora

Olav ble slave

Da han var ni år,

.....

Hos kong Valdemar

6 Verb

Bøy verbene.

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
drepe			
ta			
komme			
få			
overfalle			
selge			
dra			
stjele			
døpe			

7 Verb

Sett inn verbene i riktig form.

- drepe* Faren til Olav Tryggvason av sine fiender.
- overfalle* Astrid og Olav av vikinger.
- stjele* Rikdommene deres
- selge* Både Olav og mora som slaver.
- kjøpe* Olav av en rik bonde i Estland.
- døpe* Senere Olav i England.

3 Vokabular

Bruk ord og uttrykk fra teksten slik at setningene blir meningsfulle.

a Skisene var så gode at de kunne selles over havet.

b selles over havet.

a Målingene var også nyttige for andre ting enn kjøp og salg.

b Høskong Valdemar alle de gode tingene.

Hjelpeverb i preteritum

(Han skal gå.)	Han sa at han skulle gå.
(Dere må gå.)	Han sa at vi måtte gå.
(Han vil ikke gå.)	Han sa at han ikke ville gå.
(Du bør gå.)	Han sa at jeg burde gå.
(Jeg kan ikke gå.)	Han sa at han ikke kunne gå.

8 Indirekte tale

Gjør om setningene til venstre slik som i eksempelet.

Direkte tale	Indirekte tale i fortid
Jeg vil bli konge.	Han sa at han <i>ville bli</i> konge.
Vi vil drepe gutten.	De sa at de gutten.
Vi må flykte.	Hun sa at de
Han skal ikke bli konge.	De sa at han konge.
Jeg vil dra til Sverige.	Hun tenkte at hun til Sverige.
Han kan bli farlig.	De mente at han farlig.
Han bør ikke bli her.	De sa at han der.

9 Svar

Svar på spørsmålene fra teksten.

- 1 Hvorfor måtte Astrid rømme med sønnen sin?

.....

- 2 Hvorfor ville noen drepe Olav?

.....

- 3 Hvorfor ville Astrid dra til Russland?

.....

- 4 Hvorfor kom de ikke fram til broren hennes?

.....

- 5 Hva skjedde med Astrid og Olav?

.....

6 Hvordan kom Olav i kontakt med onkelen sin?

.....

7 Hvorfor måtte Olav dra fra kong Valdemar?

.....

8 Hvordan ble han en rik mann?

.....

9 Hva skjedde med Olav Tryggvason i England?

.....

10 Hvor lenge var han konge i Norge?

.....

11 Hvilke endringer prøvde han å innføre?

.....

10 Vokabular

a Sett inn riktig ord.

Adjektiv

1 kristen

2 rik

3

4

Substantiv

kristendom/men

.....

religion/en

interesse/n

b Sett inn ordene over.

1 Olav Tryggvason ble i England.

Derfor ville han innføre i Norge.

Han ville at Norge skulle bli et land.

Alle innbyggerne skulle bli

2 Noen av vikingene ble

De plyndret kirker der det var store

3 I utlandet møtte vikingene en ny

Vi vet ikke om alle var, men noen av dem ville iallfall

innføre den nye i Norge.

4 Olav Tryggvason var i sport.

Han hadde mange

11 Pluskvamperfektum

Fyll ut med verb i pluskvamperfektum.

De drepte faren. De ville drepe Olav.

Etter at de faren, ville de også drepe Olav.

Astrid bodde i Sverige i noen år. Så ville hun dra til Russland.

Da Astrid i Sverige i noen år, ville hun dra til Russland.

Sigurd snakket med Olav, og han skjønte at Olav var nevøen hans.

Etter at Sigurd med Olav, skjønte han at Olav var nevøen hans.

Olav var hos kong Valdemar i ni år. Så dro han derfra.

Da Olav hos kong Valdemar i ni år, dro han derfra.

Perfektum og pluskvamperfektum, passiv

I passiv kan vi bruke flere former i perfektum og pluskvamperfektum:

Perfektum

Aktiv

De **har drept** ham.

eller:

eller:

Passiv

Han **har blitt drept**.

Han **er blitt drept**.

Han **er drept**.

I pluskvamperfektum står hjelpeverbet i preteritum:

Pluskvamperfektum

Aktiv

De **hadde drept** ham.

eller:

eller:

Passiv

Han **hadde blitt drept**.

Han **var blitt drept**.

Han **var drept**.

Ofte står pluskvamperfektum i leddsetning med *da* eller *etter at*.

12 Passiv

Pararbeid. Dekk over høyre side.

Bruk formen med er i perfektum og var i pluskvamperfektum:

Perfektum

Aktiv

- De har solgt varene.
- De har bygd skipet i tre.
- De har malt huset.
- De har drept kongen.
- De har innført en ny religion.

Pluskvamperfektum

- De hadde solgt varene.
- De hadde bygd skipet i tre.
- De hadde malt huset.
- De hadde drept kongen.
- De hadde innført en ny religion.

Passiv

- Varene er solgt.
- Skipet er bygd i tre.
- Huset er malt.
- Kongen er drept.
- En ny religion er innført.

- Varene var solgt.
- Skipet var bygd i tre.
- Huset var malt.
- Kongen var drept.
- En ny religion var innført.

13 Passiv

Knytt setningene sammen. Bruk pluskvamperfektum passiv i leddsetningene.

Mannen hennes ble drept. Astrid måtte flykte.

Etter at

De ble overfalt av vikinger. Olav og mora kom fra hverandre.

Etter at

Olav ble kjøpt fri av onkelen sin. Han ble med onkelen til kong Valdemar.

Da

Olav ble døpt. Han ville innføre kristendommen i Norge.

Etter at

Union med Danmark

14 Hva er riktig?

Stryk over det som ikke er riktig.

Kongen i Danmark	var tatt tok ble tatt	de fleste bestemmelsene.
Grunnloven	ble skrevet skrev bli skrevet	på Eidsvoll.
Norge ønsket en	demokratiske demokrati demokratisk	grunnlov.
Norge	ble bli har blitt	ikke et helt fritt land i 1814.

15 Spørsmål

Lag spørsmål til teksten.

-? I over 400 år.
-? I 1814.
-? Det forsvant.
-? De fleste snakket dialekt.
-? Ved Mjøsa.
-? 17. mai.

16 Adjektiv

Sett inn adjektivene i riktig form.

Eksempel

norsk *Skriftspråket forsvant.*
Det norske skriftspråket forsvant.

dansk *Kongen bestemte mye.*

.....

norsk *Grunnloven* ble skrevet på Eidsvoll.

norsk *Dialektene* levde videre.

flest *Bestemmelsene* ble tatt i København.

17 Tekst

Fyll ut slik at meningen blir omtrent som i tekstboka.

Norge og Danmark fikk felles konge

Unionen mellom Danmark og Norge 400 år.

Det norske skriftspråket

I 1814

På Eidsvoll

Selv om unionen med Danmark var slutt,

Fra 1814 til 1905

Unionen med Sverige

18 Vokabular

Sett inn tilsvarende ord.

Napoleon *tapte* krigen. Det var et stort *tap*.

Det skulle være *valg*. Folk skulle representanter til Stortinget.

Vi fikk et *parlamentarisk* system. ble innført.

Kongen ble ikke så *mektig* lenger. Han fikk mindre

Norge fikk sin i 1905. Landet ble *selvstendig*.

Etter hvert ble bedre. Den *økonomiske* situasjonen ble bedre.

Passiv med s**Aktiv**

Folket skal velge stortingsrepresentantene.
Vi må avgjøre saken nå.
Vi kan ikke utsette valget.
Noen burde gjøre noe.

Passiv

Stortingsrepresentantene **skal velges** av folket.
Saken **må avgjøres** nå.
Valget **kan ikke utsettes**.
Noe **burde gjøres**.

Etter hjelpeverbene *skulle, kunne, måtte, burde* er det vanlig med s-passiv.

S-passiv kan også brukes i presens:
Stortinget **blir valgt** av folket. Eller:
Stortinget **velges** av folket.

19 Passiv

Gjør om til passiv.

Eksempel:

Vi må gjøre noe.	Noe <i>må</i> gjøres.
De må godkjenne søknaden.	Søknaden
De må utsette valget.	Valget
De skal innføre nye regler.	Nye regler
Dere bør gjøre noe.	Noe
Dere bør repetere dette.	Dette
Du må levere søknaden i dag.	Søknaden

20 Hva er riktig?

Norge ble	selvstendige selvstendighet selvstendig	i 1905.
Norge fikk sin	selvstendige selvstendighet selvstendig	i 1905.
Folket	velger velges blir valgt	Stortinget.

Stortinget	valgte av velger velges av	folket.
Stortinget	få fått fikk	mer makt i 1884.
Regjeringen	blir godtatt skal godtas av skal godta	Stortinget.

Norge i krig

21 Ord for krig

a Skriv ned alle ord i teksten som har med krig å gjøre.

.....

b Lag setninger med fire av ordene.

.....

.....

.....

.....

.....

22 Litt historie

Fyll ut med opplysninger fra teksten.

Perioden fra ca. 800 til omtrent 1050

Til 1814

I 1814

17. mai

Mellom 1814 og 1905

I 1905

I 1940

4000 sjøfolk

Omtrent 10 000 mennesker

Norge i nyere tid

23 Vokabular

Sett inn et tilsvarende substantiv.

De manglet boliger.	Det var stor
De holdt sammen.	Det var godt
De arbeidet sammen.	Det var viktig med politisk
De sto imot nazifiseringen.	Det var stor mot nazifiseringen.
De bygde opp landet igjen.	gikk nokså raskt.

24 Norge i dag

Ta med noen aviser i klassen. Gå gjennom dem og finn ut hva avisene forteller om Norge i dag. Hva legger avisene vekt på?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Årstall

i 1979
på 1970-tallet eller i 1970-årene (1970–1979)

25 Svar

Når sluttet den andre verdenskrigen?

Når fikk vi drabantbyer?

Når ble folketrygden innført?

Når begynte det å gå dårligere for industrien?

Når fikk vi pensjonsalder på 67 år?

26 Tekst

Fyll ut slik at innholdet stemmer med det som står i tekstboka.

Etter krigen laget de politiske partiene

Det var mye aktivitet og utvikling i

Eksperten

Handelsflåten ble

For de fleste innbyggerne

På 1950-tallet

På 1960-tallet hadde staten

Folk fikk kortere

Forholdene forandret

Lang – lenge

Adjektiv: **lang**
en **lang** tur
et **langt** møte
lange dager

Adverb: **lenge, langt**
Vi gikk **langt**. (distanse)
Vi gikk **lenge**. (tid)

Komparativ av adjektivet:
lengre

Komparativ av adverbene:
lenger

27 lang, langt, lange eller lenge

Sett inn riktig ord.

Vikingene reiste med de gode skipene sine.

Skipene var ganske og smale.

Olav Tryggvason var hos kong Valdemar.

Hvor var Norge i union med Danmark?

Ganske, i over 400 år.

Det er en periode i Norges historie.
 Unionen med Sverige varte ikke så

28 Skriftlige oppgaver

- Fortell om nasjonaldagen i et annet land du kjenner. Hva er bakgrunnen for feiringen? Hvordan feires dagen nå?
- Hvilket forhold har landet familien din kommer fra, til nabolandene? Har det vært konflikter eller samarbeid?
- Fortell om en politiker som er eller har vært viktig i landet du kommer fra.

Uttale- og lytteøvelser

29 Indirekte tale Spor 17, Lærer-cd 2

Per og Tom:

Vi må gå. *De sa at de måtte gå.*
 Vi kan klare det. *De sa*
 Vi bør gjøre noe.
 Vi vil ikke vente.
 Vi skal ordne det.

Ali:

Jeg vil gjerne hjelpe. *Han sa at han gjerne ville hjelpe.*
 Jeg må spørre læreren. *Han sa*
 Jeg bør lese mer.
 Jeg skal ta eksamen.
 Jeg kan ikke vente.

Tone:

Jeg kan ordne alt. *Hun sa at hun kunne ordne alt.*
 Jeg vil aldri flytte. *Hun sa*
 Jeg kan ikke dra.
 Jeg må alltid hjelpe dem.

Jeg bør være glad.

Tone:

Skal dere flytte? *Hun spurte om vi skulle flytte.*

Kan dere hjelpe? *Hun spurte*

Må dere dra?

Kan dere ikke vente?

Vil dere ikke ha kaffe?

Bør dere ikke hvile litt?

30 Adjektiv

Spør 18, Lærer-cd 2

Les setningene med adjektivet til venstre.

1 dansk *Kongen hadde mye makt.* *Den danske kongen hadde mye makt.*

2 fransk *Keiseren tapte krigen.*

3 nordisk *Vikingene var brutale.*

4 norsk *Grunnloven ble skrevet i 1814.*

5 norsk *Dialektene levde videre.*

6 norsk *Skriftspråket forsvant.*

7 politisk *Partiene samarbeidet etter krigen.*

8 økonomisk *Situasjonen ble snart bedre.*

9 økonomisk *Forskjellene er blitt større.*

31 Årstall

Spør 19, Lærer-cd 2

Les setningene høyt når du hører tallet til venstre. Gjenta setningene.

1 Vikingtida begynte litt før år 800.

2 Omkring 1050 var vikingtida slutt.

3 Norge og Danmark fikk felles konge på 1300-tallet.

4 Det var krig i Europa på 1800-tallet.

5 I 1814 begynte unionen mellom Norge og Sverige.

6 I 1905 fikk Norge sin selvstendighet.

7 På Eidsvoll møttes 112 representanter.

8 De var ferdige med Grunnloven den 17. mai.

9 Den andre verdenskrigen brøt ut i 1939.

10 FN ble dannet i 1945.

32 Lytteprøve. Ivar Aasen

Spor 20, Lærer-cd 2

Hør på opplesningen og sett kryss.

	Riktig	Galt
Ivar Aasen ble født i 1830. _____	☐	☐
Han ville helst bli bonde. _____	☐	☐
Han likte å gå på biblioteket. _____	☐	☐
Han likte ikke historie. _____	☐	☐
Han lærte seg latin og tysk. _____	☐	☐
Han begynte å studere på universitetet. _____	☐	☐
Han ble lærer. _____	☐	☐
Aasen reiste rundt for å studere folks talespråk. _____	☐	☐
Han reiste rundt i fire år. _____	☐	☐
Dialektene på Vestlandet liknet mest på dansk. _____	☐	☐
Han laget et skriftspråk som bygde på flere dialekter. _____	☐	☐

33 Lytteprøve. En protestaksjon under krigen

Spor 21, Lærer-cd 2

Hør på teksten og svar så på spørsmålene.

1 Hvem skulle være med i den nazistiske ungdomstjenesten?

.....

2 Hva kunne skje hvis foreldrene protesterte?

.....

3 Hvordan kunne de redusere risikoen?

.....

4 Hvem sto bak protestaksjonen mot ungdomstjenesten?

.....

5 Hva skulle foreldrene gjøre?

.....

6 Hvor mange foreldre skrev til departementet?

.....

7 Hvordan gikk det med ungdomstjenesten?

.....

12 Næringsliv og arbeid i dag

Det store oljeeventyret

1 Lag spørsmål til svarene.

-? På midten av 1960-tallet.
-? I Nordsjøen.
-? 30 hull.
-? Høsten 1969.
-? Statoil.
-? De måtte søke om konsesjon.
-? Saudi-Arabia.
-? 200 milliarder kroner.

2 Sammensatte ord

Hvor mange sammensatte ord kan du lage med «olje»? Du finner noen sammensatte ord i teksten.

.....

.....

3 Verb + preposisjon/adverb

Hvilke preposisjoner/adverb vil du bruke etter disse verbene? Du finner uttrykkene i teksten.

De ville lete olje. Utenlandske selskaper ble bedt å delta. Flere selskaper ga imidlertid, men til slutt traff de et oljefelt.

Norge ville ha kontroll virksomheten. Alle selskaper måtte søke konsesjon før de kunne begynne å bore.

4 Parøvelse. Eksport og import

4a A vil ha opplysninger av B. (B: Se 4b på side 147.)

A vil vite:

– hvor stor eksporten var i 2004

– hvor stor del som var eksport av olje

A noterer:

.....

.....

- hvilke andre varer landet eksporterte
- hva B kan fortelle om lakseeksporten
- hvor stor importen var i 2004
- mer om noen av importvarene

Tidsuttrykk

Om fortid

hun ringte **for** to uker **siden**
det er to uker **siden** hun ringte
 hun ringte **etter** ei uke
 hun ringte **sist** uke
 hun ringte (i) **forrige** uke

Om fortid, nåtid og framtid

de jobbet **i** to uker
 de jobber **i** to uker
 de skal jobbe **i** to uker
 jeg gjorde det **i løpet av** to uker
 jeg gjør / skal gjøre det **i løpet av**
 to uker

Om framtid

han drar / skal dra **om** to uker
 han drar / skal dra **neste** uke
det er to uker **til** han
 drar / skal dra

5 Tidsuttrykk

Svar med *for to år siden*, *i to år* eller *om to år*.

Når begynte de å lete?

Hvor lenge blir de her?

Når drar de?

Når kjøpte du disse aksjene?

Hvor lenge skal du beholde dem?

Når søkte de om konsesjon?

Når reiser du tilbake?

Når får jeg svar fra dem?

6 Tidsuttrykk

Se på ordene i rammen over og sett inn riktig tidsuttrykk.

Hun flyttet til Norge mange år Først bodde hun på hybel, men
 fire måneder fant hun en leilighet. Der har hun bodd åtte år nå.

Hun har hatt forskjellige jobber, og hun har studert tre og et halvt år.

..... fire uker tok hun eksamen. Selv om det bare er fire uker

..... hun tok eksamen, håper hun å finne en jobb de neste tre

månedene. Hun har søkt på flere jobber, og ti dager skal hun på sitt første jobbintervju. Hun krysser fingrene og håper at det går bra.

7 Verb

Hvilken tid av verbene i parentes vil du sette inn i setningene under? Er det mer enn ett alternativ?

- (lese) Jeg ferdig boka i løpet av to uker. Den var spennende!
- (gjøre) Han seg ferdig med utdannelsen i løpet av de neste årene.
- (være) Det stor aktivitet i Nordsjøen.
- (treffe) Han dem året etter.
- (sende) De en søknad i forrige uke.
- (søke) De om mer penger neste måned.
- (komme) Det er en måned til de

Bjørge Pedersen, oljearbeider

8 Hva betyr disse ordene?

- et oljeselskap *et selskap som leter etter olje*
- et sykehus
- et matbord
- et kjøkkenbord
- en lunsjpause
- et miljøspørsmål
- et datakurs
- en fritidsaktivitet

9 Hva spør han om?

Intervjueren snakker med Bjørge Pedersen. Hva spør han om?

Arbeider det mange kvinner der?
Han spør om det arbeider mange kvinner der.

Føler du deg ikke litt isolert?

Han spør

Hva gjør du på plattformen?

Han spør

Hvordan er arbeidstida?

Han spør

Er ikke arbeidet hardt?

Han spør

Når er du sammen med familien din?

Han spør

Fisk og turisme

10 Vokabular

Bruk uttrykk fra teksten slik at setning *b* betyr omtrent det samme som setning *a*.

a Det meste av inntektene går til husleie og mat.

b av inntektene går til husleie og mat.

a Alle må gå ut nå! Du må også gå!

b Alle må gå ut nå! Det også deg!

a Jobber du med turister?

b Jobber du turistnæringen?

a Du kan tjene penger hvis du satser på noe nytt.

b Du kan tjene penger satse på noe nytt.

a Har du fått deg ny båt?

b Har du deg ny båt?

a Hvor skal jeg sette disse møblene?

b Hvor skal jeg disse møblene?

a De ville ikke ligge der om natta.

b De ville ikke der.

Superlativ

Hva er *viktigst*, å satse på fisk eller på turisme?

I dag er fisk *en av de viktigste* næringsveiene, men kanskje blir turisme *den viktigste* i framtida.

Om superlativ: Se også side 49 i arbeidsboka.

11 Superlativ

Sett inn adjektivet til venstre i riktig form. Bruk superlativ.

- god* Hva er *best*, laks eller torsk?
 Dette er den fisken jeg har smakt!
 Hvor er det å overnatte?
 Skal jeg fortelle om mitt ferieminne?
 Dette er en av de fiskeplassene.
- billig* Den maten får du på kafeen der borte.
 Det er å reise dit i januar.
 De turene finner du på Internett.
 Hun overnattet i en av de rorbuene.

12 Adjektiv

Sett inn riktig form av adjektivet til venstre.

- vakker* De bor på et *vakkert* sted.
 De blir ikke lei av å se på den naturen.
 Det er aller der om vinteren.
 Fjellene her er, mye enn fjellene lenger sør.
 Er det her om våren eller om høsten?
- viktig* Turismen blir en og næringsvei.
 Det er veldig at du kommer!
 Det er at du kommer!
 Er dette et spørsmål?

13 Samtale

Fortell hverandre om hjemlandet eller et land dere kjenner godt. Hva bør en turist som kommer til dette landet, se? Er det noen spesielle byer eller berømte bygninger der?

Hvordan er naturen der? Er klimaet godt?

Hva lever folk av? Lever de av jordbruk? Fiske? Industri? Ny teknologi? Serviceyrker?

Hvor arbeider det flest folk i dag?

14 Vokabular

Sett inn ordene i riktig form.

Arbeid gjerne sammen med en annen, slik at én er A og én er B.

arbeid/et *arbeider/en* *å arbeide*

A: du hardt for tida?

B: Nei. Heldigvis er mitt ganske lett.

A: Hvor mange det her?

B: Vi er 20 på denne avdelingen.

produkt/et *produksjon/en* *å produsere*

A: Hva dere?

B: Det er et helt nytt Vi håper vi kan selge dette

..... til andre land i Europa.

A: Har dere stor?

B: Foreløpig er ganske liten.

A: Men dere vil mer i framtida?

B: Ja, vi har stor tro på dette Vi håper å øke

..... med 50 %.

15 Mye, mer eller mest? Mange, flere eller flest?

Sett inn ordene i riktig form.

A: Hvor arbeider de *fleste* her i bygda?

B: Stadig arbeider her på bedriften hos oss.

A: Er det å gjøre på jobben?

B: Ja, det synes jeg. De dagene jobber jeg fra 8 til 18, men

..... av kollegaene mine jobber enda

A: Hva gjør du det av tida på jobben?

B: Jeg har ganske arbeidsoppgaver. Det er spesielt å gjøre om formiddagen. Da svarer jeg på brev, og de av dem må jeg gjøre ferdig ganske raskt.

A: Tjener du

B: Nei, jeg har ikke i lønn, men jeg tjener enn i fjor.

A: Har du hjemmearbeid?

B: Nei, heldigvis ikke. Det gjør jeg på jobben, og de oppgavene blir jeg ferdig med før jeg går hjem.

Satser på egen business

16 Spørsmål til teksten

1 Hvor mange nye bedrifter ble etablert av innvandrere i 2003?

.....

2 Hva slags bedrifter etablerte de?

.....

3 Hvor store var disse bedriftene?

.....

4 Hva mener Lars Østby er grunnen til at mange innvandrere starter for seg selv?

.....

5 Hva slags bedrift har Alya Yasmeen startet?

.....

6 Hvordan går denne bedriften?

.....

7 Hva slags planer har hun?

.....

17 Skriftlige oppgaver

- a Intervju en person i nærmiljøet for å få vite så mye som mulig om arbeidet til denne personen. Hva gjør han/hun? Hva slags utdannelse eller arbeidserfaring er det vanlig å ha i denne jobben? Hvordan trives han/hun? Er det heltids- eller deltidsarbeid? Osv.
- b Fortell om arbeid og næringsliv i et land du kjenner godt. Hva lever folk av? Hva produserer de? Hva eksporterer/importerer de? Hvilke jobber er lettest å få i dette landet i dag? Hvilke er vanskelige å få? Tror du at det kommer til å bli store forandringer i framtida?

- 4b B prøver å finne svar på As spørsmål på side 140 ved hjelp av disse opplysningene.

Eksport og import i 2004

Eksport:

Norge eksporterte varer for 548,6 milliarder kroner i 2004.

Av dette eksporterte landet råolje for 243,5 milliarder. Dette utgjorde 44,4 % av eksportverdien.

Ellers eksporterte landet varer av metaller og papir for 66 milliarder. Det ble også eksportert maskiner til industri og kontorer for over 42 milliarder.

Norge eksporterte fisk for nesten 30 milliarder. Fiskeeksporten har alltid vært viktig for landet. Norge har lenge eksportert mye laks, men i 2004 var eksportinntektene ikke så store. Dette har sammenheng med at prisene på laks gikk ned. I 2000 var prisen 43 kroner per kilo. I 2004 var den bare 25 kroner per kilo.

Import:

Norge importerte varer for 320,2 milliarder kroner i 2004.

Viktige importvarer var biler (34,4 milliarder) og telekommunikasjonsapparater (13,8 milliarder). Det ble blant annet importert 2,7 millioner mobiltelefoner i 2004.

Uttale- og lytteøvelser

18 Lange/korte vokaler

Spør 22, Lærer-cd 2

Les ordene og setningene under.

- 1 lete – lette
- 2 De ønsket å lete etter olje.
- 3 Selskapene lette i fire år.
- 4 fri – fritt
- 5 Hun har fri i fire uker.
- 6 Hun har det fritt når hun har fri.
- 7 fine – finne
- 8 Her er det mange fine skjell.
- 9 Hvor mange fine skjell kan du finne?

- 10 vise – visse
- 11 Hva viser denne tabellen?
- 12 Tabellen viser at visse tall er gale.
- 13 arbeidstaker – takker
- 14 Hun er ny arbeidstaker på fabrikk.
- 15 Han takker arbeidstakerne på fabrikk.

19 Tid. Preposisjoner

Spør 23, Lærer-cd 2

Svar med *for tre uker siden / i tre uker / om tre uker*.

Hør på eksempelet.

Når kom du?

For tre uker siden.

Når dro han?

Hvor lenge har han bodd her?

Hvor lenge skal du være her?

Når kommer du?

Når tar du ferie?

Hvor lenge blir du borte?

Når så du henne sist?

Når skal du besøke henne?

20 Sammensetninger med «produkt»

Spør 24, Lærer-cd 2

I mange sammensatte ord finner vi ordet «produkt».

Hør på eksempelet og les setningene nedenfor høyt når du hører tallet til venstre.

- 1 Et produkt fra industrien er et *industriprodukt*.
- 2 Et produkt laget av råvarer er
- 3 Et produkt fra jordbruket er
- 4 Et produkt fra fisket er

21 Sammensatte ord

Spør 1, Lærer-cd 3

Hva slags sammensatte ord kan vi lage av ordene nedenfor? Les hele setningen høyt når du hører tallet til venstre.

- 1 En arbeider som jobber i industrien, er en *industriarbeider*.
- 2 Ei pipe på fabrikk er

- 3 En nøkkel til huset er
- 4 Ei flaske med brus er
- 5 En stol på kjøkkenet er
- 6 En skole for ungdom er
- 7 Ei bok om grammatikk er
- 8 En skole for jenter er
- Men hva er ei jente som går på skole?
- 9 Det er

22 Lytteøvelse. Bravo-ulykken

Spor 2, Lærer-cd 3

Spørsmål til teksten:

- 1 Når skjedde ulykken ute på Bravo-plattformen?
.....
- 2 Når på døgnet skjedde det?
.....
- 3 Hvorfor strømmet oljen ut?
.....
- 4 Hvor mye olje strømmet ut hvert døgn?
.....
- 5 Hvor hentet man hjelp?
.....
- 6 Hvor lang tid gikk det før man fikk stoppet utblåsing?
.....
- 7 Hvor mye olje hadde da totalt strømmet ut?
.....
- 8 Hva var årsakene til at katastrofen ikke ble så stor som mange fryktet?
.....

13 Velferdsstaten

Hvem skal betale?

1 Gruppearbeid

Diskuter i små grupper og skriv ned noen stikkord som forteller hva dere synes.

Dette synes vi staten skal hjelpe med:

Dette bør vi klare selv:

2 Setninger

a Sett inn *ikke*.

Ungdomsklubben får nok støtte.

Eldresenteret ble pusset opp i fjor.

Barnehageprisen kommer til å gå ned i år.

Her i bygda ble det kjøpt inn nye bøker til biblioteket.

b Sett inn *ikke* i helsetningen og leddsetningen.

Hvis vi får mer støtte, kan vi holde åpent i helga.
.....

Hvis de betaler mer skatt, blir det bedre her.
.....

Hvis vi får bedre råd, kan vi kjøpe ny bil.
.....

3 Setninger

Sett inn ord som gjør setningene riktige.

Det er ikke gratis skolebøker i videregående, i grunnskolen.

For minstepensjonister kan det bli vanskelig egenandelen på medisin øker.

Noen har lav pensjon de ikke har råd til dyre medisiner.

Det er fint for de unge å ha ungdomskubb de bor.

De tjener mye, synes noen ganger at de må betale mye i skatt.

4 Uttrykk

Finn ord og uttrykk i teksten.

- Ungdom trenger et
- Ellers kan det bli mye
- Mange unge tjener mye og bruker mye penger på
- Noen gamle må
- Noen kommuner har dårlig råd, og det kan barn og unge.
- Kommunene må ofte spare. kjøper privatfolk dyre biler.
- Noen klager over at av lønna trekkes i skatt når de jobber ekstra.
- Mange har lyst til å starte for seg selv, men

Trygghet for alle

5 Preposisjoner

Sett inn riktig ord.

- Man bør være sikker å få hjelp når man trenger det.
- Alle bør ha samme mulighet utdanning.
- For at folketrygden skal fungere, er vi avhengige at folk betaler skatt.
- Alle som har lønn, må betale en del den i skatt.
- Noen grupper har rett å få økonomisk støtte fra staten.
- Noen frykter at utgiftene i framtida blir store forhold inntektene.
- Politikerne er redde å øke skattene.
- Det kan bli vanskelig staten å få inn nok penger.
- Mange kommuner har problemer å betale det som trengs til helsestell.

6 Uttrykk

Fyll ut med uttrykk fra teksten slik at *a* og *b* betyr omtrent det samme.

- a** Borgerne skal *være garantert* å få det de trenger.
- b** Borgerne skal å få det de trenger.
- a** *Uavhengig av inntekt* skal man ha rett til utdanning.

- b tjener, skal man kunne få utdanning.
- a Folketrygden må få innbetalinger fra innbyggerne.
- b Folketrygden fra innbyggerne.
- a I framtida kan det bli store utbetalinger *sammenliknet med* inntektene.
- b I framtida kan det bli store utbetalinger inntektene.
- a Politikerne er redde for å øke skattene, og *på den måten* blir inntektene mindre.
- b Politikerne er redde for å øke skattene, og blir inntektene mindre.

7 Støtteordninger

Fyll ut.

Hvis en arbeidstaker er, kan han få dagpenger.

Hvis en arbeidstaker blir, kan han få sykepenger.

Når man, får man alderspensjon.

Man får minstepensjon hvis

Hvis man ikke, kan man få uførepensjon.

..... betyr at man får arbeidstrening i en jobb man kan klare, selv om man ikke er helt frisk.

For å

Betingelse

Man må ha hatt jobb **for å** få dagpenger.

8 Tekst

Bruk *for å* og fyll ut med ord fra teksten.

For å få dagpenger må man være reell arbeidssøker.

Man må ha vært ansatt i minst fire uker

..... må man ha fylt 67 år eller ha en annen avtale.

Man må ha bodd 40 år i landet

..... må man være mellom 18 og 67 år.

Barn og foreldre

9 Spørsmål

Lag fem spørsmål til teksten og spør hverandre.

.....

.....

.....

.....

.....

10 Substantiv

Sett inn ordene i riktig form.

barn

Når man får, kan man få permisjon fra jobben.

Når er et år gammelt, kan man søke plass i barnehage.

Det er ikke alle som får plass i barnehage.

Noen foreldre foretrekker å passe sine selv.

far

Mange er glad for at også de kan få permisjon.

Det er viktig for barnet å bli godt kjent med sin.

Og det er viktig for de fleste å bli kjent med barna sine.

Noen sier at det er lettere å passe barna når de blir større.

mor

De fleste synes det er godt med lang permisjon etter fødselen.

Fem i blokka vår hjelper hverandre.

Når man blir for første gang, er det mye som er nytt.

Noen av savner arbeidsplassen etter en stund.

uke

Man kan få permisjon i 52

Ni er reservert for mora, mens fire av er for faren.

De andre kan de dele mellom seg slik de ønsker.

Noen mener at faren nå bør få flere som er reservert for ham.

For å

Hensikt

Han tar ekstrapundervisning **for å** få en bedre jobb.

Hvorfor tar han ekstrapundervisning? **For å** få en bedre jobb.

11 Hvorfor? For å ...

Svar med *for å*. Det er mange muligheter.

Hvorfor går Kim på norskkurs?

Hvorfor jobber Anne?

Hvorfor skal dere til byen?

Hvorfor trener de?

Hvorfor vil dere flytte?

Hvorfor vil mange fedre ha pappapermisjon?

Offentlig helsetjeneste

12 Spørsmål

Svar slik at innholdet blir riktig i forhold til det som står i teksten.

Hvorfor er det gratis å ligge på sykehus?

.....

Når må man betale en egenandel?

.....

Hvem kan få medisin på «blå resept»?

.....

Hva er fordelene med en «blå resept» i forhold til en vanlig resept?

.....

Hvorfor har det vokst fram private tilbud på helsesektoren?

.....

Hvem må betale for tannlegetjenester?

.....

Enig

Per er alltid **enig med** Kari.

(enig med personer)

Han er alltid **enig** i det hun sier.

(enig i en sak)

Per og Kari er **enige om** alt.

(Flere personer er enige om noe; de mener det samme)

13 Enig

Sett inn *enig* i riktig form med riktig preposisjon.

De politiske partiene prøver å bli en løsning.

Jeg er ikke alltid det politikerne sier.

Men jeg er ofte de politikerne jeg liker best.

I kommunen blir de ikke hvordan de skal spare penger.

En politiker sier at vi ikke må stenge ungdomsklubben. Jeg er ham det.

Alle ungdommene i kommunen er meg.

14 a: Pararbeid

Elev A er kunde på apoteket.

Elev B er apoteker og har informasjonen om Paracet. (B: Se 14b på side 157.)

Elev A

Du har ofte vondt i hodet og verker i skuldrene. Hjemme har du ei forkjølet datter på fem år. Hun har 38 i feber. Du vil gjerne ha en medisin som kan hjelpe både deg og dattera di.

Den må være uten resept fra lege. Når apotekeren anbefaler noen tabletter, må du finne ut:

Hvor mange piller bør du maksimalt gi til dattera i løpet av en dag?

Hvor mange kan du selv ta i løpet av tre dager?

Hvor lenge varer en pakning?

Hva bør du passe på i forbindelse med denne medisinen?

.....

.....

15 Tekst

Stryk over det som er feil.

Det er noen ganger	uenighet uenigheten uenige	mellom	politikken. politiske. politikkerne.
Noen mener at	ikke er det er	bra med	privat skoler. private skolene. private skoler.
Andre trodde synes at tror	mest de meste de fleste	elevene bør gå i	den offentlige offentlig offentlige skolen.
I et	demokrati demokratiske demokratisk	samfunn skal befolkningen ha	mye makt. mange makt. mektig.
I Norge er det	valg valger valgene	hvert	fjerde år. fire år. fjerde året.

16 Uttrykk

Fyll ut med uttrykk fra teksten slik at *a* og *b* betyr omtrent det samme.

- a Staten *skal gi alle* den hjelpen de trenger.
- b Staten har den hjelpen de trenger.
- a På sykehuset får man behandling og medisin, og *man betaler ikke for* det.
- b På sykehuset får man behandling og medisin det.
- a Kronisk syke som *må* bruke dyre medisiner, kan få støtte.
- b Kronisk syke som bruke dyre medisiner, kan få støtte.
- a Det meste er privat *på* tannhelse-området.
- b Det meste er privat tannhelse.

14 b: Pararbeid

Elev B:

Du jobber på apotek og får en kunde som trenger hjelp. (Se oppgave 14a, side 155.)
Spør hvilke problemer kunden har for å få vite om Paracet passer. Foreslå at kunden prøver Paracet, og gi den informasjonen som trengs. Gi også de advarslene som produsenten gir.

Paracet 500 mg 20 tabletter

Ved kortvarige lette til moderate smerter som hodepine, tannpine, menstruasjonsmerter og muskel- og leddsmarter, for eksempel ved forkjølelse og feber. Ubehag ved feber. Ved høy feber må lege kontaktes.

Dosering:

Barn 15–25 kg (3–7 år): 1/2 tablett 3 ganger i døgnet.
25–40 kg (7–12 år): 1 tablett 3 ganger i døgnet.

Voksne og barn over 40 kg (12 år): 1–2 tabletter 3 ganger i døgnet.

Uttale- og lytteøvelser

17 Gjenta ordene

Spor 3, Lærer-cd 3

Legg trykk på første stavelse.

trygghet – innbygger – inntekt – mulighet – utdanning – helsetjenester – innbetaling
utbetaling – arbeidsledighet – velferdssystem – hovedtrekk – overleve – støtteordninger

18 Lag sammensatte ord

Spor 4, Lærer-cd 3

Lag ett ord av forklaringen til venstre. Legg tydelig trykk på første stavelse.

- 1 Bøker til å bruke på skolen
- 2 Klubb for ungdom
- 3 Plass på sykehjem
- 4 En stat som har ansvar for velferden
- 5 Lønn når man er syk
- 6 Pensjon for uføre
- 7 En plass der man arbeider
- 8 Permisjon i forbindelse med fødsel

Skolebøker

19 Gjenta ordene og setningene

Spor 5, Lærer-cd 3

økonomisk
sosial
fundament
offentlig
pensjonist
pensjon
avhengig
politisk
kommune

økonomisk trygghet
sosiale forhold
et viktig fundament
offentlig forsikring
mange pensjonister
gode pensjoner
avhengig av
politiske partier
i kommunen

De ønsker økonomisk trygghet.
De sosiale forholdene må bli bedre.
Folketrygden er et viktig fundament.
Den er en slags offentlig forsikring.
Mange pensjonister kan dra til Syden.
Mange får gode pensjoner.
Pensjonen er avhengig av hva man har tjent.
De politiske partiene var enige.
Det er dårlig økonomi i kommunen.

20 Hvorfor? For å

Spor 6, Lærer-cd 3

- Hvorfor kom de hit? *For å få hjelp.* (De trengte hjelp.)
- Hvorfor flytter hun? (Hun trenger mer plass.)
- Hvorfor skiftet du jobb? (Jeg ville ha bedre lønn.)
- Hvorfor flytter de til Spania? (De vil ha bedre klima.)
- Hvorfor går hun på engelskkurs? (Hun vil bli bedre i engelsk.)
- Hvorfor skal du reise hjem? (Jeg vil besøke foreldrene mine.)

21 Lytteøvelse

Spor 7, Lærer-cd 3

Biblioteket er et viktig offentlig tilbud mange steder.

Hør på intervjuet med bibliotekar Marit Hallen som arbeider på en av filialene til Deichmanske bibliotek i Oslo.

1 Hvor mange er det som bor i Sagene/Torshov-området i Oslo?

.....

.....

2 Hvem kommer for å låne bøker på biblioteket?

.....

.....

3 M.H. mener at brukerne er flinke til å følge med i avisene. Hva mener hun med det?

.....

.....

4 Nevn tre tiltak som de ansatte ved denne filialen har satt i gang.

.....

.....

5 Hva slags bøker har de pakistanske og indiske jentene lest?

.....

.....

4 Sammenlign forhold

Sitt sammen i grupper med deltakere fra ulike land. Spør, diskutér og skriv ned de aktuelle forholdene.

- Fyll ut med ord og uttrykk fra listen slik at a og b betyr omrent det samme.
- a Er det religiøse forskjeller?
 - b Er det religiøse forskjeller?
 - a Ytringsfrihet er et viktig prinsipp for alle mennesker.
 - b Ytringsfrihet er et viktig prinsipp for alle mennesker.
 - a Det kan være egnet både politisk og religiøs.
 - b Det kan være egnet både politisk og religiøs.

14 Om menneskerettigheter og likeverd

Ytringsfrihet

1 Privatliv og ytringsfrihet

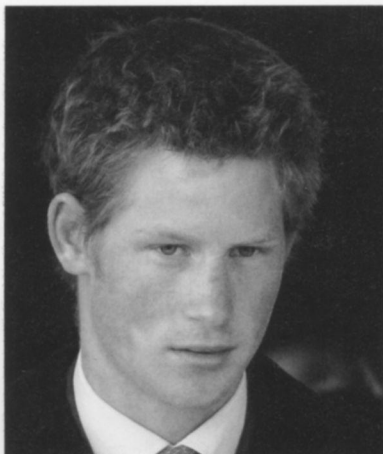

Kjente personer er populært stoff i mediene. Se hva dere finner i aviser og blader om personer som er kjent for tida.

a Hva synes dere om «kjendisstoffet» i mediene?

	Enig	Uenig
Det er gøy for vanlige folk å lese om berømte menneskers liv. _____	☐	☐
Det skrives altfor mye om kjente personers privatliv. _____	☐	☐
Kjente folk har også rett til et privatliv. _____	☐	☐
Mediene bare gjør jobben sin. _____	☐	☐
Kjendiser liker å komme i mediene. _____	☐	☐

b

Velg en eller annen kongelig person. Noter med stikkord alt dere vet om denne personen. Er dette opplysninger som folk har rett til å få, eller burde den kongelige personen få ha privatlivet mer i fred?

2 Uttrykk

Fyll ut med ord og uttrykk fra teksten slik at *a* og *b* betyr omtrent det samme.

a Ytringsfrihet *vil si at man kan* uttrykke sine meninger fritt.

b Ytringsfrihet uttrykke sine meninger fritt.

a Det kan *dreie seg om* både politikk og religion.

b Det kan både politikk og religion.

- a Det er *ikke lov til å ha* sensur.
- b Det er sensur.
- a Folk kan komme med kritikk, *men risikerer ikke* straff.
- b Folk kan komme med kritikk straff.
- a De må ikke bli diskriminert.
- b De må diskriminering.
- a Det finnes en *slags* selvsensur i mediene.
- b Det finnes en selvsensur i mediene.

Trosfrihet

3 Religiøse ord

Fyll ut.

Religion	Person	Adjektiv	Bygning
.....	en buddhist
hinduisme/n
.....	islamsk
kristendom/men
.....	en jøde

4 Samtale om religiøse forhold

Sitt sammen i grupper med deltakere fra ulike land. Spør hverandre om den religiøse situasjonen i de aktuelle landene. For eksempel:

- Er det religionsfrihet i ...?
- Hvilken religion er den største?
- Er buddhismen en viktig religion i ...?
- Er det mange kristne i ...?
- Betyr religionen mye i dagliglivet?

5 Andre -ismer

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Holdning/oppfatning	Person	Adjektiv
sosialisme		
	kapitalist	
		kommunistisk
marxisme		
nasjonalisme		
	feminist	
		optimistisk
pessimisme		
	egoist	
		imperialistisk

b Lag setninger med fire av ordene.

.....

.....

.....

.....

6 Pararbeid

A ser i tekstboka på side 162. B ser ikke i boka, men spør A hvor mange som er medlemmer av de ulike trossamfunnene her i landet. B noterer tallene. Etterpå sammenlikner dere tallene og finner ut hva som eventuelt ble feil.

Medlemstall

Den romersk-katolske kirken Islam

Hinduister Buddhister

Del av befolkningen som er medlem av Den norske kirke

Rett og galt

7 Rett eller galt

Hva synes dere om disse handlingene? Sett kryss.

	Ikke så alvorlig	Kan ikke godtas
Kjøre buss eller trikk uten å betale _____	☐	☐
Kjøre med for høy promille _____	☐	☐
Kaste søppel på gata _____	☐	☐
Melde seg arbeidsledig, få dagpenger, men jobbe svart _____	☐	☐
Være hjemme fra jobben når man bare er litt uvel _____	☐	☐
Beholde penger som man finner på gata _____	☐	☐
Kjøre bil uten bilbelte _____	☐	☐
Hjelpe en annen å fuske under eksamen _____	☐	☐
Bruke dopingmidler for å få bedre resultat i sport _____	☐	☐
Få lønn uten å oppgi det til likningskontoret _____	☐	☐
Selge en bil uten å fortelle om feil med bilen _____	☐	☐
Ikke gjøre hjemmeleksene til norskkurset _____	☐	☐

Sammenlikn og diskuter resultatene. Hva slags straff ville dere gi for de handlingene dere ikke kan godta?

8 Vokabular

a Fyll ut med tilsvarende ord.

Adjektiv	Substantiv
1 trygg
2	kjærlighet/en
3	autoritet/en
4	redsel/en
5 sunn
6	styrke/n

b Sett inn noen av ordene over, gjerne flere alternativer.

- a De vil gjerne gi barna en oppvekst.
- b De føler seg

- c De har en veldig lærer på skolen. Hun tror på
- d Noen er for framtida. De synes ikke framtida virker
- e Det er viktig for foreldre å ha De må være

9 Kryssord

Fyll ut med ord som betyr det motsatte.

streng			L				
barn			O				
sterk			V				
tillatt			B				
usikker			R				
indre			Y				
vanskelig			T				
minsker			E				
galt			R				

Spørresetninger

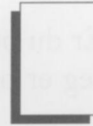
Spørreord kan innlede leddsetninger.

Hva gjør de?	Hun spør <i>hva de gjør</i> .
Hvem er det?	Hun vet ikke <i>hvem det er</i> .
Hvilken dag er det?	Hun lurte på <i>hvilken dag det er</i> .

Når spørreordet er subjekt, får vi *som* i tillegg:

Hva er riktig?	Hun spør <i>hva som er riktig</i> .
Hvem sa det?	Hun lurte på <i>hvem som sa det</i> .
Hvilken sak er viktigst?	Hun vil vite <i>hvilken sak som er viktigst</i> .

10 Parøvelse. Spørresetninger

Når begynner filmen?
 Når drar de?
 Hvordan skriver han navnet?
 Hvor stopper bussen?
 Hvor bor hun?
 Hvorfor svarte hun ikke?
 Hvorfor tok han ikke jobben?

Jeg vet ikke når filmen begynner.
 Jeg vet ikke når de drar.
 Jeg vet ikke hvordan han skriver navnet.
 Jeg vet ikke hvor bussen stopper.
 Jeg vet ikke hvor hun bor.
 Jeg vet ikke hvorfor hun ikke svarte.
 Jeg vet ikke hvorfor han ikke tok jobben.

Hvem er det?
 Hvilket kapittel skal vi lese?
 Hvilken buss tar de?
 Hva gjorde de?
 Hva heter læreren?
 Hvem er hun gift med?
 Hvor bor de?

Jeg vet ikke hvem det er.
 Jeg vet ikke hvilket kapittel vi skal lese.
 Jeg vet ikke hvilken buss de tar.
 Jeg vet ikke hva de gjorde.
 Jeg vet ikke hva læreren heter.
 Jeg vet ikke hvem hun er gift med.
 Jeg vet ikke hvor de bor.

Hva er riktig?
 Hva er galt?
 Hvem bestemmer?
 Hvilket kapittel er vanskeligst?

Jeg vet ikke hva som er riktig.
 Jeg vet ikke hva som er galt.
 Jeg vet ikke hvem som bestemmer.
 Jeg vet ikke hvilket kapittel som er vanskeligst.

Hvem kommer?
 Hva er best?
 Hva skjer?

Jeg vet ikke hvem som kommer.
 Jeg vet ikke hva som er best.
 Jeg vet ikke hva som skjer.

Uttale- og lytteøvelser

11 Gjenta ordene

Spor 8, Lærer-cd 3

hinduisme
 buddhisme
 kapitalisme
 imperialisme
 nasjonalisme
 sosialisme
 kommunisme

12 Gjenta ordene og setningene

Spor 9, Lærer-cd 3

buddhist
 kapitalist
 sosialist
 kommunist
 egoist

Hun er buddhist.
 Han er kapitalist.
 Er de sosialister?
 Er det mange kommunister der?
 Han er en stor egoist.

pessimist
optimist

Er du pessimist?
Jeg er optimist.

13 Gjenta ordene og setningene

Spør 10, Lærer-cd 3

sosialistisk	De hadde en sosialistisk regjering.
kapitalistisk	De ønsket ikke et kapitalistisk system.
nasjonalistisk	De ville forby det nasjonalistiske partiet.
egoistisk	Mange unge er nokså egoistiske.
pessimistisk	Han kom med noen pessimistiske uttalelser.

14 Spørrende leddsetninger

Spør 11, Lærer-cd 3

a Gjør spørsmålene om til leddsetninger. Innled med *Jeg vet ikke*. Gjenta riktig setning.

Når kommer hun?	Jeg vet ikke <i>når hun kommer</i> .
Hvilken bok skal vi bruke?	
Hvordan er reglene?	
Hvorfor flyttet de?	
Hvor mye koster den?	
Hvor ofte går bussen?	
Når skal de dra?	
Hvor bor hun?	
Hvor jobber hun?	
Hvilket telefonnummer har de?	
Hvem er han gift med?	
Hva driver han med?	
Hva betyr det?	
Hvem bor han hos?	

b

Hva er det?	Jeg vet ikke <i>hva det er</i> .
Hva skjer nå?	Jeg vet ikke <i>hva som skjer nå</i> .
Hvem kan hjelpe?	
Hva gikk galt?	
Hvem eier huset?	

- Hvem bor her?
- Hvilken jobb blir ledig?
- Hvilken dag kommer de?
- Hva trenger de?
- Hva må de gjøre?
- Hva må gjøres?

15 Årstall

Spor 12, Lærer-cd 3

Les setningene, men start med årstallet til venstre. Begynn å lese med en gang du hører tallene.

- 1 (1860) (Vi fikk kvinnelige lærere på landet.)
 1 *I 1860 fikk vi kvinnelige lærere på landet.*
- 2 (1866) (Kvinner kunne begynne å drive handel.)
 3 (1869) (Vi fikk kvinnelige lærere i byene.)
 4 (1884) (Kvinner fikk lov til å begynne på universitetet.)
 5 (1915) (Kvinner fikk 6 ukers fri fra jobben etter en fødsel.)
 6 (1922) (Den første kvinnen kom på Stortinget.)
 7 (1927) (Menn og kvinner ble likestilt i familien.)
 8 (1945) (En kvinne kom med i regjeringen for første gang.)
 9 (1959) (Kvinner og menn skulle ha lik lønn i staten.)
 10 (1961) (Vi fikk den første kvinnelige presten.)
 11 (1981) (Vi fikk vår første kvinnelige statsminister.)
 12 (1993) (Vi fikk den første kvinnelige biskopen.)

16 Hvilket ord?

Spor 13, Lærer-cd 3

Sett kryss ved det ordet du hører.

hus	både	ute	blø	sikle	hode	lese	møte
hos	bodde	yte	blå	sykle	hud	lesse	møtte

kjønn	skinn	skjære
skjønn	kinn	kjære

17 Lytteprøve. Odin og Tor

Spør 14, Lærer-cd 3

Før kristendommen kom til landet, fantes det andre guder. Her får du høre om de to mest kjente:

Hva er spesielt med Odins hest?

Hva gjør ravnene hans?.....

Hva skjer med menn som dør i kamp?

Hva gjør de der?

Hvilken dag har fått navn etter Odin?

Hva slags våpen brukte Tor?

Hva hadde han ansvar for?

Hvordan beskrives han?

På hvilken måte lever minnet om Tor i dag?

18 Lytteprøve

Spør 15, Lærer-cd 3

Hør hva som skjedde da Olav Tryggvason kom til Agder for å gjøre folk der kristne.

	Riktig	Galt
Bøndene i Agder ville gå over til kristendommen. _____	☐	☐
De hadde med seg våpen til møtet med Olav. _____	☐	☐
Olav sa at de som gikk over til kristendommen, ville få problemer. _____	☐	☐
Tre flinke talere skulle hjelpe Olav. _____	☐	☐
Den første taleren ville ikke snakke likevel. _____	☐	☐
Den andre taleren begynte plutselig å stamme. _____	☐	☐
Ingen kunne høre hva den tredje taleren sa. _____	☐	☐
Bøndene holdt fast på den gamle religionen. _____	☐	☐

Stein på stein er et læreverk for voksne som lærer norsk. Verket er en grundig revisjon av *Stein på stein* fra 2000.

Læreverket består nå av:

- Tekstbok
- Arbeidsbok med lytte-cd
- Ordlister
- Stein på stein-nettsted med varierte og selvinstruerende interaktive oppgaver
- Lærerens bok med ekstra oppgaver, ekstra tekster, undervisningsopplegg, fasit til arbeidsboka og tekster til lytteøvelsene.
- Lærerens cd-er med uttale-, struktur- og lytteøvelser.

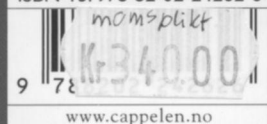
Denne nye utgaven er tilrettelagt for undervisning på Spor 2 og Spor 3 etter den nye *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, nivå B1.

Målet med læreverket er å utvide kursdeltakernes kjennskap til norsk språk og norske samfunnsforhold. Ved hjelp av varierte tekster og mange ulike oppgaver skal kursdeltakerne arbeide med temaer som gir dem bedre kunnskaper om det norske samfunnet og større språklig sikkerhet.

Forfatterne har også utgitt læreverkene *På vei* og *Her på berget*. *På vei* er et begynnerverk. *Her på berget* passer for kursdeltakere som har lært en del norsk, for eksempel ved å ha gjennomgått *Stein på stein*. Forfatterne underviser ved Institutt for lingvistiske fag ved Universitetet i Oslo.

ISBN-10: 82-02-24262-2

ISBN-13: 978-82-02-24262-6

www.cappelen.no

CAPPELEN